

T.C.

KARAMANOĞLU MEHMETBEY ÜNİVERSİTESİ
SOSYAL BİLİMLER ENSTİTÜSÜ

YÜKSELEN PİYASA EKONOMİLERİNDE İMALAT SANAYİ
REKABET GÜCÜ KARŞILAŞTIRMASI

Hazırlayan

Muradiye GÜLEL

İktisat Ana Bilim Dalı

Yüksek Lisans Tezi

Danışman

Dr. Öğr. Üyesi Tuba AKAR

KARAMAN – 2021

ENSTİTÜ TEZ ONAY FORMU

Doküman No	FR-285
İlk Yayın Tarihi	05.02.2018
Revizyon Tarihi	08.02.2021
Revizyon No	02
Sayfa No	1/1

YÜKSELEN PİYASA EKONOMİLERİNDE İMALAT SANAYİ REKABET GÜCÜ KARŞILAŞTIRMASI

Tezin Kabul Ediliş Tarihi: 14 / 10 / 2021

Bu tez, Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Yönetim Kurulunun 24 / 09 / 2021 tarih ve 39 / 926 sayılı oturumunda belirlenen jüri tarafından kabul edilmiştir.

Hazırlayan

Kalite Sistem Onayı

ÖNSÖZ

Gerek çalışma sürecimin bütün aşamalarında, gerek konu seçimimde bilgi ve tecrübesiyle yanımda olan ve desteğini hiç esirgemeyen kıymetli hocam ve tez danışmanım Sayın Dr. Öğr. Üyesi Tuba AKAR'a teşekkürü bir borç bilirim.

Yüksek lisans eğitim sürecim boyunca bilgileriyle yol gösterici olan başta Dr. Öğr. Üyesi Tuba AKAR olmak üzere tüm hocalarıma da teşekkür ediyor ve hepsine ayrı ayrı saygılarımı sunuyorum.

ÖZET

Küreselleşmenin getirdiği rüzgârla son yıllarda daha da hız kazanan uluslararası rekabet, bütün dünyada rekabet gücüne sahip olmanın önemini ortaya çıkarmıştır. Bu nedenle ekonomik aktörler uluslararası alanda rekabet gücü elde etmek, bu gücü korumak ve arttırmak için olduğundan daha fazla çaba sarf etmektedirler. Ülkelerin gelişmesinde rekabet gücüne sahip olmak kilit rol oynamaktadır. Gelişmekte olan ülkeler, gelişmiş ülke konumuna yükselmek için rekabet güçlerini arttırmalı, bunun için en dinamik üretim faktörü olan teknoloji ve en uyumlu sektör olan imalat sanayi sektöründe gelişim göstermeleri gerekmektedir.

Bu çalışmada yükselen ekonomilerin imalat sanayi sektöründeki rekabet güçleri, SITC Rev 3 teknoloji yoğunluğuna göre “Karşılaştırmalı İhracat Performansı Endeksi (CEP)” kullanılarak ölçülmüştür. Türkiye’nin dünyada var olan rekabet yarışında ve bu yarıştaki ülkeler içerisinde rekabetin neresinde olduğunu görmek amacıyla rekabet gücü ölçülmüştür. İhracat verilerinden yola çıkılarak yapılan bu ölçümde, Türkiye’nin ve uluslararası pazarda yükselen rakiplerinin, imalat sanayi sektöründeki rekabette yerleri ortaya koyulmuştur.

Anahtar Kelimeler: Rekabet Gücü, Yükselen Ekonomiler, İmalat Sanayi, Karşılaştırmalı İhracat Performansı Endeksi (CEP)

ABSTRACT

International competition, which has gained momentum in recent years with the effect of globalization, has revealed the importance of having competitive power all over the world. Therefore, economic actors make more effort than they do to gain, maintain and increase competitive power in the international arena. Competitiveness plays a key role in the development of countries. Developing countries should increase their competitiveness in order to become a developed country. This depends on their development in technology, which is the most dynamic production factor, and in the manufacturing industry, which is the most compatible sector.

In this study, the competitiveness of emerging economies in the manufacturing industry sector was measured using the "Comparative Export Performance Index (CEP)" according to SITC Rev 3 technology intensity. Competitiveness was measured in order to see where Turkey is in the competitive race in the world and among the countries in this race. In this measurement, which is based on export data, the place of Turkey and its rising competitors in the international market in the competition in the manufacturing industry sector has been revealed.

Keywords: Competitiveness, Emerging Economies, Manufacturing Industry, Comparative Export Performance Index (CEP)

İÇİNDEKİLER

GİRİŞ.....	1
BİRİNCİ BÖLÜM.....	4
ÜLKELERİN REKABET GÜCÜ VE ÖLÇÜLMESİ: GENEL ÇERÇEVE	4
I.1. Rekabet Ve Rekabet Gücüne Kavramsal Bir Bakış	4
I.1.1. Rekabet Gücü.....	5
I.1.2. Rekabet Gücünün Türleri.....	6
I.1.2.1. Firma Düzeyinde Rekabet Gücü	7
I.1.2.2. Endüstri Düzeyinde Rekabet Gücü	11
I.1.2.3. Ulusal Ve Uluslararası Düzeyde Rekabet Gücü	12
I.1.3. Rekabet Gücünü Etkileyici ve Belirleyici Faktörler	16
I.1.3.1. Kalite	16
I.1.3.2. Teknoloji Ve Yenilik.....	16
I.1.3.3. Verimlilik	17
I.1.3.4. Beşeri Sermaye.....	18
I.1.3.5. Kamusal Politikalar	18
I.1.3.6. Döviz Kuru.....	19
I.1.3.7. Maliyetler	20
I.1.3.8. Finansal Sektör.....	21
I.1.3.9. Ar-Ge Faaliyetleri	21
I.1.3.10. Makro Ekonomik Durum	22
I.1.3.11. Michael Porter’e Göre Rekabet Gücü Belirleyicileri.....	22
I.1.4. Rekabet Gücünün Ölçülmesi	26
I.1.4.1. Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler: Balassa Endeksi (RCA).....	27
I.1.4.2. Açıklanmış Karşılaştırmalı Avantajlar: Vollrath Endeksi	28
I.1.4.3. Karşılaştırmalı İhracat Performansı Endeksi (CEP)	29
I.1.4.4. İhracat Benzerlik Endeksi	30
I.1.4.5. Küresel Rekabet Endeksi	30
I.1.4.6. Uluslararası Yönetim Geliştirme Merkezi Endeksi	32
I.1.4.7. İnsani Kalkınma Endeksi	33
I.1.4.8. Rekabetçi Sanayi Performansı Endeksi.....	34
I.1.4.9. İmalat Sanayi Uluslararası Rekabet Gücü Endeksi.....	35
İKİNCİ BÖLÜM	36
İMALAT SANAYİ	36
II.1. Sanayi İle İmalat Sanayi Sektörü	36

II.2. Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi	39
II.3. Ekonomiler İçin İmalat Sanayinin Önemi.....	43
II.4. Türkiye’de Sanayileşme Ve İmalat Sanayi	48
II.4.1. Dışa Kapalı İthal İkameci Dönem.....	48
II.4.2. Dışa Açık İhracata Dayalı Sanayileşme Dönemi.....	49
II.4.3. Türkiye’de Genel Olarak İmalat Sanayi	52
II.4.3.1. İmalat Sanayi GSYH Payı Ve Değişim Oranları	52
II.4.3.2. İmalat Sanayi Katma Değeri	55
II.4.3.3. İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı	56
II.4.3.4. İmalat Sanayi Üretim Endeksi	58
ÜÇÜNCÜ BÖLÜM.....	60
YÜKSELEN EKONOMİLERDE İMALAT SANAYİ REKABET GÜCÜ KARŞILAŞTIRMASI	60
III.1. Literatür	60
III.2. Araştırmanın Amacı.....	67
III.3. Araştırmanın Konusu	69
III.4. Araştırmanın Yöntemi	69
III.5. Araştırmanın Kısıtı	71
III.6. Yükselen Ekonomiler Ve Özellikleri.....	73
III.7. Düşük Teknolojili Ürünlerde KİP Endeksine Göre Yükselen Ekonomilerin Karşılaştırılması	93
III.8. Orta Teknolojili Ürünlerde KİP Endeksine Göre Yükselen Ekonomilerin Karşılaştırılması	107
III.9. Yüksek Teknolojili Ürünlerde KİP Endeksine Göre Yükselen Ekonomilerin Karşılaştırılması	119
SONUÇ.....	134
KAYNAKÇA	141

KISALTMALAR LİSTESİ

ADASO : Adana Sanayi Odası

AFAM : Afrika Araştırmacıları Derneği

BTSO : Bursa Ticaret ve Sanayi Odası

CIA : The World Factbook

DEİK : Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu

DPT : Devlet Planlama Teşkilatı

IMD : International Institute for Management Development

IW : Institut der deutschen Wirtschaft

KOTO : Kocaeli Ticaret Odası

KTO : Konya Ticaret Odası

OECD : Organisation for Economic Coperation and Development (Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Örgütü)

TÜİK : Türkiye İstatistik Kurumu

TCMB : Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası

TÜSİAD : Türk Sanayicileri ve İş İnsanları Derneği

UNDP : United Nations Development Programme (Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı)

UNIDO : United Nations Industrial Development Organization (Birleşmiş Milletler Sınai Kalkınma Örgütü)

WEF : World Economic Form (Dünya Ekonomi Formu)

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1: Teknoloji Yoğunluğuna Göre Sınıflandırma	40
Tablo 2: İmalat Sanayi Teknolojik Sınıflandırmasının Sektör Bazında Kodları.....	41
Tablo 3: İmalat Sanayisinin GSYH İçerisindeki Payı Ve Değişim Oranları (Cari Fiyatlarla)	53
Tablo 4: Küresel Rekabetçilik Endeksi 4.0. 2019 Sıralaması	92
Tablo 5: Brezilya'nın Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	94
Tablo 6: Çek Cumhuriyeti'nin Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	95
Tablo 7: Çin'in Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	96
Tablo 8: Endonezya'nın Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	97
Tablo 9: Hindistan'ın Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	99
Tablo 10: Kore'nin Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	100
Tablo 11: Malezya'nın Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	101
Tablo 12: Meksika'nın Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	102
Tablo 13: Polonya'nın Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	103

Tablo 14: Tayland'ın Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	104
Tablo 15: Türkiye'nin Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	105
Tablo 16: Brezilya'nın Orta Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	107
Tablo 17: Çek Cumhuriyeti'nin Orta Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	108
Tablo 18: Çin'in Orta Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	110
Tablo 19: Endonezya'nın Orta Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	111
Tablo 20: Hindistan'ın Orta Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	112
Tablo 21: Kore'nin Orta Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	113
Tablo 22: Malezya'nın Orta Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	114
Tablo 23: Meksika'nın Orta Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	115
Tablo 24: Polonya'nın Orta Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	116
Tablo 25: Tayland'ın Orta Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	117

Tablo 26: Türkiye'nin Orta Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	118
Tablo 27: Brezilya'nın Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	120
Tablo 28: Çek Cumhuriyeti'nin Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	121
Tablo 29: Çin'in Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	122
Tablo 30: Endonezya'nın Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	123
Tablo 31: Hindistan'ın Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	124
Tablo 32: Kore'nin Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	126
Tablo 33: Malezya'nın Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	127
Tablo 34: Meksika'nın Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	128
Tablo 35: Polonya'nın Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	129
Tablo 36: Tayland'ın Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	131
Tablo 37: Türkiye'nin Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)	132

ŞEKİLLER LİSTESİ

Şekil 1: Sektördeki Rekabeti GÜdüleyen Güçler	10
Şekil 2: Rekabet Gücü Kavramları Piramidi	15
Şekil 3:Rekabet Avantajlarının Belirleyicileri	25
Şekil 4:Küresel Rekabet Edebilirlik Endeksi 4.0 Çerçevesinde Başlıklar	32
Şekil 5: IMD Endeksi Hesaplamalarında Kullanılan Rekabet Edebilirlik Faktörleri ve Alt Faktörler	33
Şekil 6: İmalat Sanayinin GSYH İçerisindeki Payı (2000-2018).....	54
Şekil 7: İmalat Sanayi GSYH Payının Değişim Oranı (2000-2018).....	55
Şekil 8: Türkiye'nin İmalat Katma Değer Yüzdesi (2000-2018).....	56
Şekil 9: İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (KKO-MA)(%)	57
Şekil 10: İmalat Sanayi Üretim Endeksi (Yıllık Ortalama)(2015=100).....	58

GİRİŞ

Küreselleşmeyle birlikte hem ulusal hem de uluslararası piyasalarda rekabet olgusu varlığını iyiden iyiye hissettirmiştir. Bu da ülkelerin rekabeti kazanca dönüştürebilmek için daha fazla çaba göstermeleri gereğini ortaya koymaktadır. Ülke kaynaklarının kıtlığı nedeniyle, ülkelerin kalkınıp refaha erişebilmesi için başka ülkelerle etkileşim içinde olmaları gerekliliği ticaretin artmasına yol açmakta bu ise ülkeleri birbirine daha da yaklaştırarak ekonomik olarak küreselleşmeye sebebiyet vermektedir. Küreselleşme, teknoloji ve rekabet günümüzde ekonomiye adeta yön veren unsurlar haline gelmişlerdir. Küreselleşmeyle birlikte ortadan kalkan sınırlar, gelişmiş ülkelerle birlikte gelişmekte olan ülkelerinde rekabet yarışının içinde yer alabilmelerine fırsat sunmuştur. Dolayısıyla rekabet günümüz dünyasının olmazsa olmazı haline gelmiştir.

Günümüzdeki rekabet yarışında gelişmiş ülkeler seviyesine çıkma amacıyla olan yükselen ekonomiler dikkat çekmektedirler. Bunun en önemli nedeni, ihracat büyüklüğü ve rekabet gücü elde edilmesinde önemli yere sahip olan teknoloji yoğunluklu üretimin, gelişmiş ülkeler seviyesine ulaşma çabasında olan yükselen ekonomileri daha çok ilgilendirmesidir. Büyümekte olan yükselen ekonomilerin gelişmiş ülkelere ulaşma yarışında onların yoğun olarak kullandığı teknoloji faktörünü ne ölçüde üretiminde kullanabildiği ve bu üretimin ihracat artışına ne yönde katkı sağladığı önem arz etmektedir.

Uluslararası pazarda kendine yer edinmek isteyen ülkeler bunu gelişen teknoloji ve değişen dünyaya ayak uydurarak rekabet gücü elde ettiklerinde sağlamış olmaktadırlar. Rekabet gücü elde edilebilmesini sağlayan en önemli üretim faktörünün teknoloji olduğu görülmektedir. Piyasada yaşanan rekabet ortamına her şartta en iyi ayak uydurabilen sektör ise, imalat sanayi sektörüdür. İmalat sanayi sektörü, sektöre teknolojik gelişmelerin kolaylıkla uygulanabilmesinden dolayı teknolojik gelişmelerin de en iyi

yansıtıcılarındandır. Dolayısıyla ülkeler rekabette üstünlük sağlayabilmek için, teknolojik gelişimleri ile birlikte imalat sanayilerinin gelişimini de sağlayabilmelidirler. İmalat sanayisi gelişen ülkelerin yaptıkları ihracat içerisinde imalat sanayi ürünlerinin ihracatının fazla olması ve sektörün birçok sektörlerle ilgili olması, ülke ekonomisi için rekabet gücü oluşturmada imalat sanayinin önemini ortaya koymaktadır.

Ülkelerin rekabette avantajı olduğu sektörü belirlemesi ve bunu ön plana çıkarması rekabetin sürdürülebilirliği açısından önem arz etmektedir. Piyasa şartlarına en çok uyum sağlayabilen sektörün imalat sanayi sektörü olduğu düşünüldüğünde bu sektörün üretim ve ihracatının artırılması desteklenerek uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğü sağlanabilir. Ülkelerin uluslararası piyasalarda rekabet üstünlüğü sağlayabilmesi ve buna bağlı olarak büyüebilmesi, dış ticaret hacmine özellikle de ülke ihracatının büyüklüğüne bağlıdır. Bunun yanında bir ülkenin dış ticarete başka ülkelerle rekabet edebilmesi için, sürekli değişen talep ile uyumlu ve diğer ülkelerden daha kaliteli ürünleri, piyasaya aktarması gereklidir. Bu ürünlerin piyasanın talebine ve günün koşullarına göre üretilmesi içinse söz konusu üretim için teknolojik altyapı koşulunun sağlanması gerekmektedir. Her ülke ihracatının teknolojik içeriği kendine özgü olduğundan sürdürülebilir bir rekabet açısından bu içeriklerin tespit edilmesi önemlidir.

Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, rekabet ve rekabet gücünün kavramsal çerçevesine değinilmiş, rekabet gücünü etkileyen ve belirleyen faktörlerden bahsettikten sonra ise rekabet gücünün ölçülmesinde kullanılan endeksler üzerinde durulmuştur. Söz konusu rekabet gücünü dış ticaret verilerine dayanarak ölçen yaklaşımlar; açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler (balassa endeksi), açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler (vollrath endeksi), karşılaştırmalı ihracat performansı endeksi (cep) ve ihracat benzerlik endeksi gibi endekslerdir. Rekabet gücünü ölçen kurumsal

yaklaşımlar ise; küresel rekabet endeksi, uluslararası yönetim geliştirme merkezi endeksi, insani kalkınma endeksi, rekabetçi sanayi performansı endeksi, imalat sanayi uluslararası rekabet gücü endeksi olmuştur.

İkinci bölümde, imalat sanayine değinilmiş ve teknoloji yoğunluğuna göre imalat sanayinden bahsedilmiştir. Sonrasında ekonomiler için imalat sanayinin önemi ortaya konulmuştur. Ardından da Türkiye’de genel hatlarıyla sanayileşmenin tarihsel süreci ele alınmıştır. Bölümün en sonunda ise, Türkiye’de imalat sanayinin genel görünümü hakkında bilgi vermesi açısından verilerine ulaşılan; İmalat sanayinin GSYH içerisindeki payı ve değişim oranları, imalat sanayi katma değeri, imalat sanayi kapasite kullanım oranı, imalat sanayi üretim endeksi gibi göstergeler ile ilgili değerlendirmelere yer verilmiştir.

Üçüncü bölümde, ilk olarak literatüre yer verilmiştir. Ardından araştırmanın amacı, konusu, yöntemi, kısıtı üzerinde durulmuş, sonrasında küreselleşen dünyada yükselen ekonomilerin yerinden bahsedilmiş, 26 tane yükselen ekonomiye ayrı ayrı değinilmiştir. Daha sonra ise, Lall’ın (2000) Standart Uluslararası Ticaret Sınıflandırması (SITC) Rev. 3 düşük teknoloji, orta teknoloji ve ileri teknoloji kapsamında dikkate alınarak, Türkiye’nin de içinde yer aldığı yükselen ekonomilerin, imalat sanayi sektöründeki teknoloji yoğunluklarına göre rekabet güçleri CEP endeksi kullanılarak hesaplanmıştır. Türkiye, Brezilya, Çekya, Çin, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika, Polonya, Tayland gibi yükselen ekonomiler verilerine ulaşılmasından dolayı çalışmaya dahil edilen ülkeler olmuştur. Sonuç kısmında ise, genel bir değerlendirme yapılmıştır.

BİRİNCİ BÖLÜM

ÜLKELERİN REKABET GÜCÜ VE ÖLÇÜLMESİ: GENEL ÇERÇEVE

Bugünün dünyasında ülkelerin tek başına, diğer ülkeleri yok sayarak gelişim sağlayabilmeleri mümkün değildir. Günümüzde ülkelerin gelişim sağlayabilmeleri birbirleriyle yaptıkları ticaret neticesinde rekabet gücü elde etmeleriyle mümkün olmaktadır. Bu da ülkeler için rekabet ve rekabet gücü gibi kavramların önemini ortaya çıkarmaktadır. Birinci bölümde önemli görülen bu kavramlara yer verilmiş olup rekabet gücünü etkileyen ve belirleyen faktörlere ve bunların ölçüm yöntemlerine de değinilmiştir.

I.1. Rekabet Ve Rekabet Gücüne Kavramsal Bir Bakış

Rekabet ve rekabet gücünün tanımları birbirlerinden farklılık göstermekte olup, her iki kavramın da evrensel ve kesin bir tanımı yoktur. Biri diğerini etkileyen bu kavramlar, rekabeti artıran bir politika uygulamasında, yüksek olasılıkla uluslararası alandaki rekabet gücünün de artmasıyla kendini gösterecektir (Timurçin, 2010:31).

Rekabet, iktisadi siyasi sosyal boyutları olan, pek çok farklı amaçlar ve unsurlar vurgulanılarak tanımlanabilen bir kavramdır. Geniş anlamda rekabet, kıt olanı paylaşmak ya da ödül elde etme nedeniyle belli kural ve kısıtlamalar çerçevesinde hiçbir ayrıcalık gözetmeksizin birden fazla oyuncuyla oynanabilen bir yarışım olarak tanımlanabilmektedir (Türkkan, 2006).

Piyasa ekonomisi içinde ortaya çıkan rekabet kavramının oyuncularını kişiler, firmalar ya da ülkeler olabilmektedir. Farklı alanlarda ortaya çıkan rekabetin temelde amacı, rekabete katılan ekonomik birimlerin çıkarlarını maksimize etmektir. Rekabete katılan birim eğer firmaysa üretimini maksimize etmek, tüketiciyse tüketimini maksimize ederek en yüksek oranda fayda elde etmesini sağlamak hedeflenirken, rekabete giren

ülkeyse, diğer ülkelerin sahip olduklarından daha çoğuna sahip olarak, dünya çapında söz sahibi olmak için yarış içine girmek hedeflenmektedir (Uysal, 1999:29).

Rekabet, iktisadi alanda serbest piyasada teknik gelişmeyi sağlayan ekonomik birimlerin, değişimler karşısında esnekliğini artırarak verimliliği ve etkinliği pozitif yönde etkileyen, teknolojik gelişme ve küreselleşme gibi değişimlere adapte olabilmesini sağlayan bir araçtır. Rekabet, şirketleri kendi verimliliklerini artırma yönünde teşvik ederken, tüketiciler için yüksek kalite düşük fiyat anlamına gelmekte ve aynı zamanda istihdamı da olumlu anlamda etkilemektedir (Bilginoğlu, 1999:144).

Rekabetin en önemli işlevi, etkin kaynak dağılımını sağlamasıdır. Ekonomik birimler rekabet ortamında maksimum kara ulaşabilmek için, ellerinde bulunan kaynakları en etkin alanlara kaydıracaklardır. Bunun dışında teknik gelişmeyi uyarması rekabetin bir başka önemli işlevidir. Pazarlanabilir yeni ürüne dönüşecek bir yenilik ile firmalara sağlayacak kazançlar, daha fazla yeniliklerin ortaya çıkmasını teşvik etmektedir (Narin, 1999:23). Rekabet teknolojik gelişmelerin ardındaki önemli bir güçtür. Rekabette istenilen düzeyde olunabilmesi için teknolojik yenilik ve icatların geliştirilmesi gereklidir (Aktan ve Vural, 2004:16). Yeniliklerin rekabette üstünlük sağlaması, rekabetçi piyasanın yenilikleri teşvik edici yönde değişmesine sebebiyet vermektedir. Rekabetin yeniliği teşvik edici etkisi ise kendi kendini besleyen bir süreç meydana getirmektedir (Türkkan, 2009:39). Etkili bir rekabet ancak; yeni teknoloji, yeni ürün, yeni tedarik kaynağı ve devamlı yenilik ile mümkün olmaktadır (Schumpeter, 1942:84).

I.1.1. Rekabet Gücü

Dünyada var olan mal ve hizmet ticareti içerisinde, bir ülkenin sahip olduğu pay o ülkenin rekabet gücünü göstermektedir. Rekabet gücü, firma ve endüstrilerin dış

ticarete bağılı bulundukları ülkeyi temsil etmeleri dolayısıyla bir ülkenin ihracat performansını, ülke kaynaklarının etkin kullanımını ve ülke verimliliğindeki artışı da içine alan geniş kapsamlı bir kavramdır (Şahin, 2015:19). Ancak rekabet gücü geniş kapsamlı bir kavram olmakla birlikte, rekabet gücüyle ilgili herkesçe kabul edilen genel geçer bir tanımlama bulunmamaktadır.

Rekabet gücü, ülkelerin veya sektörlerin ürettikleri malların fiyatı, kalitesi, tasarımı, güvenilirliği ve zamanında teslimi gibi unsurlarıyla yarışabilir seviyede bir üretim gücüne sahip olmalarıdır (Demir, 2001:46). Birey, firma, endüstri ve ülke gibi iktisadi birimler açısından ise rekabet gücü, iktisadi bir birimin, başlangıçta bulunulan noktaya göre belirlenen amaca ulaşmasında hedeflenen kriterler açısından rakiplerine göre üstünlüğe sahip olmasıdır (Saridoğan, 2010:7).

Bir başka tanımlamaya göre rekabet gücü, sürekli değişen tüketici taleplerine uyum sağlayan, kalitesi yüksek en yeni ürünleri, olabildiğince düşük fiyatlarla, en çabuk şekilde ve ek hizmetlerle de destekleyerek hedeflenen piyasalara ulaştırabilmektir (Işıkcı, 2013:35).

Dinamiklik, yetenekler, esneklik, hız ve uygulanabilirlik gibi unsurlar rekabet gücüne önemli ölçüde kaynaklık teşkil etmektedir. Sürdürülebilir bir rekabet gücü için, taklit edilemez ve ikamesi güç olan kaynaklar gereklidir (Barney, Wright ve Ketchen, 2001).

I.1.2. Rekabet Gücünün Türleri

Rekabet gücünün türlerini, en dar tanımlama olan mikro düzeyde rekabet gücü ve en geniş tanımlama olan makro düzeyde rekabet gücüne göre ayırmak mümkündür. Mikro düzeyde tanımlanan firma düzeyinde rekabet gücü, sırasıyla endüstri düzeyinde

rekabet gücü ve uluslararası düzeyde rekabet gücü tanımlamaları ile makro düzeyde rekabet gücüne doğru genişlemektedir.

I.1.2.1. Firma Düzeyinde Rekabet Gücü

Rekabetin olduğu ortamda ayakta kalma yetisi olarak tanımlanan rekabet gücü, genellikle firmalar için kullanılmakla birlikte, iyi işleyen bir piyasanın da temellerini oluşturur. Bu nedenle rekabet gücünün belirleyicileri araştırılırken öncelik firma düzeyi olmalıdır (Bakımlı, 2011:7).

Firma düzeyinde rekabet gücü, firmanın karlılık düzeyine, maliyetlerine, üretkenliğine ve pazar payına bağlı olarak belirlenebilmektedir. Firmanın girdi maliyetini ve verimlilik avantajlarını yansıtan pazar payı ne kadar büyük olursa firma o kadar karlı durumdadır. Firma, kendi iyiliği için pazar payı peşinde, karından feda etmiyor ise firma açısından karlılık uzun süre devam ettiğinde rekabet gücünde belirleyici rol oynamaktadır (McFetridge, 1995:3).

Firmalar açısından rekabetçi olmak, firmaların önde olma yarışında fiyatları düşürerek, mevcut mal ve hizmetlerin kalitesini arttırarak ya da yenilerini oluşturarak başarı elde edebilme kabiliyetidir. Bir firmanın rekabet gücü (i) kendi kaynakları (insan sermayesi, fiziksel sermaye ve teknoloji seviyesi), (ii) pazar gücü, (iii) rakiplerine ve diğer ekonomik ajanlara karşı davranışları, (iv) değişen koşullara uyum sağlama yeteneği, (v) yeni pazarlar yaratma kabiliyeti ve (vi) büyük ölçüde hükümet tarafından sağlanan, fiziksel altyapı ve hükümet politikalarının kalitesini de içeren kurumsal çevre gibi çeşitli faktörlerin bir fonksiyonudur (Asian Development Bank, 2003:211).

Küreselleşme beraberinde ülkeler arasındaki sınırların gittikçe yok olmasına sebebiyet verirken, bununla birlikte teknolojik gelişmeleri ve yenilikleri yakından takip etme fırsatı yakalayan firmaların pazar payları ve kârlılıkları artış gösterecektir. Farklı

lkelerdeki değişen rekabet gücüne yabancı kalmayan firmalar kendilerini daha da geliştirecekler, farklı özellikleri olan firmalarla da birleşerek gclerini arttıracaklardır (Korkmaz Başpınar, 2016:73).

Bir firmanın rekabet gücüne sahip olması ürettiği mal ve hizmetlerin, gerek yurtiçi gerekse yurt dışında rekabet içerisinde olduğu firmalarla karşılaştırıldığında söz konusu firmalardan daha kaliteli üretim ve daha düşük maliyetle üretim yapabilme kabiliyetinde olması olarak nitelendirilmektedir. Bu bağlamda firmanın uzun dönemli yüksek kr elde edebilmesi de rekabet gücünün olduğunun bir göstergesidir (Buckley, Paas ve Prescott, 1988). Firmaların piyasa koşullarında hayatta kalabilmeleri, gelişen teknoloji, değişen müşteri tercihlerine hızlı dönüş yapabilmeleri ve firmalar arasındaki rekabet koşullarına uyum sağlayabilecek stratejiler geliştirebilmeleriyle mümkün olacaktır. Firmalar değişen rekabet koşullarına ne kadar hızlı adapte olabilirlerse o kadar rekabetçi kabul edilmektedirler. Daha rekabetçi firmaların, rakipleriyle karşılaştırıldığında daha fazla pazar payı elde etme gücüne sahip olduğu, rekabetçi olmayan firmaların ise pazar paylarının zamanla düşeceği ve dışarıdan bir koruyucu müdahale veya destekleme olmazsa piyasa dışında kalacakları kabul edilmektedir (Kara, 2008:6).

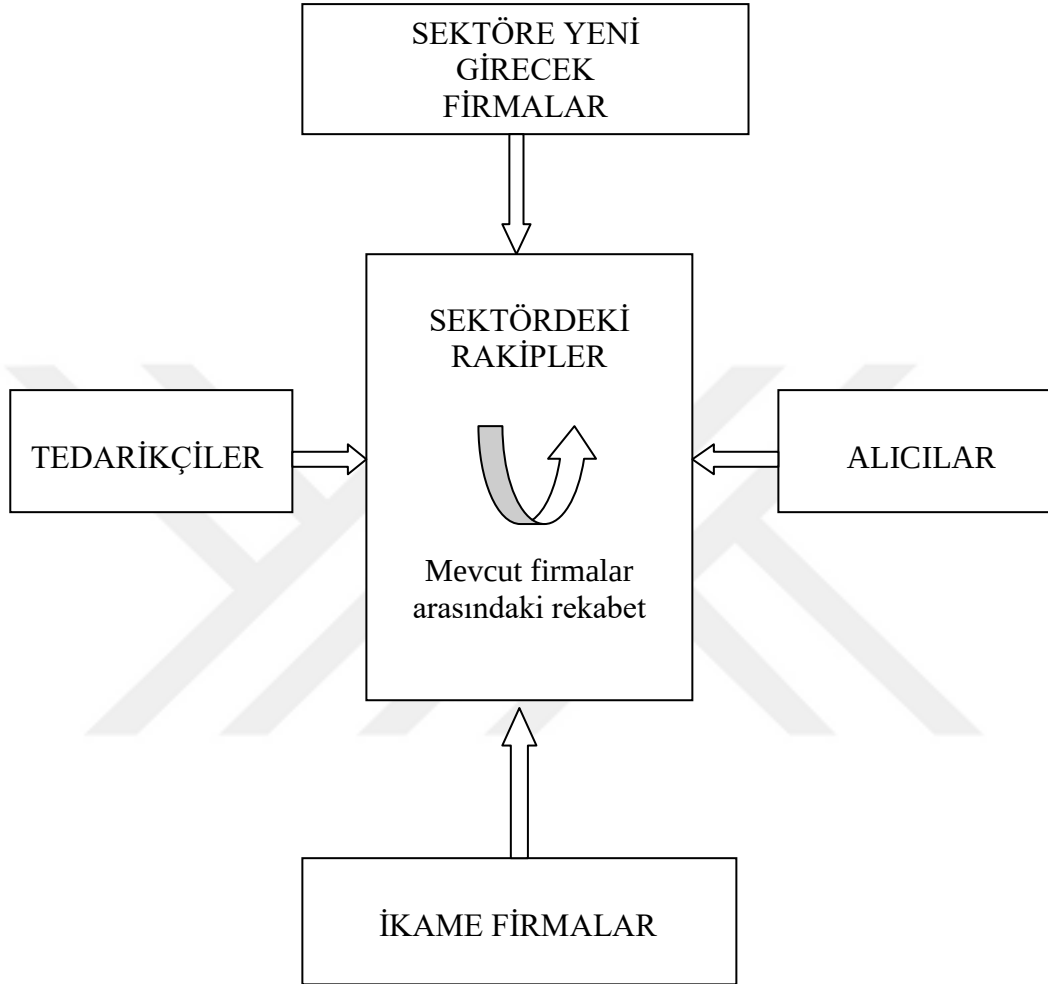
Bütün bunlardan yola çıkılarak rekabet gücünün firmalar açısından, yüksek oranda müşteri kararları ve davranışları doğrultusunda şekillendiği söylenebilir. Bunun yanında firmalar, teknolojik yeniliklerin geliştirilmesi maliyetlerin düşürülmesi gibi hedeflere ulaşabilmek için yeni kuruluş yapılarına ve iş yapma biçimlerine yönelim sağlayabilmelidirler (Erdemli, 2016:15).

Firma düzeyinde rekabet gücünün bağlantılı olduğu, sektör düzeyinde rekabete etkisi değerlendirildiğinde ise, bir sektörün rekabetçi kabul edilebilmesi, yatırımda kazançlı getiri sağlayan firmalardan oluşmuş olması ile mümkün olmaktadır (Bhawsar ve

Chattopadhyay, 2015:667). Porter açısından bakıldığında firma çevresinin kilit yönü, rekabet ettiği sektör veya sektörlerdir. Sektör yapısı, firma için rekabet stratejisini belirlemede önemli oranda rol oynamaktadır. Bir sektörün rekabet durumu, temelde beş rekabet gücüne bağlıdır ve bunlar şekil 1’de gösterilmektedir (Porter, 2000:3).

Şekil 1: Sektördeki Rekabeti GÜdüleyen Güçler

Kaynak: Porter, 2000:4

Beş rekabet gücü şekil 1’de de gösterildiği gibi, sektöre yeni girecek firma tehditleri, ikame ürün ve hizmet tehdidi, tedarikçilerin pazarlık güçleri, alıcıların pazarlık güçleri ve mevcut rakipler arasındaki rekabet şeklinde cereyan etmekte ve bir sektördeki rekabetin mevcut oyuncuların çok ötesine geçtiği gerçeğini yansıtmaktadır. Bu sebeple

müşterilerin, ikame firmaların, tedarikçilerin ve sektöre yeni girecek olanların tümü sektördeki firmalar açısından birer rakip olmaktadır (Porter, 2000:6).

Porter 2000'e göre bu beş rekabet gücünden sektöre giriş tehdidi; sektöre yeni girecekler pazar payı elde etme istekleriyle, yeni kapasiteleriyle ve çoğunlukla da önemli kaynaklarıyla birlikte girerler. Sonuçta bu durum karı azaltacak şekilde fiyatlarda düşüş meydana getirebilir veya var olan firmaların maliyetlerinde artış meydana gelmesi gibi sonuçlar doğurabilir. Mevcut rakipler arasındaki rekabetin yoğunluğu; bir firmanın rekabet hamlesi yapması, rakip firmalar üzerinde gözle görünür etkiler oluşmasına ve neticede karşı hamle gelişme olasılığının artmasına neden olacaktır. Yapılan hamle ile karşı tepkinin boyutu olayı başlatan firmayı ve bütünüyle tüm sektörü etkileyecektir. İkame ürünlerden baskı; ikame ürünler sektördeki firmaların karlı olarak belirleyeceği fiyatlara üst sınır koyarak bir sektörün olası gelirini sınırlandırabilmektedir. Alıcıların pazarlık güçleri; alıcılar fiyatları aşağı yönlü çekmeye çalışarak pazarlık ederek ve rakipleri birbirine düşürerek sektörle rekabet edebilecektir. Tedarikçilerin pazarlık güçleri; tedarikçiler fiyat artırımını ve satın alınan ürün ve hizmetlerin kalitesini düşürme tehdidi ile sektöre yeni girecek firmalar üzerinde pazarlık güçlerini gösterebilmektedirler. Bahsi geçen bu beş rekabet gücünün tamamı birlikte sektör rekabetinin ve de karlılığının belirleyeni oluşturmaktadır.

I.1.2.2. Endüstri Düzeyinde Rekabet Gücü

Rekabetçi bir endüstri, bölgeler arası veya uluslararası rekabet eden firmalardan oluşmaktadır. Bir endüstrinin rekabet edilebilirliği, içerisindeki büyük firmaların rekabet gücünün analizinden çıkarılabilir (McFetridge, 1995:11). Endüstri düzeyinde bir rekabet gücünün analizi, bahsi geçen endüstrideki önde gelen firmaların rekabet gücünden yola çıkarak yapılabilmektedir. Bu nedenle rekabetçi bir endüstri,

uluslararası düzeyde rekabetçi firmaları bünyesinde bulundurabilmektedir. Firmalarda olduğu gibi endüstri düzeyinde rekabet gücü analizinde de farklı bölge veya ülkelerdeki aktif ya da potansiyel rakip endüstrilerle yapılan karşılaştırma, bu düzeydeki rekabet edilebilirliği belirlemektedir (Dulupçu, 2001:80).

Bir endüstrinin iktisadi rekabet gücü, başlangıçta bulunduğu koşullara göre mal ve hizmet üretme süreci ve bu süreç sonucunda ortaya çıkan çıktının verimlilik, etkinlik, maliyet, fiyat, farklılık, kalite, karlılık, fayda gibi özellikler açısından uluslararası rakip endüstrilere göre üstünlüğe sahip olmasıdır (Saridoğan, 2010:12).

Endüstrilerin rakiplerine karşı rekabet gücü, rakiplerinden daha üstün ve verimli, uluslararası standartlarda ve talepleri karşılayabilen, maliyeti düşük ürün ve hizmet üretilmesine yol açan icat ve yenilik ortaya koyabilme kabiliyetidir (Aktan ve Vural, 2004:16). Endüstri düzeyinde rekabet gücü oluşturarak avantaj yakalayabilmek, girdilerin verimliliğinde artış sağlanması ve sürekli yenilik yapılmasıyla mümkün olacaktır (Porter, 1998:78).

I.1.2.3. Ulusal Ve Uluslararası Düzeyde Rekabet Gücü

Ulusal / uluslararası düzeydeki rekabet gücü, bütün ülke vatandaşlarının sürdürülebilir yüksek yaşam standartlarına getirilebilme başarısıdır. Bu başarı süreklilik arz eden bir verimlilik artışıyla mümkündür. Ulusal düzeyde rekabet gücü, ülkenin yaşam standardındaki artış, verimlilikteki toplam artış, ülke işletmelerinin ihracat ya da doğrudan yabancı sermaye yatırımlarıyla dünya piyasalarında yer almalarıyla ölçülür (Işıkçı, 2013:39). Başka bir görüşe göre ulusal rekabet gücü, değer yaratmak, kar oluşturmaya yardımcı olmak ve de ulusal refahı yükseltmek amaçlı, bir ulusun firmalarına ve dolaylı olarak da sanayilerine zenginleşme için elverişli ortam sağlayabilme güç ve yeteneğinde olmasıdır (Bhawsar ve Chattopadhyay, 2015:666).

Genel anlamda uluslararası rekabet gücü, bir ülkenin ürettiği ürünü dünya pazarında dünya fiyatlarından satabilme ve uluslararası piyasalarda etkili bir ihracat payını yakalayabilme ve bu durumunu sürdürebilme gücü olarak tanımlanabilmektedir. Burada rekabet edebilirliği dış ticaret yapabilirlikten ayıran temel nokta etkili ihracatın sürdürülebilirliği olmaktadır (Atalay, Demir ve Birbil, 2003:23).

Esasen, ihracata konu olan malların üretim ve satış imkanlarının dış talebe uyum sağlayabilmesi, bir ülkenin sektörün ya da firmanın uluslararası alandaki rekabet gücünü göstermektedir. Uluslararası alandaki rekabetçi konumu sürdürebilmenin yolu dünya ekonomisindeki gelişmeleri takip etmek ve de bu gelişmelere hakim olabilmekten geçmektedir (Kibritçioğlu, 1996:111).

Uluslararası alanda rekabet gücü firma, endüstri ve ülke olarak ayrı ayrı değerlendirilse de aslında asıl rekabet edenin firmalar olduğu görülmektedir. Firmaların yurtiçinde bulunduğu ortam ve bu ortamda bahsedilen ulusal üstünlükler sayesinde dolaylı olarak küresel pazarda da rekabette üstünlük ve de rekabet gücü elde etmektedirler. Uluslararası alandaki bu başarı, firmaların kendi stratejisiyle birlikte içinde bulunduğu ulusal koşulların birlikteliği sayesinde kazanılmaktadır (Bedir, 2009:9). Uluslararası rekabet gücü, yerli bir firmanın dış pazarda sahip olduğu rekabet gücü açısından, birbirleriyle rakip yerli ve yabancı firmalarla karşılaştırıldığında, bir ürünün fiyatı, kalitesi, teslimatta dakik olma, satış sonrası hizmetler gibi fiyat ve fiyat dışındaki unsurlarla da bugün ve gelecekte benzer durumda olanlardan daha üstün olması anlamına gelmektedir (Çiftçi, 2004:97). Uluslararası rekabet gücü yüksek oranda firmalardan kaynaklanmakla birlikte rekabet gücünün devamlılığı, dış çevreyle etkileşimi gerektiren yenilik ve icatlara da bağlıdır (Bakımlı, 2011:12). Nitekim, uluslararası rekabet gücü fiyata ve teknolojiye yönelik rekabet gücü olarak ayrılmış olup, teknolojiye dayandırılan konumunda yüksek teknoloji

alanlarında rekabet edilebilirlik, yenilik oluşturulabilirlik ve böylelikle piyasada varlığını sürdürebilme gücü olarak nitelendirilebilmektedir (Aiginger, 1997:574). Uluslararası alanda fiyat açısından rekabet edilebilirlik ise, bir ülkenin rakipleri pahasına yabancı pazarlarda kendi ürünlerinin satışını güvenceye alan fiyat avantajına sahip olabilmeleridir (Drabek ve Olechowski, 1989:7).

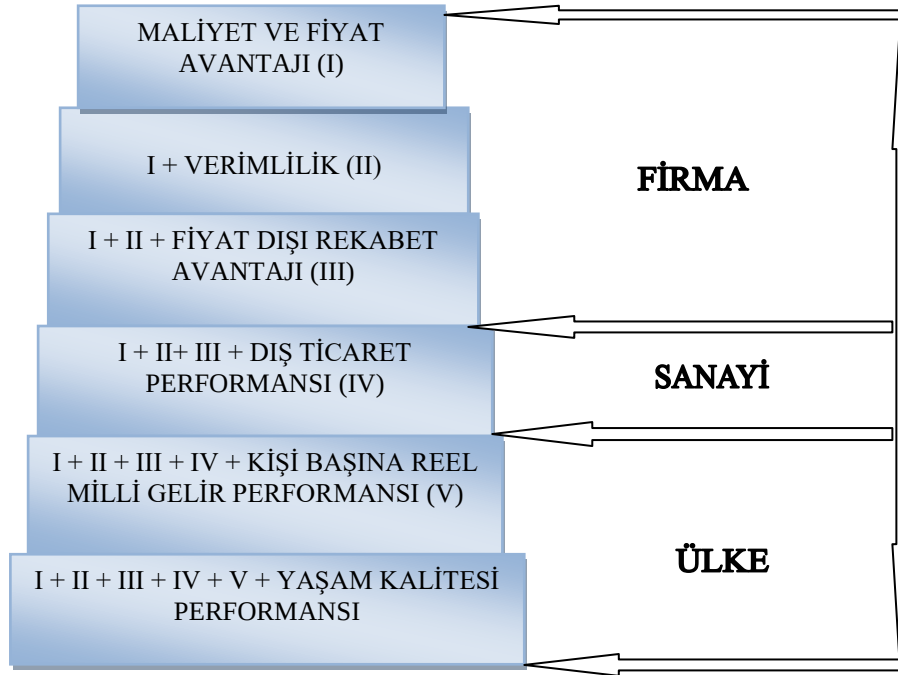
Firma açısından rekabet gücünün tanımlanması, bir ülke için uluslararası rekabet gücünün tanımlanmasına nazaran daha kolaydır. Firma açısından bakıldığında, bir firmanın rekabet gücünün olmaması pazardaki konumunun sürdürülemez olması anlamına gelmektedir. Firma rekabet elde edemediği takdirde ise bu durum piyasadaki varlığını yitirmesi ile sonuçlanacaktır. Uluslararası rekabet gücü açısından bakıldığında, ülkelerin rekabet gücünün azalması firmalar gibi dünyadan silinecekleri anlamına gelmeyecek, yalnızca koşullarında farklılaşmaya yol açacaktır. Bu açıdan bakıldığında uluslararası rekabet gücü kavramı çok net olmamakla birlikte, anlaşılması kolay bir kavram olmadığı da görülmektedir (Krugman, 1994:30).

Uluslararası rekabet gücünde ülkelerin uyguladıkları ekonomik politikalar, küreselleşmeyle birlikte önem kazanan, işgücü piyasasındaki verimlilik, adalet, zengin doğal kaynaklara sahip olma, hızlı büyüme, yüksek dereceli eğitililik, gelişmiş bir dış ticaret ve bunlara benzer birçok faktör ele alınmaktadır. Dış piyasaları tanıma fırsatını yakalamış ülkeler, kendi eksikliklerini de değerlendirme imkanını yakalamış olmaktadır. Bu da ülkelerin gelişimini sürdürebilmesi açısından bahsi geçen faktörlerin önemini ortaya koymaktadır. Gelişmekte olan piyasalarda rekabet gücü kavramı henüz yeni yeni şekillenirken, gelişmiş ülkelerdeyse uluslararası rekabet gücü kavramına verilen önem gün geçtikçe artmaktadır (Korkmaz Başpınar, 2016:76-77).

Bütün bunlardan yola çıkıldığında rekabet gücü elde etmede asıl amacın, belirlenen ana hedefe rakiplerden daha önde ve onlardan daha üstün şekilde ulaşmak olmasına rağmen, belirlenen ana hedefi tek bir göstergeyle temsil etmenin aslında mümkün olmadığı görülmektedir. Bu durum rekabet gücü gösterge sayısının arttığı firma rekabet gücünden endüstriyel rekabet gücüne oradan da ülkelerin küresel rekabet gücüne doğru genişledikçe daha belirgin hale gelmektedir (Saridoğan, 2010:7).

Bu sebepten farklı düzeydeki rekabet güçlerinin açıklanmasında kullanılan kavramların genel itibariyle değerlendirilmiş hali şekil 2'deki piramitte gösterilmektedir. Şekilde gösterilen ve tabanına gidildikçe tanımların genişlediği piramidin tavanı, en dar rekabet gücü tanımını yani mikro düzeyde bir tanımlamayı gösterirken, piramidin tabanı ise en geniş rekabet gücü tanımını yani diğer tanımlamaları da kapsayan makro düzeyde bir tanımlamayı göstermektedir (Aktan ve Vural, 2004:12).

Şekil 2: Rekabet Gücü Kavramları Piramidi

Kaynak: Aktan ve Vural, 2004:12

I.1.3. Rekabet Gücünü Etkileyici ve Belirleyici Faktörler

Rekabet gücünün pek çok unsuru bulunmakta ve bu unsurların her biri ayrı ayrı değerlendirilmektedir. Fakat bu unsurlar birbirinden tamamen bağımsız olmamakla birlikte birbirlerini güçlendirici eğilime de sahip oldukları göz ardı edilmemelidir. Bunun yanında bir unsurdaki zayıflık, çoğu zaman diğer unsura olumsuz olarak da etki edebilmektedir. Örneğin pazara güçlü bir yenilik getirebilmek, iyi eğitilmiş ve ar-ge de uzmanlaşmış işgücü, verimli bir piyasa ve yeterli finansmanla ancak mümkün olabilmektedir (Sala-i-Martin ve diğ., 2014:9).

Rekabet gücünü belirleyici ve etkileyici unsurların önem arz eden birkaçı üzerinde durmak gerekirse, başlıklar halinde aşağıda açıklanmıştır.

I.1.3.1. Kalite

Kalite, bir mal ya da hizmetin ihtiyacı uzun süre karşılama kabiliyetine sahip olması ve yeterli derecede, isteklere cevap verebilmesi olarak tanımlanabilir.

Bir mal veya hizmetin kalitesi belirlenirken fiyatı, sağlamlığı, servis kolaylığı barındırması, değer görüp görmemesi gibi özellikler dikkate alınmaktadır. Geçmişte yalnızca üretim aşamasında göz önünde bulundurulmuş bu gibi özellikler, bugün artık üretim öncesi ve satış sonrası da kapsayan sürecin içinde yer almaktadırlar. Piyasadaki varlığını korumak isteyen kuruluşlar, kalitesiz üretim yapmamak için gerekli özeni göstermektedirler. Özellikle de uluslararası düzeyde kalite standartlarına göre üretim yapan firmalar iç pazarın yanında dış pazarda da rekabet gücüne sahip olmaktadır (Kısmetli, 2004:108-109).

I.1.3.2. Teknoloji Ve Yenilik

Teknoloji, bilimsel yöntemlerin incelenip, bu yöntemlerin uygulanabilir kullanımlarıyla ilgilenen ve bu şekilde elde edilen bilgilerden yola çıkılarak geliştirilen

yöntemler, makineler v.b. gibi ya da üretim faaliyetleri sırasında kullanılan yol ve yöntemlerin tamamı olarak ifade edilebilmektedir. Teknolojik yenilik ise, yeni ürün ve hizmetlerin piyasaya çıkmasını sağlayan keşif, geliştirme ve pazara sunma faaliyetlerini kapsamaktadır. Yeni teknolojiler yeni pazarlar meydana getirebilmekte ya da var olan piyasadaki teknolojileri ve bu teknolojiye bağlı süreçleri ikame edebilmektedir (Akın, 2001:227). Rakiplerinden daha üstün teknolojiler geliştiren işletmeler, maliyetlerindeki düşüşün yanı sıra, meydana gelen farklılaşma sayesinde diğerlerine göre pazarda önemli derecede rekabet üstünlüğü elde etmektedirler (Tekin ve Ömürbek, 2013:116). Küresel pazarlarda rekabet avantajı sağlama ve bunu sürdürebilmede teknolojik yenilik kritik bir rol oynamaktadır (Kumar ve Chadee, 2002:6). Bugünün dünyasında teknolojide geline nokta ve küreselleşmenin kaldırdığı sınırlar rekabet gücünün önemini daha da artırmıştır. İşletmelerin ve dolayısıyla da ülkelerin rekabette üstünlük sağlayabilmeleri için geleneksel üretim yöntemlerindense, teknoloji yoğunluğuna dayanan üretimlerini artırmaları gerekmektedir.

I.1.3.3. Verimlilik

Var olan kaynaklarla maksimum çıktı elde edebilecek şekilde üretim yapılması anlamında kullanılan verimlilik, genel anlamda üretim sürecine dahil edilen üretim faktörleriyle, üretim süreci sonrasında oluşan ürünler arasındaki olumlu fark olarak da ifade edilebilmektedir (Yükçü ve Atağan, 2009:4).

Verimlilik özellikle az gelişmiş ülkeler için hayati öneme sahiptir. Verimlilikteki artış bu gibi ülkelerde, reel gelir ile birlikte yatırımları da artırmaktadır (Tekin, 1992:170). Günümüzde işletmelere yeni teknolojilerin uygulaması için yapılan yatırımlar sayesinde, üretimde zaman kısaltmakta ve maliyet düşürmektedir, bu sayede verimliliğin artması sağlanmaktadır. Verimlilikteki bu artış, işçi başına gelir artışına yol

açmakta olup, bütün bunlar milli gelirde artış yaşanmasına sebebiyet vermektedir. Domino etkisi diyebileceğimiz bu etki pazarın hızla genişlemesi şeklinde kendini göstermekte ve rekabet gücünde artışa yol açmaktadır (Tekin ve Ömürbek, 2013:104). Gelişmiş ülkelerde verimlilikte artış ile beraberinde getirdiği katma değerdeki artışa önem verilmektedir. Bunun sebebi verimlilikteki artışın, milli geliri yükseltmesi ve refah seviyesinde artış meydana getirmesidir (Tekin, 1992:170).

I.1.3.4. Beşeri Sermaye

Rekabetin öneminin arttığı ekonomik ortamda, uluslararası alanda işbirliğinin artırmak, yabancı sermayeyi çekebilmek, farklı teknolojileri öğrenmek ve uygulamaya koyabilmek için yeterli derecede, beşeri sermayesi yüksek insana kaynağına olan ihtiyaç giderek artmaktadır. Bir ülkenin en önemli ekonomik zenginliğini insan sermayesi oluşturmaktadır. Beşeri sermayenin yüksek olması, teknik gelişmelerin de anlaşılması, geliştirilmesi ve uygulanmasını daha kolay hale getirecektir (Atalay ve Turhan, 2003:95). Gelişmiş ülkelerin ekonomilerinde gördüğümüz, makine kullanımının artarak üretim teknolojisinin karmaşık bir hal alması, nitelikli ve yeterli donanıma sahip işgücünü elinde bulundurmalarından kaynaklanmaktadır (Manavkat, 2014:36). O halde rekabette üstünlük sağlamada, beşeri sermayesi yüksek nitelikli işgücünün ülkeler için önemli oranda bir kazanım oluşturduğu söylenebilmektedir.

I.1.3.5. Kamusal Politikalar

Devlet ekonomiye rekabet ortamındaki riskleri en aza indirmek için çeşitli şekilde müdahalelerde bulunmaktadır. Devletin piyasaların işleyişini düzenlemeye yönelik uyguladığı politikalar eğitim, sağlık, altyapı harcamaları ve yasal düzenlemelerdir. Bunun yanında seçilmiş sektörlerle yönelik ihracat teşvikleri, ithalat kısıtlamaları, yatırım

teşvikleri, Ar-Ge destekleri vb. gibi teşviklerle kamusal müdahalelerde bulunmaktadır (Bakımlı, 2011:28).

Ekonomiye yön vermesinin yanında, ekonomide büyük söz sahibi olan devlet, uyguladığı iktisadi politikalarla rekabet alanlarını etkilemektedir. Devlet oluşturduğu altyapı, ulaşım ve iletişim ağları, araştırma geliştirme faaliyetleri, vergi ve sübvansiyonlarla, uyguladığı gümrük tarifeleri ve korumacılık politikalarını da kullanarak ekonomiye gerektiğinde ve yerinde yaptığı müdahalelerle, rekabete de yön vermiş olmaktadır. Devlet uyguladığı politikalarla rekabete girecek sektörü canlandırmalı ve yeniliklere açık çözüm odaklı olmalıdır (Güner, 2015:14).

I.1.3.6. Döviz Kuru

Döviz kuru yabancı paraların fiyatı anlamına gelmektedir. Genel olarak döviz kuru, ulusal para ile yabancı para arasındaki değişim oranı olarak da ifade edilebilmektedir (Seyidoğlu, 2009:358).

İhraç ürünlerin fiyatların etkileyen döviz kuru, ülkelerin rekabet güçleri üzerinde belirleyici rol oynamaktadır. Ülkelerde uygulanan döviz kuru politikaları sayesinde dış pazarlarda meydana gelen değişimler, ülkenin fiyat yapısını değiştirmektedir. Kur politikası uygulayarak ihracat yapıldığında, ihracata konu olan mallar dış pazarlarda fiyatlardan dolayı rekabet edebilme şansı yakalamaktadır (Akiş, 2008:33).

Döviz kuru rekabet gücünün önemli belirleyicilerindendir. Bununla ilgili yapılan araştırma sonuçlarında kurdaki yükselmenin rekabet gücüne olumlu etkisinin bulunduğu çalışmalarda, döviz kurundaki yükselmelerin, ihracata dönük üretim sektöründe ulusal girdi kullanımına ve verimlilikte artışa yol açtığı görülmektedir. Bu durum sektördeki ihracatın yanında kar artışına imkan verdiğinden rekabete pozitif anlamda etki

etmektedir. Kurdaki yüksekliğin rekabete olumsuz etkisinin bulunduğu çalışmalardaysa, döviz kurundaki yükselmeler, ihracata dönük sektörlerin ithalat ile bağlantılı olması, maliyetlerde artış ile ihracatın yanında kar düşüşüne sebep olduğundan rekabete negatif anlamda etki etmektedir. Bütün bunlardan yola çıkıldığında kurun net etkisi, olumlu olumsuz etkilerdeki büyüklüğe göre değişmektedir (Yapraklı, 2011:379).

I.1.3.7. Maliyetler

Uluslararası rekabetin önemli bir belirleyeni olan maliyet, rekabet gücü elde edebilmek için düşük seviyelerde tutulabilmelidir.

Firmaların katlandığı maliyetler; sermaye, işgücü, doğal kaynak, ödenen vergi, kullanılan enerji, işlem, sosyal güvenlik vb. şeklinde sayılabilir. Katlanılan maliyetler için yapılan ödemeler ne kadar düşüğe rekabet gücünün kazanılması o derece kolay olabilmektedir. Maliyetleri düşük olan işletme fiyatları da düşük belirleyebilmektedir. Rakiplerine göre daha düşük fiyatlar belirleyen işletmeler, tüketicilerin isteklerini de gerçekleştirdiklerinden uluslararası piyasalarda da rekabet güçlerini artırabilmektedirler (Altuntaş, 2010:47).

Düşük maliyetlerle üretimlerini gerçekleştiren firmaların pazardaki başarıları ve rekabet güçleri artış göstermektedir. Uluslararası piyasalarda gün geçtikçe artan rekabet, firmaları fiyatları düşürmeye itmektedir. Uluslararası piyasada başarılı olabilmek için firmalar, yüksek kalitenin yanında uygun fiyatı da sağlayabilmelidirler. İç pazarda da durum aynıdır. Bir firmanın fiyat bakımından rekabete girebilmesi için, öncelikle maliyetlerini kontrol etmesi böylelikle de firmanın iç pazarda aktivitesini çoğaltması gerekmektedir (Doğan, Marangoz ve Topoyan, 2003).

I.1.3.8. Finansal Sektör

Uluslararası alanda faaliyette bulunan iktisadi birimler için, bu alandaki faaliyetlerine süreklilik kazandırabilmeleri ve değişen dünyaya ayak uydurabilmeleri için sürekli kendilerini içinde bulundukları şartlara göre yenilemeleri gerekmektedir. Bunu yapabilmenin yolu da söz konusu iktisadi işletmenin yeterli sermayesinin bulunmasından ya da bu sermayeyi yerine koyabilecek bir kaynağın olmasından geçmektedir. Bu ise ancak kaynağı elde edebileceği sağlam bir finansal sektörün varlığıyla mümkün olmaktadır.

İşletmelerin gerekli duydukları sermayeyi tahsis ettikleri finans sektörü bankacılık sektörüdür. Bu sebeple finansman kaynağı olan bankacılık sektörü zayıf ve kırılgan olmamalıdır. Bankacılık sektörü için yapılacak düzenlemeler, rekabet gücünün artırılmasında bu sektörün oynadığı rolü de güçlendirecektir (Aktan ve Vural, 2004:42).

I.1.3.9. Ar-Ge Faaliyetleri

Araştırma-geliştirme faaliyetleri, ürünlerde çekiciliği artırarak fiyat dışındaki faktörlerle rekabette üstünlük sağlamanın yanında, yeni mal ve ürünleri pazara kazandırmasıyla elde edilen rantla birlikte, global rekabette üstünlük sağlanmasına yol açmaktadır (Dulupçu, 2001:144).

Uluslararası alandaki rekabette, ucuz işçilik ve doğal kaynakların geleneksel yöntemlerle üretimi yerine artık, bilgiye dayalı yenilikçi üretim gelişme göstermektedir. Ürünlerin piyasadaki yaşam süresinin çok kısalmış olmasından da sebep, araştırma-geliştirme, üretime hazırlama gibi süreçlerin de önemi büyük oranda artmaktadır (Akın, 2001:246). Bu yüzden bugün, rekabet edilebilirlik için geleneksel yöntemler yerine araştırma-geliştirmeye dayanan modern yöntemlerin uygulanması gerekmektedir.

I.1.3.10. Makro Ekonomik Durum

Önemli bir makro ekonomik unsur olan GSYH düzeyi ve dünya ekonomisi içindeki payı, o ülkenin uluslararası piyasalardaki yerinin belirlenmesinde büyük öneme sahiptir. GSYH düzeyi sürdürülebilir şekilde artan ülke, uluslararası piyasalarda yapılan üretimden daha fazla pay alacak ve böylelikle uluslararası pazarda rekabet gücü elde edebilecektir. Rekabet gücünün artırılması açısından fiyat istikrarı ve yatırım kapasitesi de diğer önemli makro ekonomik unsurlardandır (Altuntaş, 2010:49).

Fiyat genel seviyesindeki istikrarsız bir durum ileriye yönelik karar almayı zorlaştırdığından, birçok olumsuz etkisinin yanında yatırım yapma kararlarını da olumsuz yönde etkilemekte ve ülkenin uluslararası alandaki rekabet gücüne negatif yönde yansımaları olmaktadır. Bu yüzden istikrarlı bir fiyatlar genel seviyesi, uluslararası rekabet gücü açısından önemli makro ekonomik unsurlar içerisinde yer almaktadır.

Rekabet gücünün artırılması, ödemeler bilançosu dengesizliklerinin ortadan kaldırılmasında da etkilidir. Bu dengesizliğin nedeni makro ekonomik ortamın elverişsiz olması veya rakiplere kıyasla üretim yapısındaki zayıflıktır. Rekabet gücünün artırılabilmesi için, uygun makro ekonomik ortamın, oluşturulabilmesi gerekmektedir (Bakımlı, 2011:22).

I.1.3.11. Michael Porter’e Göre Rekabet Gücü Belirleyicileri

Porter’ın rekabet gücü belirleyicileri şu şekilde sıralamaktadır (Porter, 1990:78);

- Faktör (giriş) şartları,
- Talep şartları,
- Bağlantılı ve destekleyici sektörler,
- Firma stratejisi ve rekabet unsurlarıdır.

Bu belirleyicileri “Elmas” olarak isimlendiren Porter, bunu şekil 3’deki gibi toplu olarak göstermektedir. Küresel rekabette güçlü olabilmek için, bu faktörlerin hepsinin bir arada ve birbirleriyle etkileşim içerisinde olması gereklidir (Porter ve diğ., 2008:48).

Faktör şartları: Bir ülkenin rekabet avantajına sahip olması, üretim faktörlerinin zenginliğiyle doğrudan ilişkilidir (Porter, 1990:79).

Ülke, rekabet üstünlüğünü oluşturan üretim faktörleri açısından değerlendirilmekle birlikte bu faktörler şu şekilde sıralanmıştır:

- Nitelikli, etkin ve uzmanlaşmış işgücü
- Doğal bağışlar
- İnsan kaynakları
- Sermayenin kullanılabilirliği
- Fiziki altyapı
- Yönetimsel altyapı (Kayıt, izin verme süreci yönetimsel altyapıya örnek oluşturmaktadır.)
- Bilgi altyapısı (Ekonomik veriler ve kurumsal açıklamanın varlığı ve bunlara ulaşmadaki kolaylık bilgi altyapısını oluşturmaktadır.)
- Bilimsel ve teknolojik altyapı

Adı geçen faktör koşullarının varlığı ancak verimlilikle birleştiğinde önemli bir rekabet üstünlüğü ortaya çıkabilmektedir (Porter ve diğ., 2008:49-50).

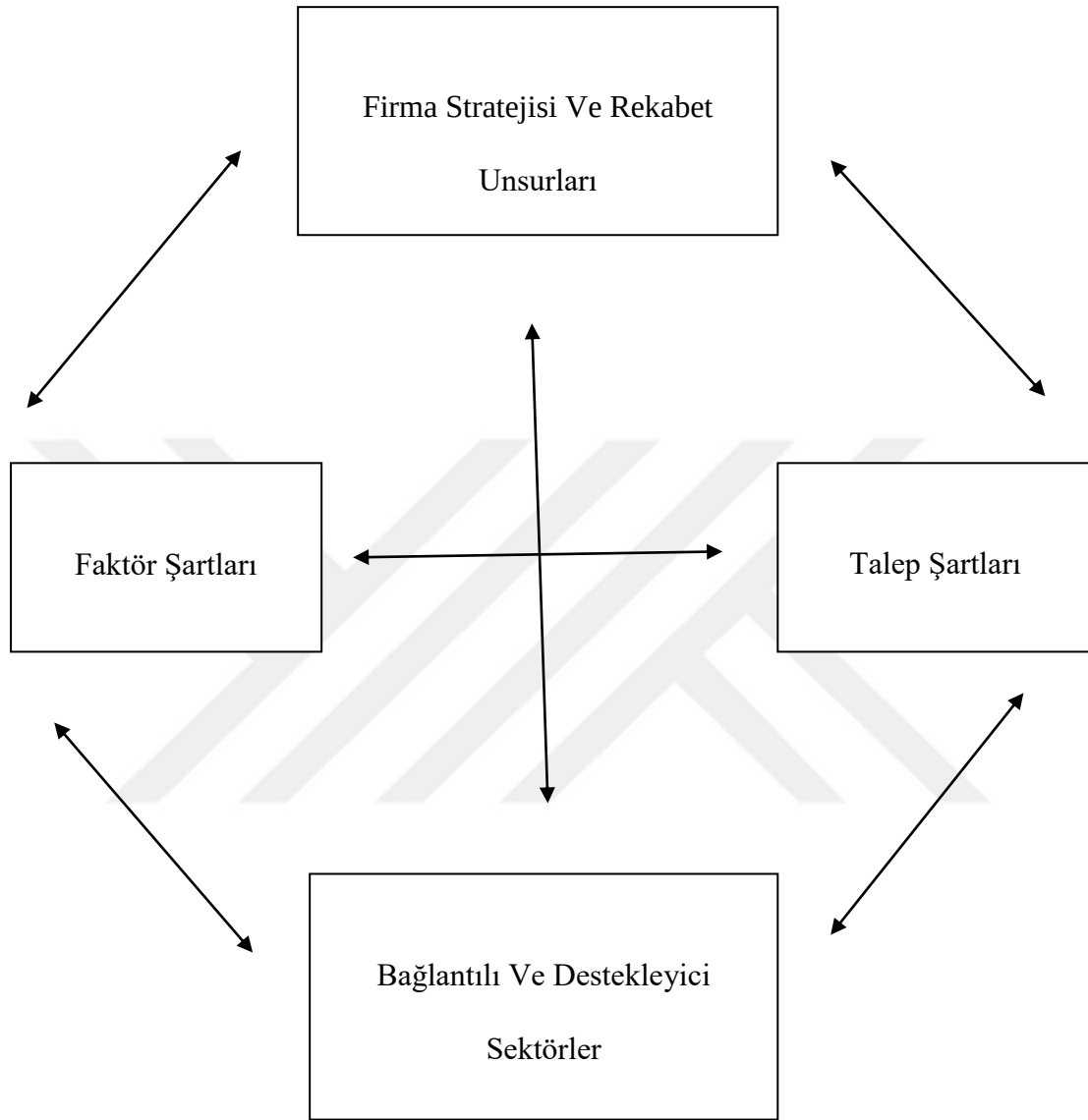
Talep şartları: Ülkede üretilen mal ve hizmetlere olan talepteki değişimdir. Karmaşık istekleri olan yerel müşteriler ve ihtiyaçlar talebi şekillendirir. Bunun yanında kalite, emniyet ve çevre standartları da talebi etkileyen unsurlardır. Bu unsurları gerçekleştiren firmalar hem yurtiçi hem de yurtdışında rekabet avantajına sahip olmaktadır.

Bağlantılı Ve Destekleyici Sektörler: Yetenekli, yerel bazda tedarikçiler ve destek sektörler rekabet ortamında rekabet gücü kazanmada önem arz etmektedirler.

Firma Stratejisi Ve Rekabet Unsurları: Verimliliği ve yatırımı özendiren yerel kaideler ve teşvikler, firma stratejisi ve rekabet üzerinde önemli bir etki oluşturmaktadır. Varlık yatırımları için teşvikler, fikir ürünlerinin koruması bunun için verilebilecek örneklerdendir. Firma stratejisi ve rekabetin kilit noktası ülkenin dış ticarete ve yatırıma açık oluşudur. Güçlü bir yerel rekabetin yanında yabancı ve yerel rekabete açıklık ülkelerin karşılıklı yararlanmalarını sağlayarak ekonomide üretkenliği de doğrudan arttırmaktadır.

Şekil 3: Rekabet Avantajlarının Belirleyicileri

Kaynak: Porter, 1990:78

Şekil 3’de gösterilen rekabet avantajlarının belirleyicilerinden olan faktör şartları, rekabet için gereken üretim faktörlerinin ülkedeki konumunu göstermektedir. Talep şartları ise, endüstrinin ürettiği ürün ve hizmetler için iç pazarın talebinde meydana gelen değişimlerden oluşturmaktadır. Bağlantılı ve desteleyici sektörler, uluslararası alanda rekabet gücüne sahip tedarikçi endüstriler ile ilgili diğer endüstrilerin ülkedeki

varlığından oluşturmaktadır. Firma stratejisi ve rekabet unsurları, ülke koşullarında firmaların oluşumu, organize edilmesi ve yönetilmesi ile birlikte doğası gereği yerel rekabetten oluşmaktadır. Bu belirleyiciler, şirketlerin içinde bulunduğu ulusal ortamını oluştururlar ve nasıl rekabet edecekleri ile ilgili yol gösterici olurlar. Söz konusu belirleyicilerle en iyi rekabet gücü elde edebilmenin yolu ise tamamının birlikte ve uyum içinde olması durumudur (Porter, 1990:78).

I.1.4. Rekabet Gücünün Ölçülmesi

Rekabet gücünün ölçülmesinde çok sayıda gösterge kullanılmaktadır. Ülkelerin rekabet gücünün ölçülmesiyle amaçlanan şey, bir ülkenin ticarete bulunduğu ülkelerle olan bağlantılarını ortaya çıkarmak ve ülkenin makro ekonomik başarısını belirlemektir (Saraçoğlu ve Köse, 2000).

Farklı düzeylerde rekabetin ölçülmesi tartışmalı olduğu kadar zor da bir konudur. Zorluğunun sebebi nesnel olarak ölçümünün olanaksızlığı iken tartışmalı olmasının sebebi, değerlendirilirken öznelliği barındırmasındandır. Konunun karmaşıklığının bir diğer sebebiyse rekabet gücü konusunun birçok disiplinin ilgi alanına girmesinden kaynaklandığı söylenmektedir (Kibritçioğlu, 1996:2).

Rekabet gücüne ile ilgili çok çeşitli şekillerde tanımlamaların olması, rekabet gücünün firma, endüstri ya da ülke gibi farklı düzeylerinin olması ölçümünde bazı problemler oluşturmaktadır. Her tanım farklı unsurlara dayandığından ölçüm de farklı kriterlere dayanmaktadır, bunun yanında firma, endüstri ve ülke için rekabetçi olan unsurlar farklı olduğundan, rekabet gücü de farklı boyutlar taşımaktadır (Bakımlı, 2011:38).

Rekabet edilebilirliği ölçen çok sayıda endeks bulunmaktadır. Ancak burada en çok kullanılan uluslararası rekabet gücünü dış ticaret verilerine dayanarak ölçen

yaklaşımlar ile uluslararası rekabet gücünü ölçen kurumsal yaklaşımlara değinilecektir. Burada bahsi geçen rekabet gücünü dış ticaret verilerine dayanarak ölçen yaklaşımlar; açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler (balassa endeksi), açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler (vollrath endeksi), karşılaştırmalı ihracat performansı endeksi (cep) ve ihracat benzerlik endeksi gibi en çok kullanılan endekslerdir. Rekabet gücünü ölçen kurumsal yaklaşımlar ise; küresel rekabet endeksi, uluslararası yönetim geliştirme merkezi endeksi, insani kalkınma endeksi, rekabetçi sanayi performansı endeksi, imalat sanayi uluslararası rekabet gücü endeksidir.

I.1.4.1. Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler: Balassa Endeksi (RCA)

Ülkelerin sektörel rekabet gücünün ölçülebilmesi için farklı yöntemler olmakla birlikte en sık, Balassa (1965) tarafından ortaya atılmış olan AKÜ endeksi olarak tanınan yöntem kullanılmaktadır. Bu endeks ülkelerin dış ticaretteki sektörel rekabet güçlerinin kaynaklarını açıklamak veya belirleyicilerini ortaya çıkarmaktan çok, ülkelerin dış ticaretteki üstünlükleri bakımından karşılaştırma yapılmasına olanak sağlamaktadır. Balassa'nın AKÜ yaklaşımıyla sektör veya ürün grubunda, başka bir ülke piyasasında, coğrafyasında, ülkeler grubunda, dünya genelinde bir başka ülkeye veya bir başka bölgeye karşı açıklanmış karşılaştırmalı üstünlüğü hesaplanarak bulunabilmektedir (Özdamar ve Albeni, 2011:199).

Balassa'nın açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler endeksinden önce 1958 de ampirik olarak literatüre ilk katkısı sağlayan Liesner olmuştur. Liesner (1958)'in Balassa'dan evvel literatüre kattığı çalışma olan RCA ölçümü aşağıda gösterildiği şekildedir (Utkulu ve Seymen, 2004:8).

$$RCA_{1i} = \frac{X_{ii}}{X_{ej}} \quad (i)$$

(i) ile gösterilen eşitlikte X ihracatı, i bir ülkeyi, j bir mal ya da sektörü, e ise ülkeler grubunu tanımlamaktadır.

Liesner'in yaklaşımından sonra daha kapsamlı ve gelişmiş bir ölçüm yöntemi Balassa (1965) tarafından oluşturulmuştur. Literatürde kendine daha fazla yer bulan bu yöntem ise aşağıdaki gibi ifade edilmektedir:

$$RCA2_B = \frac{X_{ij} / X_{it}}{X_{ej} / X_{et}} = \frac{X_{ij} / X_{ej}}{X_{it} / X_{et}} \quad (ii)$$

(ii) ile gösterilen eşitlikte X ihracatı, i bir ülkeyi, j bir malı ya da sektörü, t bir mal ya da sanayi grubunu ve e ise bir ülke grubunu tanımlamaktadır (Utkulu ve Seymen, 2004:9).

Balassa tarafından geliştirilmiş açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler endeksi RCA2, dış ticarete karşılaştırmalı üstünlükleri belirleyebilmek maksadıyla, ülkelerin mal veya sektör ihracatının toplam ihracata oranlanarak, diğer ülke ya da ülke gruplarıyla (örneğin Avrupa Birliği) karşılaştırılmasıdır. Böyle bir durumda $RCA2 > 1$ olması ülkenin karşılaştırma yapılan mal veya sektörde, karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğunu göstermektedir. $RCA2 > 1$ 'den ne kadar büyükse, karşılaştırmalı üstünlük de o kadar büyüktür. $RCA2 < 1$ olması durumunda ise ülke karşılaştırma yapılan mal veya sektörde, karşılaştırmalı dezavantaja sahip olmaktadır (Utkulu, 2005:15).

I.1.4.2. Açıklanmış Karşılaştırmalı Avantajlar: Vollrath Endeksi

Vollrath (1991), balassa endeksini yalnızca ihracat ölçümünü ele alıp, ithalatı ölçüm dışı bıraktığı gerekçesiyle yeterli bulmamış ve ihracatın yanında ithalatı da içine alan üç farklı ölçüm yöntemi sunmuştur (Çakmak, 2005:70).

Nisbi ihracat avantajı: $RXA = (X_{ij} / X_{it}) / (X_{ej} / X_{et})$

Nisbi ithalat avantajı: $RMA = (M_{ij} / M_{it}) / (M_{ej} / M_{et})$

Nisbi ticaret avantajı: $RTA = RXA - RMA$

Rekabet üstünlüğü endeksi: $RC = \ln(RXA) - \ln(RMA)$

Burada X ihracata, M ithalata, i bir ülkeye, j bir mal ya da sektöre, t bir mal ya da sanayi grubuna, e ise ülkeler grubuna karşılık gelmektedir. Buradan çıkan pozitif sonuçlar karşılaştırmalı avantajı gösterirken negatif sonuçlar karşılaştırmalı dezavantajı göstermektedir (Çakmak, 2005:70).

Vollrath endeksi, balassa endeksine kıyasla kapsamının geniş olmasından dolayı ihracatın yanında ithalata da ilişkin detaylı sonuçların elde edilmesini sağlamaktadır. Dolayısıyla hangi sektöre yatırım yapılabileceği görülmekle birlikte sektörde meydana gelen gelişmelerin sonuçları da izlenebilmektedir (Korkmaz Başpınar, 2016:97).

I.1.4.3. Karşılaştırmalı İhracat Performansı Endeksi (CEP)

Rekabet gücünün ölçümünde uluslararası piyasalarda kullanılan bir başka ölçüt Karşılaştırmalı İhracat Performans Endeksidir (CEP) ve aşağıdaki şekildedir.

$$CEP = [(X_i/X) / (X_i^w/X^w)] * 100$$

Denklemdaki X_i , bir ülkenin i endüstrisinin ihracat değerini, X ise ülkenin toplam ihracatını, ve X_i^w , i endüstrisinin dünya ihracat toplamını ve X^w toplam dünya ihracatını simgelemektedir. Yapılan hesaplamada CEP birden yüksekse, ülke endüstrisinin ihracat performansı dünyanınkinden yüksek, CEP birden küçükse düşüktür (Altay, 2006:62).

I.1.4.4. İhracat Benzerlik Endeksi

Bir ülkenin, uluslararası pazardaki rakiplerini tespit edebilmek maksadı ile kullanılan bir endekstir. Ülkelerin birbirleriyle uluslararası piyasa ortamında rakip olması, benzer ürün ve sektörlerin ihracatında yoğunlaşmış olmalarıyla mümkün olmaktadır. Bu sebeple, birbirleriyle ihracat benzerliği güçlü olan ülkelerin fazlasıyla rekabet içinde oldukları ifade edilebilmektedir (Erkan, 2012:106).

İhracat benzerlik endeksini ifade etmek gerekirse;

$$ESI = \sum \min [X_k (jw), X_k (mw)] \times 100$$

$X_k (jw)$: j ülkesinin dünyaya gerçekleştirdiği k ürün grubu ihracat değerinin, dünyaya yaptığı toplam ihracat içerisindeki payını göstermekte olup, $X_k (mw)$ ise, m ülkesinin dünyaya gerçekleştirdiği k ürün grubu ihracat değerinin, dünyaya yaptığı toplam ihracat içerisindeki payını göstermektedir (Erkan, 2012:106).

Rakip ülkelerin ihracat benzerliklerinin belirlenebilmesi için kullanılan endeks 0 ile 100 arasında değişkenlik göstermektedir. “0” olursa bu karşılaştırılan ülkelerin ihracat yapılarının farklı olduğunu gösterirken, “100” olursa bu da ihracat yapılarının benzer olduğunu göstermekte olup, böyle bir durum karşılaştırılan ülkelerin ilgili mal grubunda, rekabet içerisinde oldukları anlamını taşımaktadır (Altay ve Gürpınar, 2008:267).

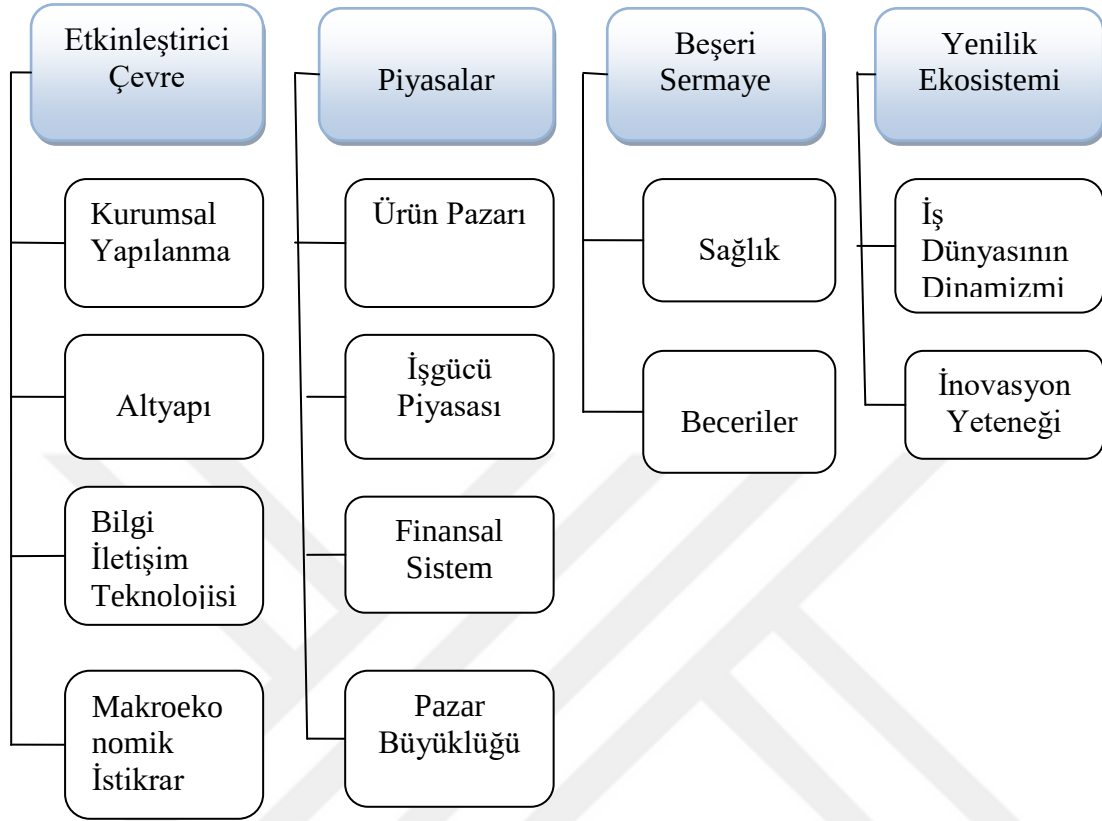
I.1.4.5. Küresel Rekabet Endeksi

Ülkelerin küresel piyasadaki rekabet gücü belirlenmeye çalışılırken Dünya Ekonomik Forumu tarafından 1979’dan bu yana her yıl yayınlanmakta olan Küresel Rekabet Edilebilirlik Raporu dikkate alınmaktadır. 2019 yılı Küresel Rekabet Endeksi raporunda, 141 ekonomi hakkında bilgiler verilmektedir. Verilen bilgiler, ülkelerin rekabet edilebilirliği, refahı, ekonomik büyümeleri gibi konularda, ekonomistler ve politikacılara farklı bakış açıları kazandırmaktadır (WEF, 2019). 2019’da yayınlanan küresel rekabet

raporunda önceki yıllardan farklı olarak ilk defa geçen sene yayınlanan yeni Küresel Rekabetçilik Endeksi 4.0 adında bir endeks dikkate alınmıştır. Bu endeksle amaçlanan şey, 2008 krizi ile 4. Sanayi Devrimi sonucunda yakalanan dinamikleri rekabete dahil ederek ekonomik politikalar için kıyaslama olanağı sağlayabilmektir. Bu çerçevede yeni endekste, 4. Sanayi Devrimi içerisinde yer alan çeşitli kavramların da istikametinde 12 yeni bileşen kullanılmaktadır. Yeni endekste 12 bileşen 4 kategoriye ayrılarak verilmiştir. Yeni Küresel Rekabet Endeksi 4.0, 2017'den bu yana, endekste kullanımdadır (TÜSİAD, 2019).

2019 yılında yayınlanan küresel rekabet raporunda endeks göstergeleri 4 ana başlık ve bu başlıklara bağlı 12 alt başlıkla gösterilmektedir. Göstergedeki ana başlıklar etkinleştirici çevre, piyasalar, insan sermayesi, yenilik ekosistemidir. Bu başlıklardan etkinleştirici çevre başlığına bağlı alt başlıklar; kurumsal yapılanma, altyapı, bilgi iletişim teknolojilerinin benimsenmesi, makroekonomik istikrardır. İnsan sermayesi başlığına bağlı alt başlıklar; sağlık ve becerilerden oluşmaktadır. Piyasalar başlığına bağlı alt başlıklar; ürün pazarı, işgücü piyasası, finansal sistem, pazar büyüklüğüdür. Yenilik ekosistemi başlığına bağlı alt başlıklar ise; iş dünyasının dinamizmi ve yenilik yeteneği başlıklarından oluşmaktadır (WEF, 2019). Söz konusu başlıklar dikkate alınarak yapılan değerlendirme sonucunda ülkeler, alt kriterler baz alınarak puanlanmakta ve farklı kategorilerde sıralanmaktadır. Bu kriterler dikkate alınarak puanlama yapılırken 0 ile 100 puan arasında bir değerlendirme ile 12 alt başlığın ortalamasına göre ülke sıralamaları için hesaplama yapılmış olmaktadır (İzmir Kalkınma Ajansı, 2021).

Şekil 4: Küresel Rekabet Edilebilirlik Endeksi 4.0 Çerçevesinde Başlıklar

Kaynak: WEF, 2019: 2.

I.1.4.6. Uluslararası Yönetim Geliştirme Merkezi Endeksi

Uluslararası yönetim geliştirme merkezi (IMD), ülkeler için rekabet gücü ölçümü yaparak dünya rekabet edilebilirlik raporu yayınlamaktadır. IMD Dünya Rekabet Edilebilirlik Yıllığı, 1989'dan bu yana IMD tarafından ülkelerin rekabet edilebilirliği ile ilgili hazırlanan yıllık bir rapordur. Ülkelerin rekabet edilebilirliği konusunda Dünya çapında referans noktası olan bu rapor kapsamlı istatistik verileri barındırır. Rekabet edilebilirliğin farklı taraflarını ölçen 330'un üzerinde kriter ile 63 ekonominin performanslarını kıyaslamaktadır. Dünya Rekabet Edilebilirlik Raporu üç ana bölümden oluşmaktadır. Bölümlerin birincisi, rekabet edilebilirlik sıralaması şeklinde iken, ikincisi

rekabet edilebilir ülke profilleri ve üçüncüsü de istatistiksel tablolardan oluşmaktadır. (IMD, 2020).

Dünya rekabetçilik sıralaması yöntemi ulusal çevreyi, ekonomik performans, devlet verimliliği, iş verimliliği ve altyapı olmak üzere dört ana faktöre ayırırken bu faktörlerin her biri beş alt faktöre bölünmüştür ve toplamda yirmi alt faktöre sahiptir. Bu yirmi alt faktör de 330'un üzerinde kriterden oluşmaktadır. Bu kriterler ile yapılan ölçümle de IMD Dünya Rekabetçilik genel sıralamasına ulaşılır (IMD, 2019).

Şekil 5: IMD Endeksi Hesaplamalarında Kullanılan Rekabet Edebilirlik Faktörleri ve Alt Faktörler

Ekonomik Performans	Devlet Verimliliği	İş Verimliliği	Altyapı
• Yerel Ekonomi • Uluslararası Ticaret • Uluslararası Yatırım • İstihdam • Fiyat	• Kamu Finansmanı • Vergi Politikası • Kurumsal Çerçeve • İş Mevzuatı • Toplumsal Çevre	• Üretkenlik • İşgücü Piyasası • Finans • Yönetim Uygulamaları • Tutumlar ve Değerler	• Temel Altyapı • Teknolojik Altyapı • Bilimsel Altyapı • Sağlık ve Çevre • Eğitim

Kaynak: IMD, 2019: 37.

I.1.4.7. İnsani Kalkınma Endeksi

İnsani gelişme raporu, Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) tarafından 1990'dan beri her yıl yayınlanmaktadır. İnsanların yaşam standartlarındaki gelişmeleri yalnızca ekonomik iyileşmelere dayanarak açıklamanın eksik olacağı görüşünden yola çıkılarak insani gelişme raporu hazırlanmıştır. İnsani gelişim endeksi,

ekonomilerin rekabet güçlerini artırabilmeleri için sürdürülebilir bir büyümenin yanında sosyal ve insani koşulların da geliştirilmesinin gerekliliğini vurgulamaktadır. İnsani gelişim endeksinin vurguladığı aslında eğitimde iyileşme sağlanması, hayat kalitesindeki artış gibi etkenlerin ekonomilerin rekabet gücünde de olumlu yönde artış sağlayacağıdır. Rekabet gücünün artırılması neticesinde ise ekonomilerde yaşam standardı, reel gelir ve refah artışları ile kalkınma da sağlanmış olacaktır. Bu endeksi hazırlayan kalkınma teşkilatına göre, insani gelişim insanlara sunulan imkanlar dahilinde gelişim gösterebilecektir (Çivi ve diğ., 2008).

İnsani kalkınma endeksi, ekonomilerin ortalama başarılarını insani kalkınmanın üç temel göstergeden yola çıkarak ölçmektedir. Bu göstergeler (UNDP, 2005);

- ✓ Doğumda beklenen yaşam süresi ile ölçülen uzun ve de sağlıklı yaşam,
- ✓ Yetişkin okuryazarlık oranı ve okullaşma oranı,
- ✓ Kişi başına düşen GSYİH (Satın alma gücü paritesine göre) ile ölçülen makul yaşam standardı.

İktisadi kalkınma endeksi, ekonomilerdeki sosyal, ekonomik ve kültürel gelişmelerin tamamını beraber olarak değerlendirme kapsamına alarak, gelişmiş ve aynı zamanda gelişmekte olan ülkeleri bir arada mukayese etme olanağı sunmaktadır (Tıraş ve Ağır, 2018:22).

I.1.4.8. Rekabetçi Sanayi Performansı Endeksi

Birleşmiş Milletler Sanayi Geliştirme Organizasyonu tarafınca hazırlanan Rekabetçi Sanayi Performans Endeksi, ülkelerin imalat sanayi performanslarının kıyaslanmasında kullanılmaktadır. Ülkelerin imalat sanayi performansları, oluşturdukları

katma değer, üretim ve ihracat performansları göz önünde bulundurularak ölçülen endeks ile değerlendirilmektedir (Arık ve Erdem, 2019:463).

Rekabetçi Sanayi Performansı endeksi, ülkelerin rekabetçi bir şekilde sanayi mamulleri üretme ve ihraç edebilme yeteneğini ölçmektedir. Bu endeks dört göstergeden oluşturulmuştur: kişi başına imalat katma değeri, kişi başına mamul ihracatı, orta ve yüksek teknolojili ürünlerin imalat katma değeri ve mamul ihracatı içindeki paylarıdır. İlk iki gösterge endüstriyel kapasite hakkında bilgi verirken, diğer ikisi ise, teknolojik düzeyi ve endüstriyel geliştirmeyi yansıtmaktadır. Endüstriyel performans endeksi, karmaşık ve dinamik yollarla etkileşime giren birçok sosyal, politik ve ekonomik faktörün sonucudur. Buradaki amaç, var olan verileri kullanarak ekonomileri temel yapısal değişkenleriyle kıyaslamaktır (UNIDO, 2002). Rekabetçi Sanayi Performans Endeksi, sözü edilen dört göstergenin performans endeksine dönüştürülerek ortalamalarının alınmasıyla elde edilmektedir (Kumral ve Değer, 2012:284).

I.1.4.9. İmalat Sanayi Uluslararası Rekabet Gücü Endeksi

Wignaraja ve Taylor (2003)'ün geliştirdiği imalat sanayi uluslararası rekabet gücü endeksi, UNIDO'nun rekabetçi sanayi performans endeksine benzer özellikleri olan 80 gelişmekte olan ülke için üç göstergeye dayanarak oluşturulmuştur. Bu göstergeler:

- ✓ Kişi başına imalat sanayi ihracatı,
- ✓ Yıllık ortalama imalat sanayi ihracatı büyümesi,
- ✓ Toplam mal ihracatında teknoloji yoğun ihracatın yüzdesi.

Bu göstergelere sırasıyla %30, %30 ve %40 ağırlıklar verilerek endeks hesaplaması yapılmaktadır (Wignaraja ve Joiner, 2004:5).

İKİNCİ BÖLÜM

İMALAT SANAYİ

II.1. Sanayi İle İmalat Sanayi Sektörü

Sanayi, hammaddelerin fabrika gibi üretim alanlarında işleminden geçerek kullanılabilecek hale dönüştürülmesidir. Sanayi aslında hammaddeye değer katma işlemidir. Bugün sanayi ürünleri üretim ve tüketim miktarları ülkeler için gelişmişliği gösterirken, dünyaya bakıldığında en gelişmiş ülkelerin sanayileşmede önde olan ülkeler oldukları görülmektedir (İmer, 2015:114). Bu anlamda bakıldığında sanayi aslında ekonomilerin mihenk taşı konumundadır.

Ekonomilerde, gelir içinde sanayi sektörünün ağırlığının, üretimde ise makine kullanımının artması genel anlamda sanayileşme olarak ifade edilir. Bununla birlikte üretimde kullanılan yeni teknikler, üretimde kalitenin artması, üretim maliyetlerinde azalma da sanayileşmenin kapsamındadır (Karluk, 2007:207). Ülkelerin ekonomik, sosyal, toplumsal alanlarda yaşadığı değişim de sanayileşmenin neticesinde gerçekleşmektedir. Bu açıdan değerlendirildiğinde sanayileşme, toplum içerisindeki bilgi ve kültür seviyesinin artması ile bilimsel ve teknolojik gelişmelerle de yakından ilişkilidir (Koç, Şenel ve Kaya, 2018). Ekonomilerin sanayileşmelerinde, kalkınmalarında teknolojinin ve bununla birlikte teknolojik değişime ayak uydurmanın önemi giderek artmaktadır (Özcan ve Batmaz, 2007:32-48). Sanayileşmede ekonomiler katma değeri fazla olan ürün üretebilmek için sanayi malları üretiminde emek yoğun üretimden teknoloji yoğun üretime yönelik olarak bir yer değişim politikası uygulamalıdır (Soyak, 2005:61-62). Teknoloji ve sanayi

politikaları, teknolojik yenilikler aracılığıyla ekonomik gelişme potansiyelini artırmaktadır (Taymaz, 2001:67).

İleri teknolojisi ve üretimde oluşturduğu katma değer fazlalığıyla sanayi sektörünün en önemli kolu imalat sanayidir (Şanlı ve Petek, 2018:185-203). Sanayileşme aslında sanayi sektörünün ve bunun en önemli alt dalı olan imalat sanayinin, ulusal gelir içindeki yeri ile istihdam payındaki artışına bakılarak anlaşılabilir. Bunun yanında sanayileşme, üretimde teknolojinin yoğun kullanıldığı, yüksek katma değerli çıktı üretiminin yapıldığı faaliyetlere geçişte imalat sanayinin dönüşümünü de ifade eder (Andreoni, 2011).

İmalat sanayi katma değer oluşturarak büyümeye büyük oranda katkı sağlamaktadır. İmalat sanayisinin oluşturduğu katma değer, sektörün verimliliğini etkileyerek GSYİH büyümesine ve istihdama önemli derecede etki etmektedir (Kundak ve Aydoğuş, 2018:252-266). Genel anlamda katma değer, üretim değerlerinden girdi değerlerinin düşülmesiyle elde edilir. GSYİH içerisindeki İmalat sanayi katma değerinin artış göstermesi olumlu yönde bir gelişme olarak değerlendirilir (Aytemiz, 2005:44). Sanayi devriminden bugüne imalat sanayinde katma değeri fazla olan faaliyetler ekonomilerin büyüme ve kalkınmasını sağlayan bir güç oluşturmuştur (Naude ve Szirmai, 2012:1). İmalat sanayinde katma değeri yüksek ürünler, rekabet üstünlüğü oluşmasına ve uluslararası ticaretin gelişimine yol açarak sürdürülebilir bir ekonomik büyümeye olanak sağlar (Bağcı, 2016:74). Katma değeri yüksek ürünlerin ihracatı ile uluslararası ticarete konu olan ürünlerin niteliği arasında doğrudan ilişki bulunmaktadır. Şöyle ki: yüksek teknolojlili ürünler, katma değeri yüksek olan ürünler kategorisinde yer alırlar. Bu ürünlerin ihracatını yapan ülkeler uluslararası pazarda öne çıkmakta ve böylelikle de ürünlerden sağlanan kaynaklarla ihracata dayalı bir büyüme gerçekleştirmektedirler (Yıldız, 2017:27).

Ticarete konu olan sektörlerin başını çeken imalat sanayi sektörü, ekonomilerin ihracat performanslarıyla ilişkilidir. Ekonomilerin ihracata dayalı büyümelerinin sürdürülebilirliği imalat sanayinin rekabet gücünün artışıyla mümkün olabilir (Yapraklı, 2011:382). Bunun yanında İmalat sanayinin teknolojik yapısı da uzun dönemi kapsayan sürdürülebilir bir büyüme ve rekabet edilebilirlik açısından önem arz etmektedir (Fagerberg, 2000:393). İmalat sanayi sektörü yüksek teknoloji kullanımı sağlayabilmesi, verimliliğinin yüksekliği ve doğal kaynaklara tarım, madencilik gibi sektörler kadar bağlı olmaması nedeniyle ekonomik gelişimin sağlanmasında da önemli bir yer teşkil etmektedir (Ayaş, 2011:528).

İmalat sanayinin pek çok sektörle bağlantısı bulunmaktadır. Bağlantılı olduğu sektörlerden biri de tarım sektörüdür. Hiçbir sektörün nasıl ki tek başına gelişim göstermez ise tarım da sanayi olmadan gelişemediği gibi, uluslararası alanda da kendisine yer edinemez. Tarım sanayi sektörüne hammadde temininde görev alırken sanayi de tarımın modernleşmesinde rol oynayarak verimliliğinin artmasına katkı sağlamaktadır. Ayrıca tarımsal ürünlerin imalat sanayi aracılığıyla işlenip dönüştürülerek uluslararası piyasalarda da kendine yer bulması sağlanmaktadır. Tarımsal ürünlerin sanayi aşaması sonrasında piyasaya sunulması sırasında da hizmetler sektörü devreye girmektedir. Dolayısıyla her sektörün birbiriyle bağlantısı kaçınılmaz olmaktadır. Bununla birlikte imalat sanayinin sektörler için önemi göz ardı edilemez (Aydemir ve Pıçak, 2008:129-147).

İmalat sanayinin gelişimi istihdamı da önemli ölçüde etkilemektedir. İmalat sanayi, tek başına oluşturabileceği bu etkinin yanında, diğer sektörlerle bağlantısı sayesinde bu sektörlerin ilerlemesine katkıda bulunarak da dolaylı yünden istihdam artışlarının yaşanmasına olanak sağlamaktadır (Dura, 1991:130).

İmalat sanayi sektörü birçok alt sektörü bünyesinde barındırmakta bu nedenle de ekonomi için stratejik bir değer taşımaktadır. İmalat sanayi sektörünün sahip olduğu alt sektörler sayesinde ekonomi, sistematik şoklara da daha dayanıklı bir hal almaktadır. İmalat işletmelerinin tedarik zinciri diğer sektörler için de güçlü bir çarpan etkisi meydana getirmekte, hizmet sektörü başta olmak üzere üretim ve istihdam için itici güç oluşturarak ekonomideki üretken kapasiteyi artırmaktadır. Özellikle teknolojik olarak gelişmiş imalat sanayi altyapısı olan ekonomiler, yüksek ücretli vasıflı işgücü istihdamı sağlamalarının yanında uluslararası rekabette de öne çıkmaktadırlar (Ritchie ve diğ., 2012).

II.2. Teknoloji Yoğunluğuna Göre İmalat Sanayi

Teknoloji ve yenilik politikaları uygulama alanı olarak önemli bir yer teşkil eden imalat sanayi, AR-GE ve teknolojik yenilik faaliyetlerinin çoğunun gerçekleştirildiği sanayi sektörüdür. Sanayi devriminin yaşandığı günden bugüne yeni teknolojiler ortaya konulup, bu teknolojilerin de bütün ekonomiye sirayet etmesinde imalat sanayi yadsınamaz bir etkiye sahiptir (Taymaz, 2001:67). Teknolojik ilerleme sağlanmasında öncelikle yapılan AR-GE çalışmaları etkili olmaktadır. Teknolojik ilerlemeler ise imalat sanayinin de etkisiyle ekonomilerin büyümesine katkı sağlamaktadır. Teknolojideki yenilikler, rekabet gücünde artış oluşturarak pazarın gelişmesi ve karlılıkta artış yaşanması gibi etkilerinin yanında üretimde etkinlikle birlikte kaynaklarda etkin kullanımı sağlarken dolaylı yoldan ekonomik büyüme sağlanmasına yol açmaktadır (Korkmaz, 2010:3321).

İmalat sanayinin homojen bir yapısı bulunmamaktadır. İmalat sanayi, giyim sanayi gibi yavaş teknolojik değişim yaşanan sanayilerin yanında elektronik gibi hızlı teknolojik değişim yaşanan ve de bilimsel faaliyetlerle yakından ilişkili birbirinden farklı sanayileri içerisinde barındırmaktadır. Dolayısıyla imalat sanayisini genellemek yerine alt

sanayiler bünyesinde incelenmesi gerekir ancak alt sanayilerinin sayısının fazlalılığı durumu zorlaştırdığından sanayiler teknoloji yoğunluğuna göre sınıflandırılmıştır (Taymaz ve Suiçmez, 2005:21).

İmalat sanayi ihraç ürünleri teknoloji yoğunluğuna göre Lall(2000) sınıflandırması dikkate alınarak düşük, orta ve yüksek teknoloji olarak aşağıdaki tabloda gruplandırılmıştır (Lall, 2000:7).

Tablo 1: Teknoloji Yoğunluğuna Göre Sınıflandırma

Üretilen Ürünler	
Düşük Teknoloji Ürünleri	
Tekstil ve hazır giyim:	Tekstil kumaşları, hazır giyim, şapka ve ayakkabılar, deri ürünleri, seyahat ürünleri
Diğer düşük teknoloji ürünleri:	Çömlekçilik, basit metal parçalar / yapılar, mobilyalar, mücevherler, oyuncaklar, plastik ürünler
Orta Teknoloji Ürünleri	
Otomotiv Sektörü:	Binek araçlar ve parçaları, ticari araçlar, motosikletler ve parçaları
Proses Endüstrileri:	Sentetik lifler, kimyasallar ve boyalar, gübreler, plastikler, demir, borular / tüpler
Mühendislik Endüstrileri:	Motorlar, endüstriyel makineler, pompalar, şalt, gemiler, saatler
Yüksek Teknolojili Ürünler	
Elektrik ve elektronik ürünler:	Ofis / veri işleme / telekomünikasyon ekipmanları, TV'ler, transistörler, türbinler, güç üreten ekipmanlar
Diğer yüksek teknoloji ürünleri:	İlaçlar, havacılık, optik / ölçüm cihazları, kameralar.

Kaynak: (Lall, 2000:7).

İmalat sanayi ihraç ürünleri teknolojik sınıflandırılması SITC Rev.3 doğrultusunda sektör bazında kodları ise düşük, orta ve yüksek teknoloji göre ayrıntılı olarak Tablo 2 de gösterilmiştir.

Tablo 2: İmalat Sanayi Teknolojik Sınıflandırmasının Sektör Bazında Kodları

Teknolojik Sınıflandırma	SITC Sektör Kodları
Düşük Teknoloji Üretimler	611,612,613,642,651,652,654,655,656,657,658,659,665,666,673,674,675,676,677,679,691,692,693,694,695,696,697,699,821,831,841,842,843,844,845,846,848,851,893,894,895,897,898,899
Orta Teknoloji Üretimler	266,267,512,513,533,554,562,571,572,573,574,579,581,582,583,591,593,597,598,653,671,672,678,711,712,713,714,721,722,723,724,725,726,727,728,731,733,735,737,741,742,743,744,745,746,747,748,749,761,762,763,772,773,775,778,781,782,783,784,785,786,791,793,811,812,813,872,873,884,885
Yüksek Teknoloji Üretimler	525,541,542,716,718,751,752,759,764,771,774,776,792,871,874,881,891

Kaynak: (UNIDO, 2009).

Bugünün dünyasında teknolojinin geldiği boyutlar ve ulaşım olanaklarının gelişimi dikkate alındığında bugün kaynakların ülkeye nasıl geleceği ya da ülkede ne kadar var olduğu değil, aslında önemli olan kaynakların etkili kullanımının sağlanabilmesidir. Kaynakları etkili kullanabilmenin yolu ise ülkelerin kullandığı teknolojinin yoğunluğuna ve teknolojiyi ne ölçüde kullanabildikleriyle doğrudan bağlantılı olmaktadır (Saygılı, 2003:34).

Dünyada imalat sanayi üretim yapısı, sürekli değişen teknoloji ile birlikte emekten ziyade teknoloji yoğunluğunu artırma yönünde değişime uğramaktadır. Bugün

dünya ekonomisi içerisinde imalat sanayisinde karşılaştırmalı olarak üstünlük sağlayabilmek doğal kaynakların zenginliği ile değil, sahip olunan teknoloji seviyesi ile bağlantılı bir hal almıştır. Bu sebeple üstünlük sağlayabilmek için ekonomilerin, var olan teknolojilerini geliştirirken yeni teknolojilerin kullanılmasını ve AR-GE faaliyetlerinin artırılmasını desteklemelerinin gerekliliği ortaya çıkmaktadır (Karluk, 2007:229).

AR-GE ve teknoloji faaliyetlerindeki artışlar, sürdürülebilir rekabet gücü elde edilmesinde, önemli faktörler olarak öne çıkmaktadırlar. Bugün yaşanan rekabet ortamında teknolojiyi üreten, gelişimini sağlayan, başka bir deyişle teknolojiye hakim konumda olan ve teknoloji üzerinde yoğunlaşan, buna kafa yoran ülkeler, uluslararası alanda başarı sağlayarak dünyaya kendi istekleri doğrultusunda yön verebilecek kadar güçlenmektedirler (İleri ve Horasan, 2010:171-190).

AR-GE ve teknolojideki ilerlemelerin yanında uluslararası ilişkiler ve ticaretin de genişlemesi devamında mal ve hizmetler ile emeğin ve sermayenin ülkeler arası hareketliliği teknoloji hızını artıran küresel oyuncuları olarak karşımıza çıkmaktadırlar. Özellikle imalat sanayi gibi teknoloji barındıran ve katma değeri yüksek olan endüstri kollarının geliştirip güçlü hale getirilmesi, AR-GE ve yenilik içeren yatırımların çoğaltılması, sağladığı ekonomik gelişmenin yanında altyapı ve üst yapı kalitesinin de iyileşmesini sağlayarak ekonomilerin büyüme hızında artış yaşanmasına neden olacaktır. Küreselleşme ile birlikte bütünleşmiş dünya ekonomisinde güçlü bir uluslararası rekabetçi güç için teknolojik ilerleme mekanizmasının güçlendirilmesi gerekmektedir (Arvas, 2018:67-68).

II.3. Ekonomiler İçin İmalat Sanayinin Önemi

Ülkelerin hızlı bir büyüme sağlayabilmesi endüstriyel faaliyetlerin genişlemesiyle ilişkilidir. Hızlı büyümeyi en fazla da imalat sanayinin geliştiği ülkelerde görmek mümkündür (Rodrik, 2006). Ekonomilerde sanayi sektörü, hizmetler ve tarımdan daha fazla verimlilik oluşturduğundan, diğerlerine nazaran ekonomide sanayi oranının yüksekliği ekonomik büyümeyi daha fazla hızlandırmaktadır. Özellikle imalat sanayi sektörü, büyüme ve istihdam oluşturmalarının yanı sıra yeni teknolojilerin gelişimi ve bu teknolojilerin ekonomide yaygınlık göstermesinde kilit rol üstlenen bir sektör olarak karşımıza çıkmaktadır. İmalat sanayisinde ileriye ve geriye doğru bağlantılar güçlüdür. Bu nedenle imalat sanayi sektöründeki büyüme, diğer sektörlerde de verimlilik artışına sebebiyet vermekte ve dolayısıyla ekonomilerdeki tüm sektörlerde verimlilik ve istihdam artışlarının oluşmasına etki etmektedir (Tuncer ve Altıok, 2012:1-22).

Ekonomiler için İmalat sanayinin gelişimi, bir zincirin halkaları misali birbiriyle bağlantılı olarak, diğer sektörlerin de gelişmesine, bu gelişim ülkelerin ihracatında artışa, ihracattaki artış ise küresel piyasalardaki var oluşla birlikte ülkelerin gelişiminin gerçekleşmesine de neden olmaktadır.

İmalat sanayinin ekonomiler için önemi gün geçtikte artmaktadır. Teknolojideki ilerlemeler, nakliye maliyetlerindeki azalmalar, ticaretteki serbestleşme ile her geçen gün ekonomik performanslarındaki artışla küresel pazarda sayıca artış gösteren ülkeler sayesinde imalat sanayi küreselleşmede rol alan temel oyuncu haline gelmiştir. Dış pazarlarda imalat sanayi yoluyla var olabilen ülkeler pek çok ekonomik yarar elde etmektedir. Küresel pazara entegrasyon yoluyla rekabet gücü sağlayan imalat sanayi,

ülkelerin ihracatını artırmada rol oynarken, bunun yanında diğer sektörlerin de uluslararası piyasalarda yer alabilmelerini sağlamaktadır (IW, 2013).

Ülkeler için rekabet küreselleşmeyle beraber anlam ifade etmeye başlamıştır. Küreselleşen dünyada rekabette üstünlük sağlamak isteyen ülkeler için ise teknoloji üretimi olmazsa olmazlar arasına girmiştir (Ünlü ve Yıldız, 2019:7-26). Teknoloji üretimini kendisi yapabilen ülkeler, üretimlerini artırırken büyüme ve rekabet gücü kazanma imkanı da elde etmektedirler. Yapamayan ülkeler ise teknoloji üretiminde başarı sağlamış ülkelerin seviyesine ulaşmak için yine teknolojinin oluşturduğu olumlu gelişmelere gerek duyacaklardır (Kızılkaya, Sofuoğlu ve Ay, 2017). Dinamik yapısıyla teknoloji, ülkeleri sınıflandıran önemli bir kriter olarak karşımıza çıkmaktadır. Nitekim gelişmiş ülkelerde uygulanacak sanayi ve ekonomi politikalarının belirleyicisi yine teknolojidir. Dünya sahnesinde, ülkelerin yüksek teknoloji ile üretimiyle büyümeleri arasında pozitif bir ilişkinin varlığından söz edilmektedir. Bu göstermektedir ki, teknolojik gelişmelerden bağımsız bir ekonomik büyümeden bahsedilmesi çok da mümkün değildir (Algan ve diğ., 2017:332).

Gelişmiş ülkelere bakıldığında ağır sanayi ile imalat sektöründeki gelişiminin de oldukça yüksek olduğu görülmektedir. Bu ülkeler tüm dünyaya küçük bir cihazdan uçak ve gemiye kadar pek çok araç gereç ihraç etmekte ve böylelikle sermayenin yine kendilerinde yoğunlaşmasını sağlayarak, küresel piyasalarda en rekabetçi ülke olarak var olmaktadır. Böyle bir ortamda gelişim göstermek isteyen ülkeler de imalat sanayilerini geliştirerek bu pazarda yerlerini almalıdırlar (Şanlı ve Petek, 2018:185-203).

Ekonomilerin gelişiminde önemli yere sahip olan İmalat sanayi tarafından yeni teknolojilerin geliştirilmesi ve bu teknolojilerin tarım ve hizmet gibi sektörlerde de yayılmasıyla ekonomilerde gelişim bir bütün olarak sağlanmış olur. Şöyle ki; İmalat sanayi tarafından geliştirilip üretilmekte olan tarım makineleri, ilaç v.s. gibi ürünler tarım

sektöründe gelişime yol açarken, yine imalat sanayinin ürettiği ulaşım araçları ve bilişim teknolojileri de hizmet sektöründe gelişime yol açmaktadır (Taymaz ve Suiçmez, 2005:19).

Kaldor'a göre imalat sanayi, olumlu yönlü oluşturduğu dışsallıklarla, kendiyle beraber birçok sektörün verimliliğini artırarak büyümeyi hızlandırmaktadır. Kaldor bu söylemini şu şekilde açıklamaktadır (Blecker, 2009:4-5):

- İmalat sanayinin büyüme hızı ile Gayri Safi Yurtiçi Hasıla'nın büyüme hızı doğru orantılıdır,
- İmalat sanayi üretim çıktısının büyüme oranı ne kadar hızlı olursa, ölçek ekonomileri sebebiyle imalatта işgücü üretkenliği artar ve bu artan getiri meydana getirerek, büyümeyi de hızlandırır,
- İmalat sanayisinde üretim çıktısının büyümesi, gelişimin erken aşamasında tarımdan gelen talep ile daha sonraki aşamalarda ihracat ile belirlenir,
- İmalat sanayisinde çıktı büyüme oranındaki artış, imalat sanayi ihracatında artışa yol açarak, imalat sanayi üretimini artırmış ve ekonomik büyümeyi hızlandırmıştır.

İmalat sanayinin asıl önemi ise bir ekonomi içerisinde üretkenlik artışı ile ticaret artışına yol açması ve yenilikte itici bir güç oluşturmasından gelmektedir (Ergüven, 2014:193).

İmalat sanayisinde küresel eğilim, gelişen ülkeler için düşük teknoloji yoğunluğuna sahip emek yoğun sektörlerle yönelirken, gelişmiş ülkeler için ise ileri teknoloji yoğunluğuna sahip, rekabetçiliği teknolojiye ve yeniliğe bağlı sektörlerle yoğunlaşmaktadır (Gürlesel, 2009:16)

Bir ekonominin geleneksel tarım gibi düşük verimli geleneksel faaliyetlerden, imalat ve hizmetler gibi daha fazla üretkenliği olan modern faaliyetlere evrimi anlamına gelen başka bir deyişle sektörlerin yapısındaki değişimi ifade eden yapısal dönüşüm ekonomilerin büyüme ve kalkınmaları için gereklidir (UNIDO, 2012).

Ekonomilerde İmalat sanayinin gelişmesi ve yapısal dönüşümünün sağlanması şu nedenlerle önemlidir (Arisoy, 2008):

- Yeni ürün ve teknolojilerin geliştirilip bütün ekonomiye yayılmasında teknoloji yoğunluğuna sahip imalat sanayi sektörlerinin varlığı büyük etki oluşturmaktadır. Şöyle ki; yurt dışındaki yeniliklerin öğrenilmesi ve uygulamaya geçirilmesini sağlayabilme olanağı yaratması ile sanayi sektörü, öne çıkmaktadır. Yürütülen teknolojik faaliyetlerini uygulayabilme olanağı ile öğrenmeye ortam yaratması ve böylelikle öğrenilen bilgiyi diğer üretim faaliyetlerine de aktararak büyük oranda olumlu dışsallığın oluşması, en çok imalat sanayi sektöründe gerçekleşebilmektedir,
- Uluslararası ticarete, gün geçtikçe değişime uğrayan tüketici tercihleriyle birlikte, sınai malları önemini arttırmıştır. Tarım ve hizmetten ziyade, talep artışının çok olduğu sınai malları üretmede başarı sağlamış ülke ve firmalar hem ekonomik büyüme hem de rekabet üstünlüğü sağlayarak avantaj elde etmektedirler,
- Sanayi sektörünün sürekli değişime uğrayan talep koşulları ve teknolojik yeniliğe adaptasyonu hayli iyidir. Bu yüzden ki sanayi üretimi sağlam olan ülkelerin, uluslararası pazarlardaki konumunu koruma ve de artırma, oluşabilecek olumsuzluklardan daha az etkileme hatta

olumsuzluklardan tersine çevirebilme kabiliyetiyle yararlanabilme olanakları daha fazladır. Tarım ve hizmet sektörlerindeki gerçekleştirilecek yenilikler ise imalat sanayi sektörlerindeki yeniliklere bağlı olarak gelişim gösterebilmektedirler,

- Ekonomilerin rekabette üstünlük sağlayabilmelerinin temel koşulu, yenilik faaliyetleri ile teknolojiye ilerleme sağlamış olmalarıdır. Teknolojideki gelişimin üretime uygulanabilmesi ise ancak sanayi sektörü ile mümkün olmaktadır.

Sanayide teknolojik ilerleme, ekonomiler için aynı zamanda ürün çeşitliği ve kalite ile verimliliği beraberinde getireceğinden dünya pazarında rekabette öne çıkmak anlamını taşımaktadır. Bu nedenle bugünün ekonomilerinde sanayi, yalnızca hammadde ve emek üzerine kurulu olmaktan uzaklaşarak bilgi ve teknolojinin ağırlıklı olarak öne çıktığı bir görünüm ortaya koymaktadır. Ekonomilerin sürdürülebilir bir gelişim oluşturabilmesi ve uluslararası alanda rekabet gücü elde edebilmesi teknolojik gelişmeyle sağlanan üretkenlik artışlarıyla mümkün olmaktadır (Germir ve Korkmaz, 2015:70-94).

İleri teknolojiler, gelişmiş ülkelerin ihracatlarını artıran temel unsur olup yüksek verimlilik artışları sağlamaktadırlar. Böylelikle oluşan yüksek verimlilik birim maliyetlerde düşüşe yol açmakta ve rekabet gücünü yükseltmektedir (Eşiyok, 2007:16).

Ekonomilerin üretimde kullandıkları teknoloji, maliyetleri belirleyen önemli bir unsur olduğundan dolayı, sektörlerin düşük, orta ya da yüksek teknolojiye olması fark etmeksizin kullanılan teknolojilerin gelişmiş ve de etkin olması rekabette o ekonomileri öne çıkarmaktadır (Adıgüzel, 2011:131).

II.4. Türkiye’de Sanayileşme Ve İmalat Sanayi

Türkiye’de imalat sanayiden bahsetmenin öncesinde, Türkiye’de sanayileşme sürecinden bahsederek başlamak yerinde olacaktır.

1930’larda ekonomik anlamda gelişmenin sanayileşme ile sağlanabileceği görüşü benimsenmiştir. O günden bugüne Türkiye’de GSYH içerisinde sanayinin payında önemli bir artış yaşanmıştır. 1962 1977 planlı ekonomi dönemi, ekonomik büyümede sanayi sektörünün tarımın önüne geçtiği bir dönem olmuştur. 1980 2003 dönemine bakıldığında Türkiye’nin dışa açılma ve de yeniden yapılanma içine girdiği görülmektedir. 1980 sonrasında Türkiye dışa açılma politikaları ve dış ticaretteki liberalleşmeler ile sanayileşme ve ekonomik gelişme yolunda önemli adımlar atmıştır (Terzi ve Oltulular, 2004:219-226).

II.4.1. Dışa Kapalı İthal İkameci Dönem

İthal ikameci sanayileşme politikası, yaygın kullanımı olan ve ithalatı yapılan ürünler içinde önemli yere sahip sanayi ürünlerinin yurtiçinde üretilmesi, üretim yapanlara destek sağlanarak üretimin artırılması ve devletin üreticiye yön vererek üretimde bizzat rol de alması şeklinde uygulanan bir politikadır (Yavaş, 2019:126).

Bu dönemde devletin ekonomiye müdahalelerini yoğunlaştırdığı alanlara bakıldığında yerli sanayiye dış rekabetten koruyuculuk görevi üstlendiğini, temel mal ve hizmetlerin üretim ve dağıtımını gerçekleştirdiğini, sanayileşme süreci ve de kaynak dağılımında bürokratik, yasal ve kurumsal düzenlemeleri yürüttüğü görülmektedir (Eser, 1993:63).

Türkiye’nin dışarıya kapalı, ithal ikameci sanayileşme politikası uyguladığı 1980 yılı öncesine bakıldığında temel amaç ithalata bağımlılığı azaltmaktır. Fakat üretimin iç piyasaya dönük olarak yapıldığı bu dönemde zamanla imalat sanayinin büyümesi, ithal

girdiye olan ihtiyacı artırmıştır. Bu süreçte tarıma bağlı olan ihracat yetersiz kaldığı için de ihtiyacı karşılayacak finansmanı dış kaynak girişleriyle sağlama yoluna gidilmiştir (Şahbaz, 2010:8).

Ancak 1970'lerin sonlarında artış gösteren kısa dönemli istikrarsızlık, en önemlisi had safhalara ulaşan dış kaynaktaki yetersizlikler sanayileşmenin önünü kapatmıştır. Böylelikle Türkiye, 1980'den başlayarak çeşitli kuruluşların da desteğiyle serbest piyasanın ağırlıklı olduğu, dışa açık neoliberal politikaları uygulayan ülkeler arasına girmiştir (Şenses ve Taymaz, 2003:431).

1970'lerin sonlarında tıkanma noktasına gelinceye kadar, Türk imalat sanayi ithal ikameci sanayi politikasıyla gelişme ortamı yakalamıştır. Ancak 1970'lerin ikinci yarısındaki çalkantılı dönemin ardından 1980'lerde ekonomi politikalarında ithal ikameci politikalardan vazgeçilmesi gibi önemli yapısal değişimlere gidilmiştir. Bunun yanında finansal ve ticari serbestleşme de başlamış olmakla birlikte serbest piyasaya duyarlı, rekabete yol açan, ihracata yönelen bir stratejiye dönmüştür (Doğruel ve Doğruel, 2008:36).

II.4.2. Dışa Açık İhracata Dayalı Sanayileşme Dönemi

İthal ikameci politikalar bir kenara bırakıldığı 1980'lerdeki 24 Ocak Kararları ile Türkiye'de dış ticaretin serbest olduğu bir dönem başlamıştır (Türkkan, 2001:105). Bu dönem, Türk ekonomisinin dışa açıklık derecesini artıran bir dizi kararların alındığı ve dünya ekonomisindeki değişimlere olan duyarlılığın arttığı bir dönemdir (Buluş, 2012:100). İhracata yönelik sanayileşme döneminde, dış piyasalara yönelik üretim gerçekleştirmek esas olduğu için, iç piyasa darlığının oluşturduğu engelin ortadan kalkması ve böylelikle üretim tesislerinin optimal kapasiteyle çalışabilir hale gelmesi ile ölçek ekonomilerinden ve serbest dış ticaretten yararlanılması amaçlanır (Seyidoğlu, 2009:512).

1980 sonrasındaki dönemi önceki dönemden ayıran belirgin farklılıklar bulunmaktadır. Bunlardan ilki, ithal ikameci içe yönelik politikaların yerine dünya ekonomisiyle bütünleşen dışa yönelik politikaların uygulanmaya başlanması, ikincisi devletin ekonomi politikalarında 1980 öncesinde ön planda yer alırken, 1980 sonrasında devletin rolünün giderek azalması, üçüncüsü ise 1980 sonrası dönemde sanayileşme politikalarının oluşmasında dış dinamiklerin etkili olmasıdır (Şenses ve Taymaz, 2003:432).

İhracata dayanan sanayileşme politikasının uygulanmaya başlandığı 1980 sonrası dönemde, mal piyasaları dışarıya açılmış ithalat rejimi serbestleştirilmiştir. Ekonomide, korumacı olmasından dolayı dış piyasaların rekabetinden korunan, ulusal sanayi yerine devletin geri planda kaldığı ve ihracatı destekleyen bir büyüme sergilenmiştir. Dünya piyasalarına açılmak mali piyasaları da serbestleştirmiş, uluslararası finans merkezleriyle bütünleşmeye yol açmıştır (Yeldan, 2001:44).

Bu dönemde uygulan politikaların temel unsurlarını; yapılan devalüasyonlar, ihracatta uygulanan farklı döviz kurları ve vergi iadesi teşvikleri ile düşük faizli kredilerle ihracata yönelimin artırılması, fiyat kontrollerinin, bazı sübvansiyonların kaldırılması ve iç talebi daraltıcı politikalar oluşturmaktadır (Boratav, 2004:149). Bunların yanında ihrac ürünlerine dış pazarlarda rekabet edilebilirlik kazandırılması ile ihracat içinde sanayi malları ihracatının artırılmasına yönelik yeni teşvik uygulamaları da dönem politikalarındandır (Parasız, 2004:288).

Dönemim politikaları Türkiye'nin dış ticaret yapısında değişikliğe yol açmıştır. Bu dönemde dış ticaret artış göstermiş, özellikle de ihracattaki imalat sanayinin oranı hızla artmıştır. 1980'lere kadar ülkemizde ithalat sürekli kontrol altında tutulmuşken, bu dönemde serbest hale gelen ithalat, hem ihracat hem de ithalatın büyümesinde önemli rol

oynamıştır (Çoban, 2014:207). 1980 sonrası dönemde uygulanan politikalarla GSMH büyümesi, imalat sanayi kapasite kullanımı, ihracat hacmi, imalat sanayinin ihracat içindeki payı ve dış ticaret hacminin GSMH oranında önem arz eden artışlar meydana gelmiştir (DPT, 1996-2000).

Türkiye ekonomisinin, dünya ekonomisine entegrasyonunu sağlayan bu süreçte gerçekleşen bir başka önemli gelişme, 1996 yılından sonra AB İle Gümrük Birliğine girilmesi olmuştur (Doğruel ve Doğruel, 2008:36). 1996'nın başında yürürlüğe giren Gümrük Birliği ile meydana gelen ulusal ve küresel gelişmeler, ekonominin çeşitli alanlarında özellikle de dış ticarete önemli dönüşümlere yol açmıştır (Yükseler ve Türkan, 2008). Türkiye'nin Gümrük Birliği ile AB ülkelerine sıfır gümrükle ihracat olanağı sağlamasıyla, AB ülkeleriyle ihracat ve buralardan yapılan ithalat artış göstermiş ve dolayısıyla AB ülkeleri Türkiye'nin dış ticaretinde önemli bir yer teşkil eder duruma gelmiştir (Kaya, 2006:74).

1994 yılından sonra Türkiye'nin özellikle imalat sanayi ürünleri dış ticareti artış göstermiştir. GB sonrasında piyasanın büyüyeceği aynı zamanda rekabet ve dış ticaretin artacağı beklentisi ile imalat sanayi mallarının üretim esnekliğinin diğer üretim alanlarıyla karşılaştırıldığında yüksek olması dış ticaret artışına etki eden nedenlerden olmuştur (Temiz, 2009:124).

İmalat sanayinin ihracatını etkileyen bir diğer önem arz eden gelişme de 2008 küresel krizi olmuştur. Bu kriz Türkiye'yi dış kaynak ve sermayede azalma, ekonomiye duyulan güvenin azalması gibi pek çok alanda etkilemiş, ancak en çok dış ticaretine olumsuz yönde etki etmiştir. 2008 yılına gelene kadar artış gösteren dış ticarete, 2009 ve 2010 yıllarında daralmalar yaşanmıştır. Bu durum sanayi üretim endeksi, imalat sanayi kapasite kullanım oranı gibi göstergelerde de azalışı beraberinde getirmiş ve reel sektörü

de olumsuz yönde etkilemiştir. Tüketicilere kadar yansıyan talepte daralma gibi krizin oluşturduğu etkiler ticaretin azalmasına sebebiyet vermiştir (Öcal, 2011:223).

Genel olarak bakıldığında Türkiye ekonomisinin ihracattaki performansında, imalat sanayinin belirleyici bir rol aldığı görülmektedir (Saygılı ve diğ., 2010:6).

II.4.3. Türkiye’de Genel Olarak İmalat Sanayi

Türkiye’de sanayi sektöründe imalat sanayi önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu nedenle sanayi sektörünün GSYH payı içerisindeki değişimleri, büyük ölçüde imalat sanayindeki değişimlerden kaynaklanmaktadır (Özen, 2015: 146).

Türkiye’de imalat sanayinin genel görünümü hakkında bilgi vermesi açısından burada verilerine ulaşılan; İmalat sanayinin GSYH içerisindeki payı ve değişim oranları, imalat sanayi katma değeri, imalat sanayi kapasite kullanım oranı, imalat sanayi üretim endeksi gibi göstergeler ile ilgili değerlendirmelere yer verilmiştir.

II.4.3.1. İmalat Sanayi GSYH Payı Ve Değişim Oranları

İmalat sanayinin GSYH içerisindeki payı ve değişim oranlarına, krizin etkilerini de görebilmek adına 2000-2018 yıl aralığı dahilinde aşağıda değinilmiştir.

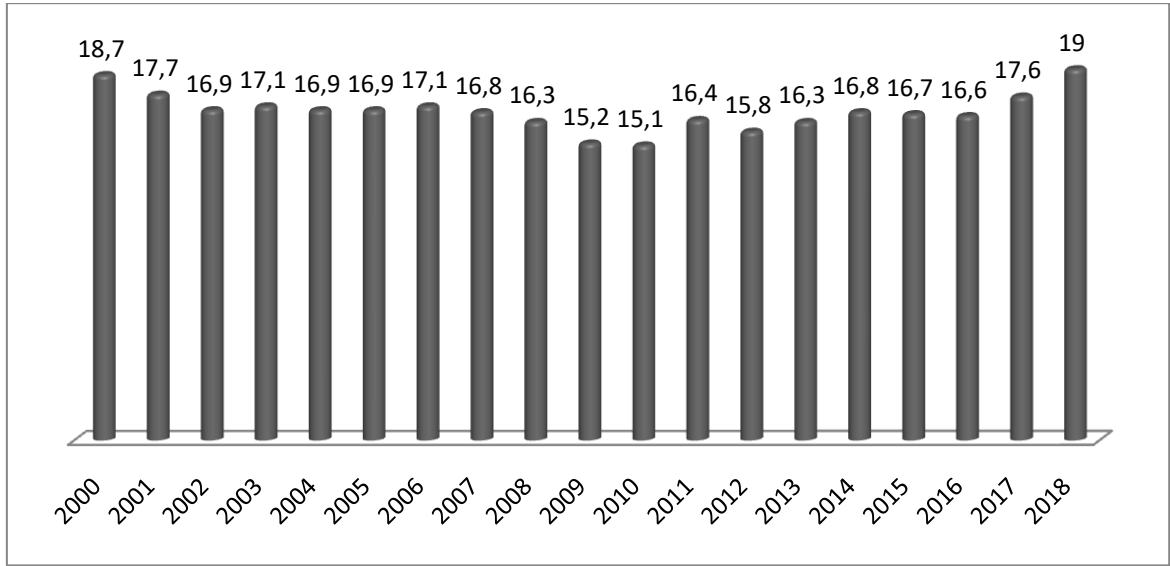
Tablo 3: İmalat Sanayisinin GSYH İçerisindeki Payı Ve Değişim Oranları (Cari Fiyatlarla)

Yıllar	GSYH İçerisindeki Payı	Yıllık Değişim Oranı
		49,4
2000	18,7	36,5
2001	17,7	40,0
2002	16,9	31,8
2003	17,1	22,3
2004	16,9	16,4
2005	16,9	18,1
2006	17,1	9,9
2007	16,8	9,3
2008	16,3	-6,5
2009	15,2	15,2
2010	15,1	31,5
2011	16,4	8,4
2012	15,8	18,5
2013	16,3	16,1
2014	16,8	13,9
2015	16,7	11,0
2016	16,6	26,5
2017	17,6	29,8
2018	19,0	

Kaynak: TÜİK, 2019.

İmalat sanayisinde 2000-2018 yıl aralığını içine alan yıllık GSYH payları ve değişimler Tablo 3 de görülmektedir. İmalat sanayisinin yıllık olan bu değişimlerine bakıldığında 2008 yılında bir önceki yılı göre bir düşüş görülmektedir. Bu düşüşün 2009 ve 2010 yıllarında da artarak devam ettiği tablodan görülmektedir. Bu düşüşler 2008 ekonomik kriz etkisinin yansımalarıdır.

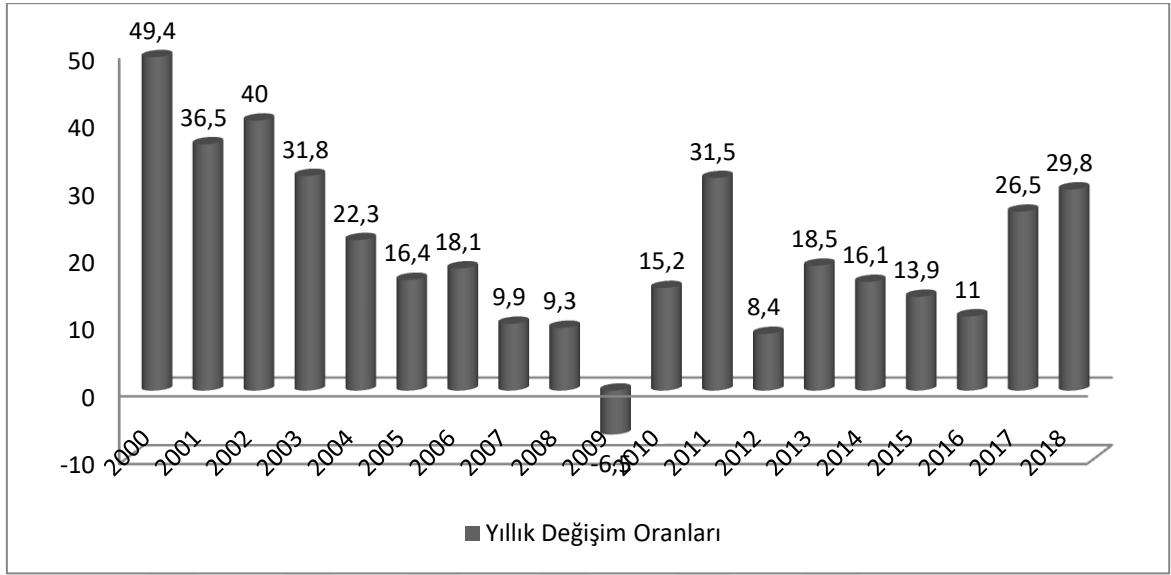
Şekil 6: İmalat Sanayinin GSYH İçerisindeki Payı (2000-2018)

Kaynak: TÜİK, 2019 verilerinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

İmalat sanayinin GSYH içerisindeki payını gösteren şekil 6 deki grafiğe bakıldığında genel olarak artan ama dalgalı bir seyir görülmektedir. Ancak imalat sanayinin GSYH içerisindeki payı 2008 krizinin etkisiyle 2008 yılında düşüş eğilimine girmiş, krizin yansımalarıyla da 2009 ve 2010 yıllarında da 15,2 ve 15,1 ile 2000-2018 yıl aralığındaki en düşük seviyelerini görmüştür. Sonrasında ise dalgalanan artış seyrine devam etmiştir.

Şekil 7: İmalat Sanayi GSYH Payının Değişim Oranı (2000-2018)

Kaynak: TÜİK, 2019 verilerinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

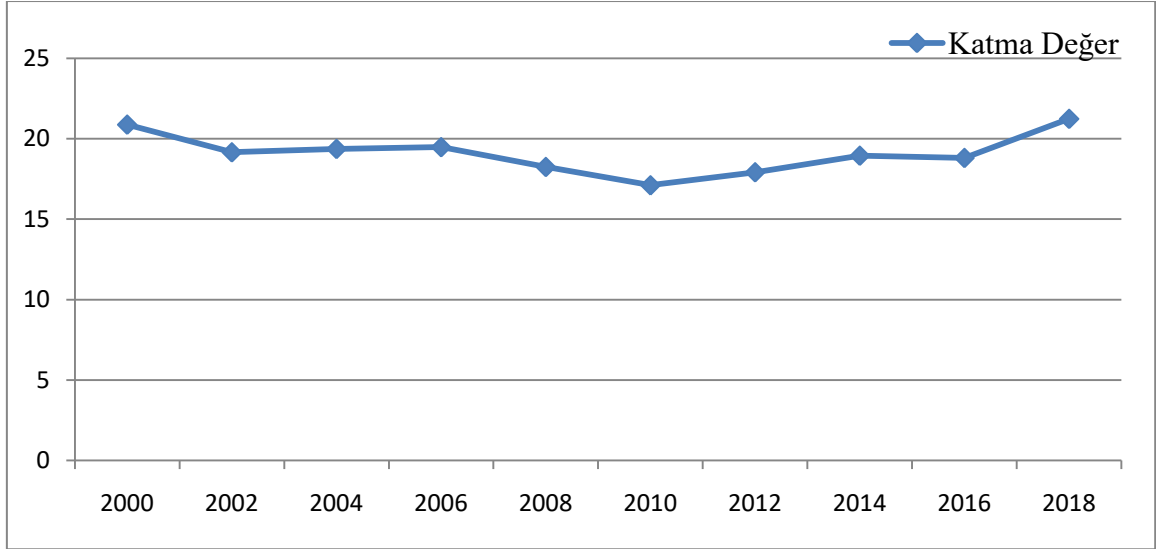
İmalat sanayi GSYH payının yıllık değişim oranını gösteren şekil 7 deki grafiğe bakıldığında 2000- 2018 yıl aralığında zaman, zaman artış ve azalışlar olduğu görülmektedir. Ancak grafiğe bakıldığında ilk göze çarpan şey, 2008 kriziyle birlikte oluşan olumsuz etkinin yansımalarının 2009 yılında değişim oranındaki negatif etkiyle açık bir şekilde kendini göstermesi olmuştur. 2007 yılında 9,9 a düşen oran, 2008’de 9,3 ve nihayet 2009’da da -6,5 olmuştur. Sonrasında ise inişli çıkışlı da olsa bir toparlanma göstermiştir.

II.4.3.2. İmalat Sanayi Katma Değeri

Katma değer, mal ve hizmet üretilmesi sonucu oluşan değeri yansıtmakla birlikte, çıktı değerinden ara tüketim değerinin çıkartılması yoluyla elde edilir. Bunun yanında katma değer emeğin ve sermayenin üretim sürecine katlarını da mevcut olan gelirle gösterir. Faaliyete göre katma değer ise çeşitli endüstriler (tarım, sanayi v.s. gibi) tarafından oluşturulmuş katma değeri gösterir (OECD, 2021).

İmalat sanayi katma değeri ise, imalat sanayi işletmelerinde üretilen mallardan, diğer sektörlerden temin edilip imalat sanayi girdisi olarak kullanılan malların değerlerinin çıkarılması sonucu elde edilen değerdir (Özen, 2015: 153).

Şekil 8: Türkiye'nin İmalat Katma Değer Yüzdesi (2000-2018)

Kaynak: OECD, 2021.

Şekil 8'daki grafikte görülmektedir ki Türkiye'de imalat sanayi katma değer yüzdesi, incelenen dönemde %17'nin altına inmemiş, keskin bir artış ve azalış görülmemiştir. En düşük seviyesini 2008 krizi sonrası 2010 yılında 17,11 ve 2012 yılında 17,92 ile görürken, sonrasında artarak 2018 yılında 21,24 ile en yüksek seviyeyi görmüştür.

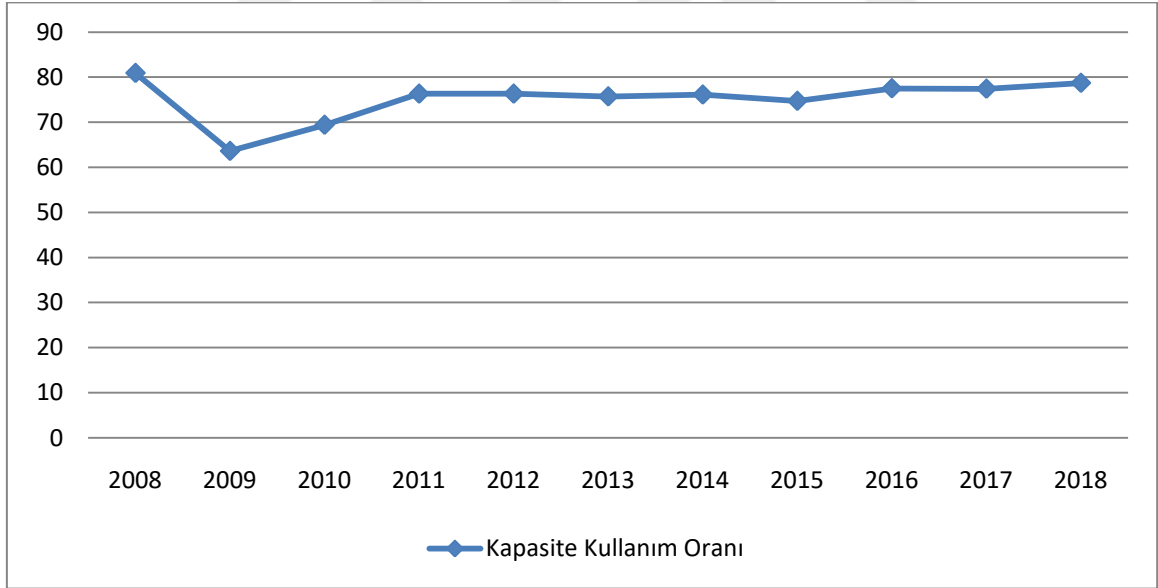
II.4.3.3. İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı

İmalat sanayi kapasite kullanım oranı, imalat sanayinde faaliyette bulunan işyerlerinin söz konusu incelenen dönemdeki var olan kapasitelerine göre fiilen meydana gelen kapasite kullanımlarıdır (TCMB,2019).

Toplam üretim kapasitesinin ne kadar kısmının kullanıldığını gösteren kapasite kullanım oranı, değerlendirilirken imalat sanayinin esas olmasının nedeni, sanayi sektörü

üretimin büyük çoğunluğunu imalat sanayinin gerçekleştirmesidir. Kapasite kullanım oranı sanayi üretiminin durumu ile ilgili bilgiler verir. Kapasite kullanım oranı, sanayi üretiminin yansıması olduğu için, kapasite kullanım oranında bir artışın sanayi üretiminde de artış meydana getireceği, azalışın ise sanayi üretiminde de azalış meydana getireceğini söylemek mümkündür. Mevsim etkilerinden arındırılmış kapasite kullanım oranı ise, imalat sanayi kapasite kullanım oranının mevsim değişimlerden kaynaklanan dalgalanmalarını ortadan kaldırmaya yöneliktir. Kapasite kullanım oranı %90'ın üstünde ise bu, ekonominin canlı olduğunun göstergesi iken, %80-85'lik kapasite kullanım oranları yüksek düzeyleri göstermekte ve %70-80 seviyelerinde kapasite kullanım oranları ise ülkenin gelişme potansiyelinin var olduğu anlamını taşımaktadır (Koç, Şenel ve Kaya, 2017).

Şekil 9: İmalat Sanayi Kapasite Kullanım Oranı (KKO-MA)(%)

Kaynak: TCMB, 2017 verilerinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

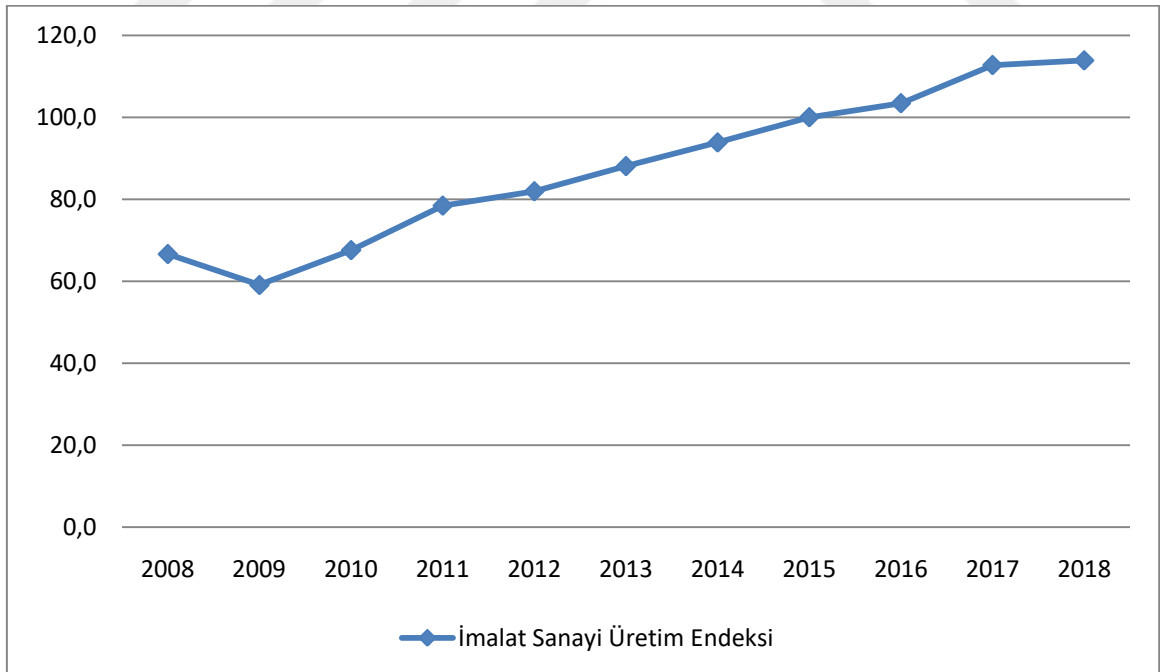
Türkiye'deki mevsimsellikten arındırılmış kapasite kullanım oranını gösteren Şekil 9'daki grafiğe göre, kapasite kullanım oranlarının 2008 yılında %80'in üzerinde olduğu ancak 2008 krizi sonrasında kapasite kullanım oranlarının azalmasıyla 2009 ve 2010 yıllarında %60'ların altına düştüğü, 2011 yılı ve sonrasında ise %70'lerin üzerine

çıkıldığı ve genel olarak bu seviyelerde seyrettiği görülmektedir. Kriz sonrası %60'ların altına düşen kapasite kullanım oranları ülke için gelirlerin azalması gibi ekonomik anlamda birçok olumsuzluğu beraberinde getirir. Ancak bakıldığında 2011 yılı sonrasında bir toparlanma ile %70'in üzerine çıkan kapasite kullanım oranlarına ulaşılmıştır.

II.4.3.4. İmalat Sanayi Üretim Endeksi

Sanayi üretim endeksi, sanayi sektöründeki durumu ve üretim faaliyetlerinin artış ya da azalış seyrinin görülmesini sağlayan bir göstergedir (Koç, Kaya ve Şenel, 2016). Sanayi üretim endeksi içinde en önemli payı, ekonomik dalgalanmalardan en çok etkilenen İmalat sanayi üretim endeksi oluşturmaktadır. İmalat sanayi üretim endeksindeki artışlar, reel sektörün canlanmasını sağlayarak GSYH artışları için itici bir güç oluşturur (Özen, 2015: 154).

Şekil 10: İmalat Sanayi Üretim Endeksi (Yıllık Ortalama)(2015=100)

Kaynak: TÜİK, 2021 verilerinden yararlanılarak oluşturulmuştur.

Yıllık ortalama imalat sanayi üretim endeksi değerlerinin gösterildiği şekil 10'un 2008 krizi sonrasındaki 2009 yılı dışarıda tutulduğunda, genel bir artış seyri izlediği görülmektedir. Şekil 10'daki grafikte 2008 yılında 66,1 olan değer 2009 yılında 59,1'e düşmekte, ancak sonrasında genel olarak artış seyri izleyen grafik değerinin 2018 yılında 113,9'a çıktığı görülmektedir. İmalat sanayi üretim endeksinin artış göstermesi ekonomik anlamda olumlu bir gelişmedir.

Türkiye'nin yüksek oranda ve sürekliliği olan bir büyüme yakalaması için, sanayi sektörünün özellikle de imalat sanayinin büyümeyi itici yönde rol oynaması gerekmektedir. Türkiye'de uygulanan rekabetçi sanayi politikaları teknolojik yatırımlarla desteklenerek, Türkiye'nin hem sanayileşmesi hem de ekonomik büyüme yolunda başarı elde etmesi sağlanabilir (Terzi ve Oltulular, 2004:219-226).

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

YÜKSELEN EKONOMİLERDE İMALAT SANAYİ REKABET GÜCÜ

KARŞILAŞTIRMASI

III.1. Literatür

Literatüre genel olarak bakıldığında çalışmalara konu olan farklı ülkelerin, farklı mal ve ürün gruplarında rekabetteki yerlerinin belirlenmesi açısından birbirleriyle karşılaştırıldığı görülmektedir. Karşılaştırmaya konu olan her bir ülkenin farklı kategorilerde karşılaştırmalı olarak rekabet avantajı yakaladığı alanlar ortaya koyulmuştur.

Batra ve Khan (2005), Küresel pazarda Hindistan ve Çin'in karşılaştırmalı üstünlük yapısı ve bu ekonomilerin imalat sanayi sektörü için birbirleriyle olan rekabet güçleri belirlenmeye çalışılmaktadır. Bunu yaparken 2000-2003 dönem aralığı dikkate alınmış ve Balassa'nın karşılaştırmalı üstünlük endeksi kullanılmıştır. Neticede Hindistan çoğunlukla tarım ve bununla bağlantılı olduğu sektörlerde karşılaştırmalı üstünlüğe sahipken Çin ise hammadde yoğun üretim ile makine ve teçhizat üretimde karşılaştırmalı bir üstünlük sağlamıştır. Genel olarak küresel piyasada, bahsi geçen ülkelerin ikisi birlikte değerlendirildiğinde ise çoğunlukla emek ve kaynak yoğun sektörlerde karşılaştırmalı üstünlüğe sahip oldukları sonucuna varılmıştır.

Veeremani (2008), Çin ve Hindistan arasında 1980 yılı sonrasında değişen ihracat ve uzmanlaşma, karşılaştırmalı olarak çözümlenmeye çalışılmaktadır. Bunu yaparken 1980-2003 dönem aralığında SITC mal ihracatı verileri kullanılarak ilgili

Ülkelerin rekabet gücü belirlenmeye çalışılmıştır. Sonuç olarak her iki ülkenin, her bir ürün kategorisinde farklı ürün gruplarında rekabet avantajına sahip oldukları ve her ikisi için de endüstri içi uzmanlaşmanın gerekliliği vurgulanmıştır.

Erkan (2009), 1993 ve 2005 yıl aralığında açıklanmış karşılaştırmalı stnlkler yöntemi kullanılarak, yükselen ekonomiler ile Türkiye'nin teknoloji sınıflandırmasına göre üstünlükleri ortaya koyulmaya çalışılmıştır. Bunun yanında ihracat benzerlik endeksi de kullanılarak bu ülkeler arasında dünya pazarında benzer ürünler ihraç eden ülkeler belirlenmiştir. Çalışmanın sonuçlarına bakıldığında, Türkiye'nin ihracatına benzer yükselen ekonomiler tespit edilmiştir. Yükselen ekonomilerin teknoloji sınıflandırmasına göre bakıldığında ise daha çok hammadde ve emek yoğun mal ihracatında uzmanlaştıkları görülmüştür. Bunun yanında adı geçen ülkelerin, on altısının hammadde yoğun, on dördünün emek yoğun, dokuzunun sermaye yoğun, onunun kolay taklit edilen, sekizinin zor taklit edilen malların ihracatında karşılaştırmalı üstünlüğe sahip olduğu görülmüştür.

Kösekahyaoğlu ve zdamar (2011), Türkiye, Hindistan ve Çin'in rekabet güçleri, AK, İÇİ, KİP gibi çeşitli endeksler kullanılarak karşılaştırılmıştır. Çalışmada kullanılan mal grupları ise faktör yoğunluklarına göre ayrılarak incelenmiştir. İnceleme sonucunda Türkiye için işgücü yoğun mallarda AKÜ endeksi yüksek çıkarken, Çin ve Hindistan için bu endeks emek yoğun mallarda yüksek çıkmıştır. İÇİ endeks sonucuna bakıldığında kolay taklit edilebilen mallarda Türkiye Çin'in gerisinde kalmışken, sermaye yoğun mallarda Türkiye Çin'den daha yüksek durumdadır. Hindistan ise söz konusu mal grubunda Türkiye'den daha fazla bir rekabet gücüne sahiptir. KİP endeksi sonucunda Türkiye, Çin ile karşılaştırıldığında sermaye yoğun mallarda daha önde olduğu sonucuna

varılmıştır. Karşılaştırılan bu üç ülke içinde ortak olan sonuç rekabet güçlerinin daha çok emek yoğun mallara dayandığı yönünde olmuştur.

Bhattacharyya (2012), 2005-2009 dönem aralığında Hindistan'ın sebze, meyve ve çiçek endüstrilerinde Asya, Kuzey Amerika ve AB pazarındaki rakipleri ile Güney Doğu Asyalı rakiplerine karşı karşılaştırmalı rekabet gücü, Açıklanmış Karşılaştırmalı Avantaj ile Karşılaştırmalı İhracat Performansı endeksleri kullanılarak analiz edilmiştir. Araştırmanın sonucunda Hindistan'ın sebze ve meyve sektöründe AB piyasasındaki rakiplerine karşı karşılaştırmalı üstünlüğünün var olduğu, fakat çiçek sektöründe bu üstünlüğün olmadığı görülmüştür. Bunların yanında Hindistan'ın rakiplerinin yalnızca Güney Doğu Asya ülkeleri ile sınırlı olmayıp Meksika ve Afrika ülkelerinin bazılarını da içine alan bir rekabetle karşı karşıya olduğu sonucuna varılmıştır.

Chingarande ve diğ. (2013), Doğu Afrika Topluluğu üye devletlerinin uluslararası ticaret için karşılaştırmalı üstünlüğünün olup olmadığı Balassa'nın karşılaştırmalı üstünlük endeksi kullanılarak araştırılmıştır. Çalışmanın neticesinde, Kenya 778 ürün grubunda karşılaştırmalı üstünlüğüyle Doğu Afrika Topluluğundaki en rekabetçi ülke olmuş, Tanzanya 471 ürün grubundaki üstünlüğüyle ikinci rekabetçi ülke olmuş, bunları 437 ürün grubuyla takip eden Uganda üçüncü, 275 ürün grubuyla takip eden Ruanda dördüncü, nihayet 152 ürün grubundaki karşılaştırmalı üstünlüğüyle de Burundi beşinci ve de üye ülkeler arasında en az rekabetçi olan ülke olmuştur.

Yalçinkaya ve diğ. (2014), Türkiye'nin Çin ile olan rekabet gücü AKÜ endeksi kullanılarak tespit edilmiştir. Bunu yaparken de 2002 2013 dönem aralığı dikkate alınarak imalat sanayi alt sektörlerinin karşılaştırmalı üstünlüğü hesaplanmıştır. Sonuçta Türkiye'nin Çin karşısında beş endüstri dışarıda tutulduğunda karşılaştırmalı üstünlüğünün olmadığı tespit edilmiştir.

Özdamar (2014), 1996 2012 dönem aralığında Türkiye ile AB arasındaki dış ticaret ile rekabet gücü, imalat endüstrisi teknoloji düzeyleri için çeşitli endeksler kullanılarak hesaplanmıştır. Sonuç itibariyle çalışmada rekabet gücü açısından gelinen noktaya bakıldığında, Türkiye ileri teknoloji ve orta-ileri teknoloji düzeylerinde AB ye karşı karşılaştırmalı üstünlüğünün olmadığı, orta-düşük teknoloji düzeylerinde rekabette üstünlük görüldüğü ve düşük teknoloji düzeyinde ise rekabette üstünlük sağladığı gösterilmiştir.

Bagaria ve diğ. (2014), 2002-2012 dönem aralığını kapsayan çalışmada, Çin ile Hindistan'ın küresel piyasada karşılaştırmalı üstünlükleri ve bunun değişimi RCA endeksi kullanılarak ve SITC Revizyon 1'e dayanarak araştırılmıştır. Araştırmanın neticesinde, söz konusu iki ülke arasında ticaretteki büyümenin istikrarlı olarak arttığı görülmüş olup, Hindistan'ın Çin'e karşı karşılaştırmalı olarak üstünlük sağladığı sektörler arasında kimyasallar, gıda, yenmeyen ham maddeler ve mineral yakıtlar yer alırken, Çin'in Hindistan'a karşı karşılaştırmalı olarak üstünlük sağladığı sektörler arasında ise, makine ve nakliye ekipmanlarının yer aldığı görülmüştür.

Şahin (2015), Türkiye ile Çin arasındaki rekabet gücü teknoloji seviyeleri dikkate alınarak ve açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler endeksi kullanılarak hesaplanmıştır. Sonuç itibariyle söz konusu olan iki ülkenin, standart teknolojiye sahip olan mallar açısından rekabette güçlü olduğu, ara teknolojiye sahip mallarda rekabette güçsüz olduğu ortaya çıkmıştır. Bunun yanında Türkiye'nin ileri teknolojiye sahip mallarda Çin'in gerisinde kaldığı tespit edilmiştir.

Raghuramapatruni (2015), BRICS ülkelerinin kendi arasındaki ticari ilişkilerin yoğunluğu ve rekabet gücünü Ticaret Yoğunluk Endeksi, Açıklanmış Karşılaştırmalı Avantaj Endeksi ve Ticaret Bağımlılık Endeksleri kullanılarak araştırılmıştır. Araştırmada

14 ürün grubu için, SITC Rev. 3. göre analiz yapılmıştır. Sonuçta 14 kategori değerlendirildiğinde 5 kategoride Brezilya, 7 kategoride Rusya, 5 kategoride Hindistan, 9 kategoride Çin, 10 kategoride Güney Afrika'nın, BRICS ülkeleri arasında karşılaştırmalı olarak üstünlük sağladığı görülmüştür.

Şahin (2016), Türkiye ile Çin arasındaki imalat sanayisindeki rekabet gücü, 1992 2013 yılları aralığında ve açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler endeksi kullanılarak araştırılmıştır. Araştırmaya konu olan mallar faktör yoğunlukları baz alınarak 5 guruba ayrılmıştır. Sonuç olarak Türkiye için, ihracatta karşılaştırmalı üstünlüğün emek yoğun teknoloji ile üretim yapılan ürünlerde meydana geldiği, sermaye yoğun ürün ihracatında karşılaştırmalı üstünlüğünün olduğu, hammadde yoğun ürünlerde karşılaştırmalı üstünlük açısından zayıf olduğu, taklit edilen mal ihracatında endeksin artmakta olduğu gösterilmiştir. Çin'in ise emek yoğun mal ihracatında karşılaştırmalı üstünlüğünün düştüğü, sermaye yoğun ürün ihracatında karşılaştırmalı dezavantaja sahip iken hammadde yoğun mallarda bu durumun arttığı görülmekte olup, kolay taklit edilen mal ihracatında da karşılaştırmalı üstünlüğün devamlı yükselişte olduğu gösterilmiştir.

Sarıçoban ve diğ. (2017), 1996 2014 yıl aralığında G20 ülkeleri için rekabet gücü, hammadde, emek ve sermaye yoğun mallar ile taklidi kolay ve de zor malların ihracatı, teknoloji sınıflandırması da dikkate alınarak hesaplanmıştır. Bunu yaparken RCA endeksi kullanılmıştır. Çalışma sonucunda Suudi Arabistan ve Rusya hammadde yoğun mallar, Hindistan ve Türkiye emek yoğun mallar, Güney Afrika ve Japonya sermaye yoğun mallar ihracatında rekabette öne çıkarken, kolay taklit edilebilen mallarda Çin ve İngiltere, zor taklit edilebilen mallar ihracatında ise Japonya ve Güney Kore'nin rekabet gücünün var olduğu gösterilmiştir.

Sarıçoban ve diğ. (2017), çalışmada RCA yöntemi kullanılarak 1996 -2015 yıl aralığı baz alınarak ve de 157 tane mal gurubuna yönelik olarak Türkiye'deki imalat sanayi ürünlerinin ihracattaki rekabet gücü araştırılmıştır. Araştırılan 157 imalat sanayi mal grubu ihracatından 57 sinde rekabet üstünlüğüne sahipken 100 tanesinde rekabette avantaja sahip olmadığı sonucuna varılmıştır. Rekabette avantaja sahip olduğu ürünlerin ise on dokuzunda güçlü, on sekizinde orta, yirmisinde zayıf bir üstünlük tespit edilmiştir.

Alakbarov ve Erkan (2017), 2000 2015 dönem aralığında Türkiye ve Azerbaycan ihracatında, teknoloji yoğunluğu da dikkate alınarak her iki ülkenin karşılaştırmalı üstünlükleri ortaya konulmuştur. Sonuç itibariyle sözü edilen ülkelerin ihracatında ortaya çıkan üstünlükler, ar-ge ile teknolojik donanımını içerisine almamaktadır. Türkiye emek ve sermaye yoğun mallar ihracatında üstünlüğe sahipken Azerbaycan'ın ise hammadde yoğun malların ihracatında üstün olduğu görülmüştür fakat Azerbaycan üstünlükler açısından Türkiye'nin gerisinde kalmaktadır.

Ünlü (2018), çalışmasında akü endeksini kullanarak Türkiye ile BRICS ülkeleri arasında teknoloji yoğunluğunu dikkate alarak imalat sanayinin rekabetteki gücünü 1996 2017 tarih aralığını kullanarak göstermiştir. Sonuç itibariyle karşılaştırılan ülkeler düşük ve orta teknolojiye sahip mallarda rekabette üstünlüğe sahip oldukları ve bu anlamda da benzeştikleri ortaya çıkmıştır. Bunun yanında Türkiye düşük ve orta teknolojiye sahip malların ihracatında rekabette üstünlüğüne sahipken, Çin'in ise yüksek teknolojiye sahip malların ihracatında rekabet üstünlüğüne sahip olduğu görülmüştür.

Wani ve Dhami (2018), 1995-2016 aralığında Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler ile Açıklanmış İthalat Bağımlılığı endekslerinin kullanıldığı çalışmada Hindistan, BRCS (Brezilya, Rusya, Çin, Güney Afrika) ülkeleriyle karşılaştırılmış ve bunu yaparken de 64 ürün grubu araştırmaya konu olmuştur. Sonuç itibariyle Hindistan ile bahsi

geçen ülkelerin her biri için farklı sayıda mal gruplarında ticari ilişkiler belirlenmiş olup ülkelerin bunlara öncelik vermesi ve birbirleriyle olan ticaretinin artırmasının gerekliliği vurgulanmıştır.

Kuşat (2019), AB aday olan Sırbistan, Makedonya, Arnavutluk, Karadağ, Bosna Hersek gibi ülkelerle Türkiye'nin karşılaştırmalı ihracat performansı endeksi kullanarak rekabet gücü karşılaştırılması yapılmıştır. Altı sektör açısından değerlendirilen çalışmada 2006 2016 yılları aralığı baz alınmıştır. Çıkan sonuca göre Türkiye tekstil sektöründe karşılaştırmalı ihracat performansı açısından üstünlüğe sahip iken Makedonya imalat sektöründe, Karadağ ve Sırbistan tarım ve gıda da, Makedonya ve Arnavutluk demir çelik de, Sırbistan ve Makedonya kimyasallar sektöründe Türkiye ile karşılaştırıldıklarında rekabet avantajına sahip oldukları gösterilmiştir.

Çakmak ve Salar (2019), MINT ülkeleri olarak adlandırılan (Meksika, Endonezya, Nijerya ve Türkiye) ülkelerin imalatla dünya pazarındaki rekabet gücü incelenmiştir. Karşılaştırmalı üstünlük yöntemi kullanılarak yapılan çalışmaya göre Türkiye'nin imalat endüstrisinde totalde karşılaştırmalı üstünlüğünün oluşu görülmüş olup, rekabette avantaja sahip olmayan ülkeler ise Nijerya, Endonezya ve Meksika şeklinde sıralanmıştır.

Karasu (2019), 2005 2016 dönem aralığında imalat endüstrisinin rekabet gücü teknoloji yoğunluğu dikkate alınarak Türkiye ve BRICS ülkeleri için karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Sonuç itibarıyla söz konusu ülkelerin, rekabette üstünlük sağladığı teknoloji yoğunluğuna sahip malların, yüksek oranda düşük ve orta teknolojiye sahip mallar olduğu görülmüştür. Türkiye bu malların ihracatında rekabette üstünlük sağlamışken, Çin'in ise yüksek teknolojiye sahip mallar ihracatında üstünlük sağladığı sonucuna varılmıştır.

Çelik (2019), 1995 2017 dönem aralığında BRICS ülkeleri ile Türkiye'nin rekabet güçleri, karşılaştırmalı olarak ve faktör yoğunlukları dikkate alınarak hesaplanmıştır. Sonuç itibariyle Çin, Hindistan ve Türkiye emek yoğun mallarda karşılaştırmalı bir üstünlük sağlarken, sermaye yoğun mallarda Brezilya, G. Afrika, Rusya ve Türkiye, hammadde yoğun mallarda Brezilya, Rusya, Hindistan ve G. Afrika, kolay ve zor taklit edilebilen mallar açısından rekabet üstünlüğüne bakıldığında ise Çin'in daha çok ön plana çıktığı görülmektedir.

Sonuç itibariyle bakıldığında, literatürde farklı ülkeler için yapılmış çalışmaların yanında, çalışmamız ile yükselen ekonomilerin düşük orta yüksek teknoloji yoğunluğuna göre karşılaştırmalarına da yer vererek katkı sağlamış olmaktadır.

III.2. Araştırmanın Amacı

Küreselleşen dünyada ülkeler için rekabet olmazsa olmaz bir hal almıştır. Küreselleşme yanında teknolojiye yeni yeniliklerle birlikte ülkeler arasındaki sınırlar ortadan kalkmış ve rekabetin önemi daha da artmıştır. Rekabetin artan önemi dolayısıyla, rekabette avantaj sağlamak isteyen ülkelerin teknolojiye yeni yeniliklere de adapte olmaları şarttır. Günümüz dünyasında ülkeler artık geleneksel yöntemlere dayalı sektörlerle değil teknolojik yoğun sektörlerle birbirleriyle rekabet eder hale gelmişlerdir. Küreselleşmenin de etkisiyle ülkeler için ticarete imalat sanayinin önemi artmış, bu artışta teknolojik değişimdeki hızın, imalat sanayisinde gösterdiği yadsınamaz etkisi bulunmaktadır. Ama aslında imalat sanayi, en başından sanayi devriminden şimdiye kadar ülkeler için önemini hep sürdürmüş ve rekabete daima konu olmuş bir sektördür. İmalat sanayi, sanayi sektörü içinde önemli bir paya sahip sektördür. İmalat sanayi diğer sektörlerle de bağlantılı olmasından dolayı ekonomiyi etkilemede stratejik bir öneme de sahip bulunmaktadır. Bu nedenle imalat sanayindeki rekabet edilebilirlik, ülkelerin gelişimlerinin yanında, sürekli

kendini yenileyen teknolojiye adaptasyonlarını yansıtması açısından da son derece önemlidir. İmalat sanayi Türkiye'nin de verimli bir sektörü olması dolayısıyla rekabet gücünü ortaya koyarken yararlanılan belirleyici bir sektördür. Bu sebeple Türkiye'nin imalat sanayi sektörü, günümüz şartları göz önünde bulundurulduğunda rekabet gücünün araştırılmasının gerekliliğini ortaya koymaktadır.

Dünya ekonomisinde yaşanan hızlı değişimler ve rekabette Türkiye'nin bu değişimlerin neresinde olduğunu görmek ve de bu yönde politikalar geliştirmesi hızla gelişen dünya pazarında rekabet içinde yer alabilmesi açısından büyük önem taşımaktadır. Ülkelerin uluslararası alandaki rekabet edilebilitesi dış ticareti ile özellikle de ihracatı ile bağlantılıdır. İhracatın ülkeler için önemi dikkate alındığında, ülkelerin yalnızca kendi ihracat büyüklükleri rekabetteki yerlerini göstermek için yeterli değildir. Bu nedenle rekabete konu olan ülkenin incelenen sektörde diğer ülkelere karşı ne kadar üstünlüğe sahip olduğunu görebilmek için, ülke ihracatlarının büyüklüklerinde bir karşılaştırma yapılması gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bu açıdan değerlendirildiğinde Karşılaştırmalı İhracat Performansı Endeksi kullanılarak ve ihracat verilerinden yola çıkarak Türkiye'nin ve uluslararası pazarda rakipleri olan diğer yükselen ekonomilerin söz konusu sektörde birbirlerine karşı rekabetteki yerleri ortaya koyulmalıdır. Böyle bir ortamda Türkiye'nin dünyada var olan rekabet yarışında ve bu rekabet yarışında olan ülkeler içerisinde, rekabetin neresinde olduğunu görmek ve de verimli olduğu imalat sektörünün rekabetteki gücünü ölçmek amaçlanmaktadır.

III.3. Araştırmanın Konusu

Dış ticaretin ülke ekonomilerine etkisinin olumlu yönde olabilmesi ve ülkelerin kazanç sağlayabilmeleri, rekabet ortamında karşılaştırmalı üstünlük elde etmeleriyle mümkün olabilir. Bu anlamda ülkelerin rekabetin neresinde olduğunu görebilmek adına bu çalışmada Karşılaştırmalı İhracat Performans Endeksi kullanılmıştır. Karşılaştırmalı ihracat performansında öne çıkan; yükselen bir ülkenin, imalat sektöründe teknoloji yoğunluğuna göre ihracatının yine aynı sektördeki toplam ihracatı içindeki payının, karşılaştırılan diğer bir yükselen ekonominin imalat sektöründeki teknoloji yoğunluğuna göre ihracatının, karşılaştırmaya konu olan yükselen ekonominin toplam ihracatı içindeki payına oranla daha yüksek olmasıdır.

CEP ya da KİP endeksi olarak da adlandırılan Karşılaştırmalı İhracat Performans Endeksi kullanılarak Türkiye, Brezilya, Çekya, Çin, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika, Polonya, Tayland gibi yükselen ekonomilerin imalat sanayi rekabet gücü, SITC Rev 3 teknoloji yoğunluğuna göre, düşük teknoloji, orta teknoloji ve ileri teknoloji olmak üzere kategorize edilerek hesaplanmıştır. Söz konusu yükselen ülkelerin performansları, bu yolla hesaplanan ihracat verileri kullanılarak ve 2008-2018 yıl aralığı dikkate alınarak birbirleriyle karşılaştırılmıştır.

III.4. Araştırmanın Yöntemi

Ülkelerin rekabet gücünü hesaplayarak karşılaştırmaya yarayan pek çok endeks mevcuttur. Bunlardan ilki Liesner endeksi, en ünlü kullanılanı ise Balassa'nın Açıklanmış Karşılaştırmalı Üstünlükler Endeksidir. Balassa'nın endeksi Liesner'nin geliştirmiş hali iken, Balassa endeksinin geliştirilmesi ile de Karşılaştırmalı İhracat Performansı Endeksi

elde edilmiştir. Bu araştırmada da Türkiye ile birlikte yükselen ekonomilerin 2008-2018 yıl aralığında, imalat sanayi sektöründeki teknoloji yoğunluklarına göre rekabet güçleri Karşılaştırmalı İhracat Performansı Endeksi (CEP) kullanılarak ölçülmüştür.

Rekabet gücünü ölçen başka endekslerin varlığına rağmen CEP ya da KİP endeksi olarak da adlandırılan bu endeksi kullanmamızın nedeni, seçilmiş herhangi bir ülkenin rakiplerine karşı üstünlüklerini, ihracata konu olan farklı mal grupları için tek tek ölçebilir durumda olmasıdır (Kuşat, 2019:123).

Karşılaştırmalı İhracat Performansı endeksini geliştiren Donges ve diğ. RCA endekslerinin fiili ihracat ve ithalat akışlarına dayandığını ve bilhassa ithalat üzerindeki ticaret politikası müdahalelerinin sonuçları olumsuz etkilediğini, ihracatı teşvik önlemlerinin etkisinin ise çoğunlukla daha az önem arz ettiğini ifade ederler. Bu sebeple de ülkelerin rekabetteki üstünlüğünü sadece ihracatlarını kullanarak ölçen Karşılaştırmalı İhracat Performansı Endeksinden yararlanarak hesaplamışlardır (Donges ve diğ., 1982).

Karşılaştırmalı İhracat Performansı (CEP) endeksi:

$$CEP_{rt}^y = (X_{yt} / X_{rt}) / (X_{yw} / X_{rw})$$

Bu ifadede; CEP_{rt}^y = y ülkesinin, r rakip ülkeler karşısında, t mal grubunda karşılaştırmalı ihracat performansı endeksi,

X_{yt} = y ülkesinin t mal grubu ihracatı,

X_{rt} = r rakip ülkenin t mal grubu ihracatı,

X_{yw} = y ülkesinin toplam ihracatı,

X_{rw} = r rakip ülkelerin toplam ihracatı göstermektedir.

Bu karşılaştırma sonucunda, CEP endeks değeri 1'in üstünde yani 1'den büyük bir değer alırsa y ülkesinin t mal grubu ihracatında karşılaştırmalı üstünlüğe (avantaja)

sahip olduğu, endeks değeri 1'in altında yani 1'den küçük bir değeri aldığında ise karşılaştırmalı dezavantaja sahip olduğu sonucuna varılmaktadır (Donges ve diğ., 1982).

III.5. Araştırmanın Kısıtı

Lall'ın (2000) Standart Uluslararası Ticaret Sınıflandırması (SITC) Rev. 3 düşük teknoloji, orta teknoloji ve ileri teknoloji kapsamında dikkate alınarak, Türkiye'nin de içinde yer aldığı yükselen ekonomilerin, imalat sanayi sektöründeki teknoloji yoğunluklarına göre rekabet güçleri CEP endeksi kullanılarak hesaplanmıştır. Bunu yaparken veri eksikliğinden dolayı yükselen ekonomilerin tamamı alınamamış ve çalışma 2008-2018 yıl aralığında yapılmıştır. Türkiye, Brezilya, Çekya, Çin, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika, Polonya, Tayland gibi yükselen ekonomiler verilerine ulaşılmasından dolayı çalışmaya dahil edilen ülkeler olmuştur. 2008 Küresel krizinin dünya ekonomisi üzerindeki etkileri, özellikle ihracat ve ithalatı düşürerek dış ticaret hacminde oluşturduğu daralama ve dolayısıyla dünya ticaretinde oluşturduğu etkiler de göz önünde bulundurularak 2008 ve sonrası çalışmaya dahil edilmiştir. Çalışmaya dahil olan ülkelerin verileri UN Comtrade veri tabanından sağlanmıştır.

Küreselleşmenin ortadan kaldırdığı mesafeler ve teknolojinin durdurulamaz gelişimi isteyen herkesin bilgiye erişimini olanaklı hale getirirken, dışa kapalı gelişmekte olan ülkeler de küreselleşmeyle gelen değişimlerden etkilenmiş ve piyasada etkin rol oynamaya başlamışlardır. Yükselen ekonomiler, gelişmekte olan ülkelerle sosyal ve ekonomik açıdan benzerlik göstermekle birlikte, gelişme yönündeki kararlı tutumları ve ülkede yaşayanların refahlarını yükseltmesindeki başarısı ile ayrılmaktadırlar. Bu nedenle yükselen ekonomiler aynı zamanda gelişmekte olan ülke olarak da adlandırılabilirken,

gelişmekte olan her ülke yükselen ekonomi içerisinde yer almamaktadır (Çivi ve Çavuşgil, 2001:117-118).

Küreselleşmenin getirdiği siyasi ve ekonomik yapıdaki değişimler dünyayı birbirine yaklaştırmaktadır. Hızla değişen dünya koşullarına adapte olabilen ülkeler bu değişimlerden olumlu yönde etkilenmişlerdir. Yükselen ekonomilerin, ekonomik büyümelerindeki artışa bağlı olarak, dünyadaki ekonomik büyümesine olan katkısı, küresel büyüme oranlarını da olumlu yönde etkilemektedir (Elmas, Esen ve Yurttañıkma, 2011:224).

Hızla büyüyen ve sanayileşme sürecinde olan ülkeler yükselen piyasa ekonomileri olarak ifade edilebilmektedirler(Narin ve Kutluay, 2013:35). Yükselen piyasa ekonomisi, ilk defa 1981’de Uluslararası Finans Kurumu (International Finance Corporation-IFC) adına, Antonie W. Van Agtmael tarafından kullanılmış bir kavram olmuştur. Esasen yükselen piyasa ekonomileri kavramı ile ifade edilen ülkeler, düşük-orta düzeyde kişi başına geliri olan ülkelerdir. Yükselen ekonomilerin bir başka özelliği ise ekonomilerinin hızla büyümekte oluşudur. Bu ülkeler global ekonominin yaklaşık olarak yüzde yirmisini temsil etmektedirler. (Atik, 2005:5).

Yükselen ekonomiler gelişmişlik açısından, gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelerle karşılaştırıldıklarında, gelişmekte olan ülkelerin önüne geçmiş fakat gelişmiş ülkelerden geri kalmış durumdadırlar (Kapkara ve Koç, 2016:477-490).

Uzun dönemli planlarıyla GSMH’da artış sağlayarak, ülke refahını artırma çabasında olan ülkelerin, ileride gelişmiş ülkeler içinde yer alacağı, bir bölümünün ise var olan gelişmiş ülkelerin önüne geçebileceği düşünülmektedir. Gelişmeye meyilli olan olası gelişmiş ülkeler için, şimdilerde yükselen ekonomiler ifadesi kullanılmaktadır (Şerbetçi ve Yardımcıoğlu, 2017:106).

III.6. Yükselen Ekonomiler Ve Özellikleri

Morgan Stanley ve Capital Group International(MSCI) adlı uluslararası kuruluşun 29 mart 2019 tarihi itibariyle verilerine göre, yükselen ekonomiler ve ülke ağırlıklarına bakıldığında Çin başı çekmektedir. Çini sırayla Kore, Tayvan, Hindistan, Brezilya, Güney Afrika, Rusya, Meksika, Tayland takip etmektedir. Bunlarla birlikte toplamda 26 ülkeyi yükselen ekonomiler içinde göstermektedir. Bu kuruluşa göre yükselen ekonomiler; Brezilya, Şili, Meksika, Filipin, Tayland, Türkiye, Endonezya, Kolombiya, Hindistan, Peru, Polonya, Güney Afrika, Çin, Macaristan, Çek Cumhuriyeti, Rusya, Kore, Malezya, Tayvan, Mısır, Yunanistan, Katar, Birleşik Arap Emirlikleri, Pakistan, Arjantin, Suudi Arabistan'dır (Morgan Stanley ve Capital Group International (MSCI), 2019).

1949 da kurulan Çin Halk Cumhuriyeti dünyanın en büyük yüz ölçümüne sahip üçüncü ülkesidir. Nüfusuna bakıldığında ise 2019 da ülke nüfusunun 1,4 milyarı geçtiği görülmektedir.

Çin, ikinci dünya savaşının ardından Mao Zedong yönetiminde Çin egemenliğini sağlamış, otokratik sosyalist bir sistem oluşturmuştur. 1970 sonlarından bu tarafa, kapalı merkezi sistemden küresel anlamda etkili olan piyasaya dönük bir sisteme yönelmiştir. 1978'den sonra ise DENG Xiaoping ve diğer liderler pazar odaklı bir ekonomik kalkınmaya yönelmiş ve de 2000 yılına gelindiğinde üretim dört katına ulaşmıştır. Nüfusun çoğu için hayat standartları oldukça iyileşmiştir. Ekonomik açıdan bakıldığında Çin, aşamalı olarak uyguladığı reformlarla 1978'den beri GSYİH sında on katın üstünde artışlara sebep olmuştur (CIA The World Factbook, 2020). Reform dönemlerinde kıyı bölgelerinde ekonomik büyüme çok daha hızlı meydana gelmiştir. Özellikle Guangdong eyaleti, seksen ve doksanlı yılların başında en hızlı büyüyen bir

bölge konumunda olmuştur. Uygulanan politikalar sayesinde, Guangdong eyaleti Çin'in en büyük iç ticaret ve dağıtım merkezi olmuştur. 90 bin yabancı fabrika yatırımı ve 3 bin temsilcilik ofisi bulunmaktadır (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2020).

2013 ile 2017 aralığında Çin, dünyanın en hızlı büyüyen ekonomilerinden birine sahip olmuştur. Çin 2010 yılında dünyanın en büyük ihracatçısı, 2013 yılında en büyük ticaret ülkesi olmuştur. Buna rağmen Çin'in kişi başına düşen geliri dünya ortalamasının altında kalmıştır (CIA The World Factbook, 2020).

Çin, yabancı sermayeyi çekmede son dönemlerde yadsınamaz bir başarı elde etmiştir. Bu anlamda doyuma ulaşıldığını düşünen hükümet yabancı yatırımcılara uygulanan ayrıcalık yerine, yerli ve yabancı yatırımcılara eşit muamele ilkesini uygulayama geçirmiştir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2020).

Güney Kore, 1950 – 1953 Kuzey Kore savaşının ardından geçen on yıllar içerisinde dikkat çeken ekonomik başarısının yanında küresel bağlantısı olan, yüksek teknolojiye sahip bir toplum halini aldı. 1960'lı yıllarda kişi başına düşen GSYİH, dünyanın en fakir ülkeleri dolaylarındayken 2004 yılına gelindiğinde Güney Kore GSYİH' sı bir trilyon doların üstüne çıktı. 1960'larda hükümet, hammadde ve teknoloji ithalatı teşvikiyle, tasarruf ve yatırım teşvikleriyle, ihracata yönelik endüstrilere kaynakları yönlendirme politikalarıyla büyümeyi sağladı. Ancak Güney Kore'nin kısa vadeli borçlanmaya aşırı bağımlı olan şirketleri 1997-98 Asya mali krizinden ciddi şekilde etkilenmiştir. Bu kriz nedeniyle GSYH sında da düşüş yaşayan Güney Kore, işgücü piyasasında esneklik, daha fazla yabancı yatırım gibi ekonomik reformların yanında ihracatı artırmak için serbest ticaret anlaşmaları ağının genişletilmesini sağlamış ve bu şekilde ekonomide toparlanmanın yolunu açmıştır. 2017 yılına gelindiğinde ise ücretlerin

ve hükümet harcamalarının artırılması ile tüketicinin güveni artırılmıştır. Bunun sonucunda GSYİH’ da artış ihracattaki artış ile birleşmiştir (CIA The World Factbook, 2020).

2016 yılında %3,4 büyüme gösteren Güney Kore, 2017 yılında %3,6 oranında büyümüş ve 2017 yılına gelindiğinde 191 ülke arasında dünyanın 11. büyük ekonomisine sahip olmuştur. Güney Kore ekonomisine bakıldığında dikkat çeken durum, bu ülkenin uluslararası ticarete yüksek oranda bağlı olduğudur. Son yıllarda mal ticaretinin yönü değişmiştir ve bu değişim etkisi Güney Kore’nin Çin ile ticaret bağlantısının gelişmesinde görülmüştür. Çin, 2015 den beri Güney Kore’nin en önde gelen pazarı haline gelmiş ve 2017 yılına gelindiğinde Güney Kore’nin ihracat ve ithalatında Çin ilk sırayı almıştır (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2019).

Tayvan, büyük çapta endüstriyel üretiminin yanında elektronik, makine ve petrokimya ihracatıyla dinamik bir kapitalist ekonomiye sahiptir. Büyük oranda ihracata bağımlı olmasından dolayı ekonomisi küresel talepteki dalgalanmalardan etkilenmektedir. 2016 yılında göreve başlayan başkan TSAI, Güney ve Güneydoğu Asya ile daha fazla ekonomik entegrasyonu teşvik etmiştir ve Tayvan’ın 2017’in ilk yarısında toplam ihracatı %11 oranında artmıştır. Tayvan, ABD ve Çin’i de içine alan birçok ekonomiyle ticaret fazlası vermektedir. 2006 da Çin, Japonya’dan sonra Tayvan’ın ikinci en büyük ithalat kaynağı olmuş ve bunun yanı sıra Çin, adanın doğrudan yabancı yatırım için ilk sıradaki varış noktasıdır. Tayvan, Çin yatırımını düzenlediği kuralları gevşetmiş daha fazla pazar erişimi sağlamıştır. Başkan TSAI Çin’deki ekonomik olası yavaşlamadan etkilenen Tayvan ekonomisini korumak için, 2018’de Güney ve Güneydoğu Asya ile ticareti artırarak ilerleme kaydetmiştir.

19. yüzyılda Hindistan İngiltere’nin baskın siyasi gücü altındadır ve Hint kuvvetleri her iki dünya savaşında da İngiliz ordusunda hayati derecede rol oynamışlardır.

Mohandas GANDHI ve Jawaharhal NEHRU liderliğinde, İngilizlere karşı şiddet içermeyen direniş 1947’de Hindistan’ın bağımsızlığını kazanmasına sebep olmuştur (CIA The World Factbook, 2020). Bununla birlikte 1947 de İngiltere’den bağımsızlığını kazanan Hindistan 1950 yılında kabul ettiği anayasa ile bugünkü Hindistan’a dönüşmüştür (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2019).

Hindistan 1991’de ticarete şeffaflık yönlü adımlar atmaya başlamıştır. Bu anlamda ithalatta gümrük vergileri söz konusu yılda %350’lerde iken şu anki ortalama düzeyi olan %10 civarlarına kontrolü olarak azaltılarak getirilmiştir. Buna rağmen halen daha yüksek seyreden ithalat vergileri, bu pazara uluslararası satışı engellemektedir. Hindistan 2002-2007 ithalat ihracat politikasını halen sürdürmektedir. Birçok alanda lisanssız ithalat izni uygulanırken, bazı alanlardaki ürünlerde kısıtlama ve yasaklama mevcuttur. Bunun yanında yalnızca devlet kurumları tarafından yapılanlarda bulunmaktadır (BTSO, 2019).

Hindistan ekonomik büyümesi, 1991’de ekonomik reformların başlatılması sonrasında gerçekleşmiştir. Hindistan’ın stratejik coğrafi konumu ve büyük orandaki genç nüfusu, bölgesel ve küresel bir güç olarak ortaya çıkmasında etkili olmuştur. Hindistan genç bir nüfusa dolayısıyla düşük bir bağımlılığa, sağlıklı tasarruf ve yatırım oranlarına sahiptir ve bunun yanında küresel ekonomiye entegrasyonu artırmaktadır (CIA The World Factbook, 2020). Hindistan ekonomisinin iki farklı yapısı vardır. Bir tarafta orta sınıfın zekilerinin çalıştırıldığı küresel rekabet gücüne sahip bilgiye dayanan hizmetler sektörü diğer tarafta eğitimi düşük olan işgücünün çalıştığı ve verimliliği yaşlılara göre değişen tarım sektörü yer almaktadır (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2018). Hindistan’ın ekonomisi geleneksel köy çiftliği, modern tarım, el sanatları, çok çeşitli modern endüstriler ve çok sayıda hizmeti de içine alır. Hizmetler Hindistan üretiminin yaklaşık üçte ikisini

oluşturmakta olup ekonomik büyümenin ana kaynağıdır. (CIA The World Factbook, 2020).

1822 yılında bağımsızlığını kazanan Brezilya, Güney Amerika'nın en büyük ve aynı zamanda en kalabalık ülkesi konumundadır. Dünya'nın ise sekizinci en büyük ekonomisine sahiptir (CIA The World Factbook, 2020). Brezilya ekonomisi Latin Amerika'nın önde gelen endüstriyel sektörlerine sahip olmakla birlikte çeşitli sanayi ve hizmet sektörleri ile de ön plana çıkmaktadır(Kiper, 2012:17).

Brezilya'nın tarihsel sürecine bakıldığında, 1960'lı yıllar Brezilya'nın büyümeyle birlikte kalkışa geçtiği yıllar olmuştur. Bu durum 1970'li yıllara kadar devam etmiş ve yaşanan petrol şoklarının ardından Brezilya, 1980'lerde yaşadığı finansal kriz, nüfus artışıındaki yavaşlama ve kendini uluslararası ticarete kapatmasından kaynaklanan nedenlerle büyümesinde söz konusu yıllarda düşüş meydana gelmiştir (Leme, 2006:78). 1990'lardaki enflasyonla etkin mücadelesi, gelir adaletsizliklerini düzeltme çabaları ve ekonomik büyümedeki başarısı ile Brezilya ekonomisinin, bu dönemde iyileşme yolunda olduğu görülmektedir (Kiper, 2012:17). 1994 yılına gelindiğinde ise yapılan istikrar planı sonrasında yeniden büyümeye başlamıştır (Leme, 2006:78). Yirminci yüzyıl sonlarında küresel mali zorluk dönemini başarı ile aşan Brezilya endüstriyel ve tarımsal büyüme ile gelişimini sürdürmeye devam etmektedir (CIA The World Factbook, 2020).

Brezilya'nın ekonomi politikaları özellikle son yıllarda, kontrollü enflasyon, dış ticarete denge politikası ve ekonomik anlamda kalkınmanın desteklenmesi şeklindedir. Hükümet ihracatı artırmak için Brezilya'da ihracata dönük üretimi teşvik için çeşitli vergi ve tarifelerde teşvikler sunmaktadır. Brezilya'nın ihracatta başarılı olmasının arkasında, ihraç mallarını çeşitlendirmesi ve geleneksel pazarlar dışındaki pazarlara açılması yatmaktadır. Brezilya'da ihracat dayalı kalkınma politikasının yanında doğrudan yabancı

yatırımlara verilen önem de artmaktadır. Bunun yanında Brezilya’da hükümet ekonomik büyümeye katkı sağlayacak sektörlerle yapılacak yatırımlara teşvik vermektedir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2020).

2050’li yıllara gelindiğinde Brezilya’nın, Rusya Çin ve Hindistan ile birlikte dünyada ekonomik anlamda etkin konumda olan ülkeler içerisinde yer alması beklenmektedir. Brezilya’nın yeni petrol rezervlerinin olması ve de doğal kaynaklar bakımından zengin olması böyle olmasındaki en önemli etkidir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2019).

Afrika’nın en elverişli iklimine sahip ve en yaşanılabilir ülkesi olan Güney Afrika, 19. Yüzyıl sonlarında elmas ve altın madenlerinin keşfedilmesinin ardından ticarete atmış olduğu adımla diğer özelliklerini geri planda bırakmıştır. Maden kaynaklarıyla dünya ekonomisinde ön plana çıkan ülke, dünyanın ikinci en büyük altın üreticisi konumundadır (AFAM, 2019). Ülke imalat sanayi açısından da geniş üretim çeşitliliğine sahiptir. Ülkede İmalat sanayi yapılandırarak güçlendirilmiş ve dünya pazarlarına uyumlu hale getirilmeye çalışılmıştır. Bu durum bazı alanlarda rekabet gücünü azaltıp daralma oluştururken bazı alanlarda da büyüme meydana getirmiştir. Ülkenin tarım sektörüne bakıldığında ise imalat ve hizmet sektöründe yaşanan önemli gelişmeler nedeniyle tarımda üretim artış gösterse de ekonomi içerisindeki payı sürekli azalmıştır (DEİK, 2017).

Güney Afrika’nın dünya ekonomisi ile bütünleşmesi 1994 yılında demokrasiye geçişle gerçekleşmiştir. Merkez Bankasının temel politikası para piyasalarında istikrar sağlamak olmuştur (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2020). Güney Afrika’da 1994 yılından sonra çeşitli sektörler yeniden düzenlenmiş, birçok sektör yabancı yatırımcılara açılmış ve bütün bunlar sonucunda da portföy ile doğrudan yatırımlar artış göstermiştir (DEİK, 2017).

Güney Afrika, dünyanın ilk yirmisi ve Afrika'nın en büyüğü olan bir borsaya sahiptir ve bunun yanında çok miktarda doğal kaynak arzı olan bir pazar durumundadır (CIA The World Factbook, 2020). Güney Afrika'daki siyasi ve ticari alandaki uluslararası örgütlenmeler artmakta bu da diğer ülkelerle ilişkileri geliştirmektedir. Güney Afrika, özellikle sahra-altı ülkeler olmak üzere Afrika kıtasındaki ülkeleri etkisi altına alan örnek bir ülke haline gelmiş ve dünya ekonomisinde ağırlığı bulunan gelişmiş ülkelerden de büyük ilgi görmektedir. Bununla birlikte bankacılık altyapısı, bilgi-iletişim olanakları, gelişmiş ulaştırma ve lojistik ağları, çeşitli ülkelerle olan ticaret düzenlemeleri ve pazara girişteki avantajları ile ön planda yer almaktadır (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2020).

Rusya, Sovyetler Birliği'nin çökmesiyle birlikte bağımsızlığını kazanmış fakat yeni siyasi sistemin oturması zaman almıştır. Rusya'da bu zaman sürecinde oluşturulan yeni anayasa ve yeni parlamento, Rus siyaset sistemine istikrar kazandırmak adına atılmış önemli adımlar olmuştur. Sistemin oturmaması ülkede bir süre devam eden ekonomik dalgalanmalara da yol açmıştır. Nihayet 1999 yılından sonra ekonomik gelişme süreci yaşanmaya başlamıştır. Eski de olsa güçlü sanayi altyapısı ile pek çok tesis bu süreçten sonra özel sektör eliyle işletilmektedir (DEİK,2012).

Rusya, zengin doğal kaynak rezervlerine sahip ülkelerdendir. Merkezi planlama ve barındırdığı zengin kaynaklar ile sanayi sektörü ağır sanayi yönlü gelişmiştir. İleri teknoloji ile tüketim malları üretimi ve tekstili de içine alan hafif sanayinin ise üretimdeki payı çok düşük seviyededir. Ülkede, küçük ölçekteki işletmeler karşı karşıya kaldıkları yoğun vergiler nedeniyle ekonomi içerisinde yeterli düzeyde yer alamamakta bu nedenle hakimiyeti büyük ölçekteki sanayi işletmeleri elinde bulundurmaktadır (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2018). Bunların yanında Rusya, dünyanın önde gelen petrol ve doğal gaz üreticilerindendir. Bunun yanında çelik ve birincil alüminyum gibi metallerin de en

büyük ihracatçısı konumundadır (CIA The World Factbook, 2020). Rusya'nın petrol, doğalgaz ihracatı ile madenlere bağımlı olması sebebiyle büyüme çoğunlukla bu sektörlerde geliştiğinden ülke ekonomisi, dünya piyasalarındaki fiyat dalgalanmalarından etkilenmektedir (DEİK,2012). Rusya için bir başka dezavantaj oluşturan unsur ise bulunduğu coğrafyadır. Ülkede yüzölçümü büyüklüğü nedeniyle emek, doğal kaynak ve iş merkezleri arasında oluşan mesafe ekonomik anlamda bir dezavantaj meydana getirmektedir. Geniş bir yüzölçümüne sahip olan Rusya'nın bazı coğrafi özellikleri denize ulaşımı güçleştirmiş ve taşımacılık maliyetlerini arttırmıştır (KOTO, 2019).

Meksika, 1970'lerde petrolün keşfi ile petrol üreticileri ve petrol ihracatçıları arasında önde yer alırken, 1973 tarihindeki petrol krizinde ABD'nin petrol sağlayıcısı durumunda bulunmaktadır. Meksika'nın bölgede güçlü olması ile uluslararası platformda ön plana çıkması, petrol ihracatı sonucunda elde ettiği döviz girişi sayesinde oluşmuştur. Meksika, 1980'lerde Latin Amerika Petrol İhraç Eden Ülkeler Kuruluşu içerisinde bulunmuştur. Bugün ise DTÖ, APEC ve OECD gibi örgütlere üye durumundadır (ADASO, 2020).

Latin Amerika'nın en güçlü ekonomilerinden olan Meksika, 1994 yılında Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması'nın yürürlüğe girmesinin ardından üretime yönelmiş olup ABD ve Kanada ile ticareti artış göstermiştir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2020). ABD'nin 2. en büyük ihracat pazarı ve 3. en büyük ithalat kaynağı olan Meksika'nın, 2017 yılında iki yönlü ticareti 623 milyar doları aşmış durumdadır. Ticaretinin yüzde doksanından fazlasını serbest ticaret anlaşmalarıyla yürüten ülkenin 46 ülkeyle serbest ticaret anlaşması bulunmaktadır (CIA The World Factbook, 2020).

Ülke ekonomisi 2009 yılında küresel krizle birlikte bir durgunluk süreci yaşamış, bu süreç ABD'ye ihracatı azaltmış buda bazı sektörleri olumsuz yönde

etkilemiştir. ABD ekonomisinin iyileşmeye başlamasının ardından ise Meksika, ABD'ye olan ihracatının tekrar artmasıyla birlikte, düzelmeye başlayan ekonomisi ile büyüme sürecini yeniden başlatmıştır. Son zamanlarda bazı sektörlerde yapılan reformlar ile beraberinde gelen yatırım artışı, rekabet, verimlilik ve artan dış talebin, büyümede artış yaşanmasına neden olacağı düşünülmektedir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2020).

Güneydoğu Asya'nın en büyük 2. ekonomisi olan Tayland'ın ekonomisi büyük oranda ihracata dayalıdır. Ülke ürettiği kaliteli ürünler ile bütün dünyaya ihracat yapmaktadır (Ereğli Ticaret Borsası, 2019). Serbest girişim ekonomisine dayanan Tayland, genel anlamda yatırım taraflı politikaları olan, yüksek oranda uluslararası ticarete bağımlı olan bir ülkedir. Ülkenin sanayi ve hizmet sektörleri GSYH'nın takribi yüzde doksanını oluştururken tarım sektörü ise yalnızca yüzde onunu karşılamaktadır (CIA The World Factbook, 2020).

Ülkede tarımın ekonomide payı düşük olmasına rağmen istihdamın yarısı kadarı tarım sektörü tarafından karşılanmaktadır. 1990'lı yıllardan sonra ülkedeki ürün ihracatı tekstil sektöründen teknoloji yoğun ürünlere yönelmiştir. Bunun yanında Tayland, dünyada en büyük pirinç ihraç eden ülkedir. Ülkenin tarımdan sanayi ve hizmete dayalı ekonomiye yönelerek büyümesinde yabancı yatırımlar etkili olmuştur. Ülkeye gelen yatırımlar ise büyük oranda imalat sektörüne yönelik olmuştur (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2018).

Türkiye bulunduğu konum itibariyle stratejik yapıda olması ve gelişmiş ekonomilerle geçmişe dayanan ilişkileri dolayısıyla ekonomik olarak avantajlı durumdadır. Ülke için bir başka avantaj ise genç ve dinamik bir nüfusa sahip olmasıdır (Yüceol, 2014:9).

Ülke'nin ekonomisine büyüme süreci açısından bakıldığında, 2001 yılında yaşanan kriz dolayısıyla Türkiye en kötü yıllarından birini yaşamıştır. 2003 yılına gelindiğinde krizin etkilerinden kurtularak büyümeye yönelik adımlar atılmıştır ve 2002 sonrası ile 2007 yılları arasında yüksek büyüme oranları yakalanmıştır. 2009 yılı ise kriz etkisiyle tüm ülkeler gibi Türkiye içinde kolay bir yıl olmamıştır. Fakat Türkiye bu krizden de en az etkiyle kurtulmayı başarmış ve 2010 yılında yeniden büyümeye başlamıştır. 2015 ile 2016 yıllarında ise büyümenin devamı için yapılan yatırımlar, verimlilik artışı ve yurt içi tasarruflar gibi stratejik uygulanmalara gidilmiştir (Acar, 2013:17).

Sektörler açısından değerlendirildiğinde Türkiye'de istihdamın yüzde 25'ini tarım sektörü oluşturmakla birlikte ülke endüstrisi büyük oranda hizmet sektörü tarafından oluşturulmaktadır. Ülkede otomotiv, petrokimya ve elektronik endüstrilerinin ihracattaki önemi artarken tekstil ve giyim sektörü bunun gerisinde kalmıştır. Türkiye ithal petrol ve gaza bağımlı bir ülkedir. Bu sebeple uluslararası ortaklar grubu ile enerji bağlantılarını devam ettirmekte ve bunun yanında yenilenebilir enerji kaynakları, nükleer ve kömür gibi yerli enerji kaynaklarını artırma yolunda adımlar atmaktadır (CIA The World Factbook, 2020).

Latin Amerika'nın en hızlı gelişen ekonomisi olan Şili aynı zamanda dünyanın en büyük bakır üreticisi konumundadır. Ülke ekonomisi büyük oranda maden ihracatına dayanırken en başı yine bakır çekmektedir (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2019).

Şili'nin güçlü finansal kurumları ve sağlam politikalarıyla bilinen piyasa odaklı bir ekonomisi vardır (CIA The World Factbook, 2020). Şili'nin, Latin Amerika'nın başını çeken ekonomilerinden olmasında siyasi istikrarı, serbest ticareti, kişi başına düşen geliri, yaşam standartları, rekabetçilik gibi pek çok özelliğinin yanı sıra finans sisteminin gelişmiş olması da büyük çapta etkilidir. Şili'nin 1970'lerden sonra ithal ikameci politikalar yerine

liberal ekonomiyi uygulamaya başlaması, üretimde artış ve rekabete yol açmış bu ise geleneksel ihracat endüstrisinde büyümeyle birlikte hizmet sektöründe de gelişmeyi beraberinde getirmiştir. Dünyanın en çok Serbest Ticaret Anlaşmasına sahip olan ülkenin ekonomisi, yüksek oranda ticarete dayalıdır (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2020).

Şili, 2008 sonlarında yaşanan küresel krizden güçlü ekonomi ve bankacılık sistemi nedeniyle en az etkiyle kurtulmayı başarmış bir ülke olup, kriz sonrasında yeniden toparlanma, siyasi istikrar ve iç dinamikler yardımıyla yeniden büyüme trendine girmiştir. Krizlerin ülke ekonomisine etkisinin sınırlı olmasında Çin ile ticari etkileşiminin rolü büyüktür. Ülkede çıkarılan bakırın Çin tarafında talep edilmesi, bu gibi büyümekte olan ülkeler tarafından kabul görmesinden dolayı Şili ekonomisine önemli etkileri olmaktadır. Şile ekonomisi için bir başka sektör olan tarım sektöründeki büyümeyi artan küresel talepler ve serbest ticaret anlaşmaları desteklemektedir. Bunun yanında Şili, gıda işletme sanayini güçlü tutmakta ve Şilinın hizmetler sektöründe de büyüme beklentisi bulunmaktadır (İzmir Ticaret Odası, 2016).

Filipinler bulunduğu merkezi konumu itibariyle uluslararası hava ve deniz taşımacılığının kesişme noktasındadır. Bu nedenle Asya'nın şehirlerine ulaşım kısa sürede sağlanmaktadır. Ülkede yüksek eğitim derecesinde İngilizce bilgisine sahip çalışan ve de yönetici bulmak zor değildir. Bütün bu özellikleri ve telekomünikasyon altyapısı sayesinde yabancı yatırımlar açısından gelecek vaat etmektedir. Ekonomi politikası olarak ise pazar ekonomisi uygulayan Filipinlerin, tüketiciyi korumasına yönelik düzenleyici mekanizmaları uyguladıkları birkaç sektör de mevcuttur. Filipinlerdeki işgücü fazlası ve yaygın İngilizce kullanımı yatırım açısından ülkeye avantaj sağlayarak yatırımları artırması beklenmektedir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2018).

Filipinler, Güneydoğu Asya Uluslar Birliği ve DTÖ üyesi olup dış ticareti kolaylaştırmak adına adımlar atmıştır. Filipinlerin ekonomisi, 2019 yılı IMF verileri GSYH açısından bakıldığında dünyanın 36. büyük ekonomisi olarak, Asya Kıtası ASEAN birliğinde ise 3. büyük ekonomi olarak gösterilmektedir (Bulut, 2019:72). Ülke ekonomisi, ihracata bağımlılığının az olması, sayısı azımsanamayan Filipinli işçi ve göçmenlerden gelen işçi dövizleri ile genişleyen hizmetler sektörü ile küresel krizlere de nispeten de olsa dayanıklılık göstermiştir (CIA The World Factbook, 2020).

Endonezya, Güneydoğu Asya'nın en büyük ekonomilerindendir. Endonezya küresel kriz esnasında dahi komşularına nazaran büyüme kaydeden tek G20 üyesi olarak Çin ve Hindistan'a katılmıştır. Öyle ki ülkenin 2017 yılında egemen kredi notu, yatırım notuna yükseltilmiştir (CIA The World Factbook, 2020).

IMF'ye göre, ülke 2017'den itibaren dünyanın 16. büyük ekonomisi konumundadır, 2030 yılında ise 5. büyük ekonomisi olabileceği düşünülmektedir. Ülke'nin genç nüfusa sahip olması, zengin tabii kaynakları, düşük kamu borçları, bankacılık sisteminin küresel finansal kriz karşısında güçlü olması, uluslar arası ilişkilerdeki istikrarı ülkeyi güçlü yapan özellikleri arasında sayılabilmektedir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2018).

Endonezya'nın ekonomik dengesinin iyi olmasında bazı ön plana çıkan sektörlerinin etkisi bulunmaktadır. Bu sektörlerden biri olan tarım sağladığı istihdam ve üretimle dikkat çekerken, madencilik sektörü de ödemeler dengesine kayda değer katkıda bulunmaktadır. 1980'lerden sonra İmalat sanayi sektörünün gösterdiği hızlı gelişim ise ilerleyen yıllarda imalat sektörünü GSYH içerisinde önemli bir yer teşkil eder hale getirmiştir. Ülkedeki hizmetler sektörü ise turizm sektörü ile etkileşerek ülke ekonomisindeki payını artırmış bu da ihracat kazancının artmasına katkı sağlamıştır (KTO, 2015).

Kolombiya, Latin Amerika'nın en büyük 4. petrol üreticisi, dünyanın 4. en büyük kömür üreticisi, 3. en büyük kahve ihracatçısı ve 2. en büyük kesme çiçek ihracatçısı durumundadır (CIA The World Factbook, 2020).

Kolombiya, bulunduğu konum itibarıyla Orta ve Güney Amerika arasında stratejik bir noktada bulunmaktadır. Ülke Latin Amerika'nın dördüncü dünyanın ise kırkinci büyük ekonomisi konumundadır. Kolombiya uyguladığı politikalarla serbest piyasa ekonomisi haline gelmiştir. Bunun neticesinde ithalat engelleri kalkmış ve neredeyse tüm sektörler dış yatırıma açılmıştır. Ülke, giderek artan siyasi ve ekonomik istikrarı ile iyileşen güvenlik koşulları sayesinde yabancı yatırımcılar tarafından tercih edilir hale gelmiştir. Yatırım artışları istikrarlı büyümeyi beraberinde getirirken, petrol ve doğal gaz sektöründe yapılan reformlar, para politikalarındaki istikrar ile yapılan, ticareti geliştirme anlaşması da ihracatı artırmış ve de ekonomik büyümeye katkıda bulunmuştur (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2019).

Peru, Güney Amerika'nın yüzölçümü bakımından en büyük üçüncü ülkesi iken doğal ormanlar açısından ise ikinci ülkesidir. Ülke, madencilik ve enerji kaynakları bakımından da oldukça zengindir. Tarım sektörü ise ülkenin ihracatında önemli bir yer teşkil etmektedir. Ülkenin tarım sektörü küresel ekonomik krizden çok etkilenmemiş, kriz varken dahi tarım ve gıda ürünleri ihracatı artış göstermeye devam etmiştir. Ülkedeki dış ticaret hacmi 2017'de seksen dört milyar dolar iken, bir sonraki yıl doksan milyar dolara yükselmiş ve nihayet 2019 yılına gelindiğinde 87,5 milyar dolar seviyesine gelmiştir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2020).

Peru dünya pazarının büyük çoğunluğuyla entegre durumdadır. Bu şekilde olmasında, pek çok ülke ve uluslararası örgütle serbest ticaret anlaşmalarının olması etkili olmuştur. Ülkeye sektörler açısından bakıldığında, en önemli sanayi sektörleri, kauçuk,

gıda işleme ve kimya sektörleridir. Tekstil ve yün sektörü ise devlet tarafından teşvik edilirken, en çok gelişme gösteren sektör inşaat sektörü olmuştur. Ülkenin büyüme oranların bakıldığında ise 2002 ile 2012 yılları arasında %6,4 büyümüş ve bölgenin en hızla büyüyen ülkelerinden olmuştur. Fakat 2017 yılında ülkenin yaşadığı kriz ve azalan küresel talebin etkisiyle %2.5 büyüyebilmiştir. 2018 yılına gelindiğinde ise %3.99 büyümeye ulaşabilmiştir (T.C. Dışişleri Bakanlığı, 2019).

Polonya AB'nin 6. En büyük ekonomisidir. Ülke aynı zamanda uzun süredir uyguladıkları politikalarla iş dostu bir ülke olarak ün kazanmış durumdadır ve 1990'dan bu tarafa, ekonomik serbestleşme politikası takip etmektedir. Polonya'nın, 2014-2017 yılları arasında gerçek GSYH büyüme oranı, hükümetin sosyal harcamaları artırmasıyla birlikte %3 ü geçerek iyi bir performans ortaya koymuştur (CIA The World Factbook, 2020).

Polonya'nın GSYH oranında son yıllarda yaşanan artışlar, ülkenin dünya ekonomisindeki önemini arttırmaktadır. Ülke yaptığı özelleştirmeler ile Doğu Avrupa'da en çok doğrudan yabancı sermaye yatırımlarını çeken ülke konumundadır. Doğrudan yabancı sermayenin ülkeye olan ilgisini sürdürmesi, alt yapı yatırımlarındaki artışlar, tüketim harcamalarının krizden çok da etkilenmemiş olması ülkenin, son zamanlarda pozitif büyüyen tek AB üyesi ülke olmasında etkili olmuş etkenlerdir. Ülkede zamanla güçlenen iç talep, özel tüketim ve sabit yatırım artışları hızlı büyümeyi de beraberinde getirmiştir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2020).

1990'lı yıllardan sonra Macaristan, merkezi olarak planlanan bir piyasadan, serbest piyasa ekonomisine dönüş yapmıştır. Bu dönüşte AB üyelik sürecinin de etkisi bulunmaktadır. Bu süreçte, liberalleşme ve özelleştirmenin yanında dış ticaret ile ilgili bazı engellerin kaldırılması, doğrudan yabancı yatırımlara ortam sağlanması, ülkenin para biriminin dönüştürülebilirliğinin sağlanması gibi bir takım uygulamalara gidilmiş ve

nihayetinde de 2004 de ülkenin AB tam üyeliği gerçekleşmiştir. Bu üyelik neticesinde ise ülke, yabancı yatırımcıları kendine çekmiş, sermaye yatırımları ve ülkeye giren likidite ile diğer bölge ülkelere kıyasla hızlı ekonomik büyümeyi yakalayabilmiştir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2020). Ülke ekonomisinde, son yıllarda finansal sürdürülebilirlik ve ekonomik istikrarı sağlamaya yönelik olarak, bir taraftan kamu harcamalarında azalmaya gidilmiş diğer taraftan ise piyasaları güçlendirme yönünde bankacık faaliyetlerini düzenleme yoluna gidilmiş ve önemli gelişmeler sağlanmıştır (KOTO, 2020).

1999’da NATO ve 2004 yılında ise Avrupa Birliği’ne katılan Çek Cumhuriyeti, 2016 yılında kısa adı Çekya olurken, tam adı olan Çek Cumhuriyeti’ni de kullanmaya devam etmiştir. Çek Cumhuriyeti, Avrupa Birliği’ndeki en yüksek GSYH büyüme oranlarından ve aynı zamanda en düşük işsizlik seviyelerinden birine sahip, refah bir piyasa ekonomisidir. Fakat ülkenin büyük ölçüde ihracata bağımlı olmasından dolayı dış talepte meydana gelen bir daralama ekonomik büyümeye olumsuz etkileyebilmektedir (CIA The World Factbook, 2020).

Çek Cumhuriyeti’nin ekonomisinin çoğunlukla ihracata dayalı olması dış ekenlere özellikle de AB’deki gelişmelere bağımlı hale gelmesine sebebiyet vermiştir. AB üyeliği sonrası ekonomik istikrarı, kaliteli işgücü, yatırım ortamının uygunluğu gibi birçok sebep, ülkeye doğrudan yabancı sermaye girişini artırmış bu da büyüme için gerekli şartları sağlamada ekili olmuştur. Ülke stratejik bir konumda bulunmasından dolayı yatırım için çekici bir bölgedir. Ülkeye gelen doğrudan yabancı sermaye yatırımları genellikle çok uluslu şirketler tarafından yapılmaktadır. Küreselleşmenin oluşturduğu etkiyle birlikte çok uluslu şirketlerin yalnızca üretim faaliyetlerinde değil, perakende ve hizmet sektöründe de yatırımları artış göstermektedir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2020).

Malezya, 1970 öncesi hammadde üreticisi iken, bu yıllardan sonra çok sektörlü bir ekonomik yapıya dönüştü. Malezya, yüksek gelirli bir statü, ileri teknoloji, yatırımları bilgi odaklı endüstri ve hizmetlere çekerek katma değerli bir üretim zinciri oluşturma gibi amaçlar için çalışmaktadır. Bu nedenle ülke hükümeti, ülkenin ekonomik büyümesini hızlandırmayı amaçlayan ekonomik dönüşüm programı uygulamış ve bunun yanında hizmet alt sektörünü serbestleştirmek için de adımlar atmıştır (CIA The World Factbook, 2020). Malezya hükümetinin uyguladığı etkili ekonomi politikaları neticesinde oluşan az riskli ve istikrarlı ortam, ülkedeki yatırımların kaliteliliği, küresel kriz esnasında uygulanan teşvikler Malezya'nın dünya ekonomileri içerisindeki sıralamada ilerleme sağlamasında etkili olmuştur. Ülkeye sektörler açısından bakıldığında ise, hizmetler sektörü ekonomide en başı çekerken, hizmetler sektöründen sonra en önde gelen sektörün imalat sanayi olduğu görülmektedir. İmalat sanayi son yıllarda ülkede, genel anlamda ekonomik büyümeyi etkileyen en önemli faktörlerden biri olarak başı çekmektedir. Bunların yanında otomotiv sanayisindeki yadsınamaz ilerleyişi de göz ardı etmemek gerekir. Malezya'da ekonomik gelişmişliği, yüksek oranda etkileyen bir başka şey ise dış ticaret olup bu nedenle de ülke için kritik bir öneme sahip bulunmaktadır (DEİK, 2014).

Mısır, Afrika kıtasının kuzeydoğu köşesinde yer almaktadır. Pek çok ekonomik faaliyetin yapıldığı verimli Nil vadisi tarafından ikiye bölünmektedir (CIA The World Factbook, 2020). Ülke bulunduğu coğrafi konumu itibarıyla Orta Doğu ve Afrika'nın en gözde ülkesi konumundadır. Mısır Arap ülkeleri içerisinde 3. en büyük, Afrika kıtasında 2. en büyük ekonomidir. Ülkenin en önemli sektörleri petrol, tekstil ve hazır giyim sektörleri olup bunları çelik çimento kimyasallar ve ilaç sanayi izlemektedir. Mısır'daki tarım sektörü var olması ve istihdam sağlaması, Nil nehrinin sularının kontrol edilerek sulamada kullanılması sayesinde mümkün olmuştur. Mısır 1991'de devlet sübvansiyonları

azaltılarak, yatırım ve ticaret nispeten serbestleştirilerek kapsamlı bir dönüşüm süreci yaşamıştır. 1994 yılından sonra KİT'ler %40 oranında özelleştirilmiştir. 2004- 2008 aralığında yabancı yatırım çekme ve mili geliri artırma yönlü adımlar atılmış, ticarete serbestleşme ve yatırım teşvikleriyle yasal düzenlemeler esnetilmiştir. Bütün bunlar neticesinde ise 2009 yılına gelindiğinde Dünya Bankası ve IFC tarafından en aktif reformlar gerçekleştiren ülkeler arasında ilk 10 a dördüncü defa seçilmiştir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2018).

Yunanistan, Avrupa'nın güneydoğusunun en ucunda yer alır ve ülke, AB üyesidir fakat buna rağmen AB'ye sınırı olmayan tek ülke konumundadır. Yunanistan AB'ye girişinin ardından yaptığı altyapı ve kalkınma projelerine önemli derecede bir destek almaktadır. Yunanistan gelirlerinin büyük kısmını denizcilik ve turizmden elde etmektedir. Dağlık bir ülke olan Yunanistan topraklarının ancak %25 i tarım arazilerinden meydana gelir ve tarım ürünlerini ithal eden bir ülkedir (KTO, 2009).

Birçok gelişmiş ülkede de olduğu gibi Yunanistan'da hizmetler sektörünün GSYH sağladığı katkı yüksek orandadır. Turizm açısından bakıldığında ise, üç tarafının denizlerle çevrili olması ülkeye büyük avantaj sağlamakta olup dünyada en fazla turist çeken ilk yirmi ülke arasında yer almasında etkili olmuştur. Ülkenin 2009 da yaşadığı krizle birlikte ekonomisinde gerilenme yaşanmış fakat Avrupa komisyonunun yayınladığı, 2017 kasım ayındaki verilerine bakıldığında ülke ekonomisinde iyileşme olduğu görülmektedir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2017).

Katar'ın ana ekonomik gelir kaynağı petrol ve doğal gazdır. Ülkenin doğal gaz rezervleri 25 trilyon metreküpü aşmakta olup bu açıdan değerlendirildiğinde dünyanın 3. büyüğü konumunda bulunmaktadır. Petrol ve doğal gazdaki üstünlüğünün yanında ülke,

imalat, inşaat ve finansal hizmetler gibi petrol dışı sektörleri de güçlendirmiştir (CIA The World Factbook, 2020).

Katar'ın toplam ihracatının %40'ı doğal gazdan oluşmaktadır. Yıllık LNG ihracatı ise, 31 milyon ton iken LNG ihracatında hedeflenen 77 milyon ton düzeyine ulaşmaktır. Katar'ın imalat sanayinin en önemli kolu da LNG tesisleridir. Katar'ın giderek büyüyen ekonomisinde hidrokarbon rezervlerinin de yadsınamaz etkisi bulunmaktadır. Ülkede gerek gerçekleşen gerek planlanan altyapı ve üstyapı yatırımları ile ülkedeki büyümenin sürdürülebilirliğinin sağlanması konusunda adımlar atılmıştır. Katar'da hükümetin uyguladığı ekonomi politikaları, ülke yeraltı kaynaklarının da etkisi ile kalkınmaya olumlu yönde katkı sağlamayı, dışa açık ve dünyayla bütünleşmiş bir ekonomi oluşturmayı, özel sektörün güçlenmesini sağlamayı hedeflemektedir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2020).

Birleşik Arap Emirlikleri, yedi emirlikten oluşan bir federasyon konumundadır. Emirlikler, petrol ve doğal gazdan zengindir. Dolayısıyla petrol fiyatlarına olan duyarlılığı nedeniyle, fiyatlarda meydana gelen değişimler ekonomisini doğrudan etkilemektedir. Birleşik Arap Emirliklerinin dış ticaret yapısı ve ekonomisi uluslararası rekabetin fazlasıyla yaşandığı bir serbest piyasa ekonomisi olup yabancı sermayeye de açıktır. Birleşik Arap Emirlikleri'nin amacı bulunduğu bölgede ticaretin, finansın ve turizmin merkezi haline gelmektir. Emirlikler, son yıllarda kazandığı deneyim ve sermaye birikimi ile birlikte dış piyasada yatırımlara da yönelmektedir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2020).

Birleşik Arap Emirlikleri'nin kişi başına düşen geliri fazla, yıllık ticaret hacmi yüksek olan açık bir ekonomik yapısı vardır. Birleşik Arap Emirlikleri, petrolün keşfinden bu tarafa, yüksek yaşam standartlarında modern bir devlete dönüşmüştür. Birleşik Arap Emirlikleri'nin hükümeti daha fazla istihdam oluşturma ve altyapıyı geliştirmek için

harcama artırımlarında bulunmaktadır. Bunların yanında özel sektörü de teşvik etmekte ve vergisiz serbest ticaret bölgeleriyle de yabancı yatırımcıları çekmektedir (CIA The World Factbook, 2020).

Pakistan, dünyanın en kalabalık ülkeleri arasındadır. Ülkenin ekonomik gelişimine bakıldığında tarım sektörünün bu gelişimde önemli rolü olduğu görülürken ülkenin endüstriyel büyümesinde ise bu rolün tekstil sektöründe olduğu görülmektedir. Yabancı yatırımlar açısından bakıldığında ise ülkedeki en önde gelen yatırımcının ABD olduğu görülmektedir. Bunun dışındaki yatırımcı ülkeler Çin ve Orta Doğu ülkeleridir. IMF'nin ülkeye verdiği desteklerin bu yatırımların artışıdaki etkisi büyüktür. Pakistan, kalkınma programları uygularken IMF gibi uluslar arası kuruluşlardan yardım almaktadır (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2019). Nitekim Pakistan'a 2013-2016 yıl aralığında IMF tarafından fon sağlanmış, bu fonla birlikte ülke makroekonomik istikrarı sağlamış, kredi notunu iyileştirmiş ve büyümesini de artırmıştır (CIA The World Factbook, 2020).

Arjantin, GSYH büyüklüğü bakımından Latin Amerika'daki üçüncü büyük ekonomidir. Ülkede kişi başına düşen milli gelir yüksek olmakla birlikte gelir dağılımında eşitsizlikler görülmektedir. Arjantin, uluslararası piyasalara hammadde ve yarı işlenmiş madde sağlayan bir ülkedir. Arjantin ekonomisinde doğrudan yabancı yatırımlar önemli bir yer teşkil etmekte olup ekonomik büyümeye de önemli derecede katkı sağlamaktadır. Ülkede en çok yatırım yapılan alanlarda petrol başı çekerken bunun ardından iletişim ve bankacılık gelmektedir (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2020).

Arjantin'in, zengin doğal kaynakları, okuryazar nüfusunun yüksek olması, tarım sektörünün ihracata yönelik olması, sanayisinin çeşitlendirilmiş olması gibi özellikleri de ülkeye büyük avantaj sağlamaktadır (CIA The World Factbook, 2020). Bunların yanında zengin yeraltı yer üstü kaynakları, yetişmiş insan gücü, alım gücü

yüksekliği gibi özellikleriyle de ekonomik potansiyeli en yüksek olan ülkelerdendir (İZTO, 2019).

Suudi Arabistan'ın petrol odaklı bir ekonomik yapısı olup, dünyanın petrol rezervlerinin %16 kadarına sahiptir. En büyük petrol ihracatçısı olan ülke OPEC içinde lider durumundadır. Ülkede ekonominin çeşitlendirilmesi ve daha fazla istihdam sağlanması için özel sektörün büyümesi teşvik edilmektedir (CIA The World Factbook, 2020).

Ülkenin ekonomik büyümesinde petrol fiyatları ve petrol üretimi çok yüksek oranda etkilidir. Suudi Arabistan'da halkın refah düzeyi oldukça yüksektir. Ülke yerli sanayinin gelişimini teşvik etmektedir. Nitekim ülkede planlanan sanayi şehri oluşturma projesine kral tarafından destek verilmektedir. Ülke'deki petrol gelirleri ve ucuz enerji sayesinde tarım sektörü ve diğer sanayiler de gelişme göstermektedir. Suudi Arabistan'da ihraç edilen petrol karşılığında ihtiyaç olan mal ve hizmetler ithal edilmekle birlikte petrol sayesinde ülkenin refah düzeyinde de artış sağlanmıştır (T.C. Ticaret Bakanlığı, 2019).

Burada bahsi geçen yükselen ekonomiler içinden araştırmaya dahil edilen Türkiye, Brezilya, Çek Cumhuriyeti, Çin, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika, Polonya ve Tayland gibi ülkelerin küresel rekabet endeks sıralamaları aşağıdaki tabloda gösterilmiştir.

Tablo 4: Küresel Rekabetçilik Endeksi 4.0. 2019 Sıralaması

Ülke	Sıralama	Puan
Çin	12	80.2
Kore	13	79.6
Malezya	27	74.6

Çek Cumhuriyeti	32	70.9
Polonya	37	68.9
Tayland	40	68.1
Meksika	48	64.9
Endonezya	50	64.6
Türkiye	61	62.1
Hindistan	68	61.4
Brezilya	71	60.9

Kaynak: WEF, 2019.

2019 yılı Küresel Rekabet Endeksi raporunda, 141 ülke yer almaktadır. Bu ülkeler sıralanırken 0 ile 100 puan arasında puan verilmektedir. Tablo 4’de gösterildiği gibi 141 ülke içinde Çin 80.2 puanla 12, Kore 79.6 puanla 13, Malezya 74.6 puanla 27, Çek Cumhuriyeti 70.9 puanla 32, Polonya 68.9 puanla 37, Tayland 68.1 puanla 40, Meksika 64.9 puanla 48, Endonezya 64.6 puanla 50, Türkiye 62.1 puanla 61, Hindistan 61.4 puanla 68, Brezilya ise 60.9 puanla 71. sırada yer almaktadır.

III.7. Düşük Teknolojili Ürünlerde KİP Endeksine Göre Yükselen

Ekonomilerin Karşılaştırılması

Düşük teknoloji ürünler çok yaygın olmakla birlikte basit teknolojileri içermektedir. Düşük teknoloji rekabet, ticareti yapılan ürünlerin birçoğu farklılaşmadığından kaliteden çok fiyata odaklıdır. Fiyat odağındaki rekabet söz konusu ürünlerde işçilik maliyetlerini rekabetçilikte önemli bir unsur haline getirmektedir (Lall, 2000:8). Düşük teknoloji ürünler, tekstil / hazır giyim kümesi ve diğer teknoloji ürünleri olarak kategorize edilmiştir. Bunlardan tekstil ve hazır giyim kümesinde; tekstil kumaşları, hazır giyim, şapka ve ayakkabılar, deri ürünleri, seyahat ürünleri yer alırken, diğer

teknoloji ürünlerinde ise; çömlekçilik, basit metal parçalar / yapılar, mobilyalar, mücevherler, oyuncaklar, plastik ürünler yer almaktadır (Lall, 2000:7).

Tablo 5: Brezilya'nın Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Brezilya / Endonezya	Brezilya / Çek Cumhuriyeti	Brezilya / Çin	Brezilya / Hindistan	Brezilya / Kore	Brezilya / Malezya	Brezilya / Meksika	Brezilya / Polonya	Brezilya / Tayland	Brezilya / Türkiye
2008	0,52	0,37	0,22	0,31	0,66	0,77	0,71	0,33	0,52	0,20
2009	0,49	0,37	0,22	0,26	0,64	0,66	0,66	0,34	0,50	0,20
2010	0,48	0,34	0,20	0,29	0,61	0,62	0,66	0,31	0,49	0,18
2011	0,46	0,28	0,17	0,24	0,50	0,53	0,59	0,25	0,45	0,15
2012	0,44	0,28	0,16	0,21	0,50	0,56	0,58	0,25	0,45	0,16
2013	0,39	0,26	0,15	0,23	0,51	0,54	0,53	0,24	0,42	0,14
2014	0,38	0,30	0,17	0,24	0,56	0,62	0,61	0,27	0,47	0,16
2015	0,36	0,34	0,20	0,25	0,63	0,60	0,66	0,29	0,52	0,19
2016	0,33	0,32	0,20	0,24	0,59	0,58	0,64	0,27	0,53	0,18
2017	0,35	0,30	0,18	0,22	0,57	0,62	0,61	0,25	0,51	0,17
2018	0,28	0,26	0,16	0,21	0,50	0,53	0,54	0,20	0,42	0,14

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

Tablo 5 2008-2018 zaman aralığında Brezilya'nın Endonezya, Çek Cumhuriyeti, Çin, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika, Polonya, Tayland ve Türkiye gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe düşük teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir. Tablo 5'e bakıldığında düşük teknoloji Brezilya, belirlenen zaman aralığı boyunca, araştırmaya dahil edilen yükselen ekonomilerin tamamına karşı, karşılaştırmalı olarak üstünlük sağlayamadığı görülmektedir. Yıllar itibariyle bakıldığında ise 2008'den 2018'e doğru gidildikçe de değerlerin 1'den uzaklaştığı yani söz konusu dezavantajın arttığı sonucuna ulaşılmaktadır. Bu sonuçlardan, Brezilya'nın karşılaştırılan yükselen ülkeler

karşısında karşılaştırmalı olarak dezavantajlı olup, düşük teknolojide rekabet gücüne sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 6: Çek Cumhuriyeti'nin Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Çek Cumhuriyeti/ Endonezya	Çek Cumhuriyeti/ Brezilya	Çek Cumhuriyeti/ Çin	Çek Cumhuriyeti/ Hindistan	Çek Cumhuriyeti/ Kore	Çek Cumhuriyeti/ Malezya	Çek Cumhuriyeti/ Meksika	Çek Cumhuriyeti/ Polonya	Çek Cumhuriyeti/ Tayland	Çek Cumhuriyeti/ Türkiye
2008	1,41	2,71	0,61	0,85	1,78	2,09	1,92	0,90	1,41	0,54
2009	1,31	2,67	0,60	0,71	1,70	1,77	1,78	0,92	1,33	0,54
2010	1,42	2,93	0,59	0,83	1,77	1,80	1,93	0,90	1,45	0,52
2011	1,64	3,59	0,60	0,86	1,78	1,91	2,13	0,91	1,62	0,53
2012	1,57	3,59	0,58	0,77	1,79	2,00	2,10	0,90	1,61	0,57
2013	1,51	3,87	0,60	0,91	1,99	2,09	2,07	0,94	1,63	0,55
2014	1,27	3,33	0,57	0,81	1,88	2,05	2,05	0,90	1,58	0,52
2015	1,08	2,98	0,59	0,74	1,89	1,78	1,97	0,87	1,55	0,55
2016	1,04	3,14	0,62	0,74	1,86	1,82	2,02	0,86	1,66	0,58
2017	1,17	3,33	0,62	0,75	1,90	2,05	2,04	0,82	1,70	0,57
2018	1,10	3,87	0,62	0,81	1,95	2,07	2,08	0,77	1,61	0,53

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca

hesaplanmıştır.

Tablo 6 2008-2018 zaman aralığında Çek Cumhuriyeti'nin Brezilya, Endonezya, Çin, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika, Polonya, Tayland ve Türkiye gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe düşük teknolojili ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloda belirlenen zaman aralığında Çek Cumhuriyeti'nin Endonezya, Kore Tayland karşısındaki KİP endeks değerlerinin tamamının 1'in üzerinde olduğu, Malezya ve Meksika karşısında KİP endeks değerlerinin 1 ve 2'nin üzerinde dalgalandığı, Brezilya karşısındaki ise KİP endeksi değerlerinin 2 ve 3'ün üstünde dalgalandığı görülmektedir. KİP endeks değerleri 1'in üzerinde olması Çek Cumhuriyetinin bu ülkelere karşısında

rekabet avantajına sahip olduğu anlamına gelmektedir. Söz konusu ülkeler karşısında rekabet avantajının en yüksek olduğu ülkeninse Brezilya olduğu görülmektedir. Çek Cumhuriyeti'nin rekabette dezavantaja sahip olduğu ülkelerin ise 1'in altındaki değerleriyle Çin, Hindistan, Polonya ve Türkiye olduğu görülmektedir.

Tablo 6'e genel itibariyle bakıldığında Çek Cumhuriyeti'nin Endonezya, Brezilya, Kore, Malezya, Meksika, Tayland gibi yükselen ekonomiler karşısında düşük teknolojili imalat sanayi ihracatında, karşılaştırmalı olarak üstünlüğe sahip olduğu görülürken Çin, Hindistan, Polonya ve Türkiye karşısında ise karşılaştırmalı üstünlüğünün olmadığı görülmektedir.

Tablo 7: Çin'in Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Çin / Endonezya	Çin / Brezilya	Çin / Çek Cumhuriyeti	Çin / Hindistan	Çin / Kore	Çin / Malezya	Çin / Meksika	Çin / Polonya	Çin / Tayland	Çin / Türkiye
2008	2,32	4,46	1,65	1,40	2,93	3,45	3,16	1,48	2,32	0,90
2009	2,21	4,48	1,68	1,19	2,86	2,97	2,98	1,54	2,22	0,91
2010	2,39	4,95	1,69	1,41	3,00	3,04	3,27	1,52	2,45	0,88
2011	2,74	5,99	1,67	1,44	2,97	3,20	3,56	1,52	2,71	0,89
2012	2,71	6,21	1,73	1,33	3,10	3,46	3,63	1,56	2,79	0,99
2013	2,53	6,48	1,67	1,52	3,32	3,50	3,46	1,58	2,73	0,92
2014	2,24	5,86	1,76	1,43	3,31	3,61	3,60	1,59	2,78	0,92
2015	1,84	5,09	1,71	1,27	3,23	3,05	3,37	1,49	2,65	0,95
2016	1,68	5,09	1,62	1,20	3,02	2,94	3,27	1,40	2,68	0,94
2017	1,91	5,41	1,62	1,21	3,08	3,33	3,31	1,33	2,75	0,92
2018	1,78	6,24	1,61	1,31	3,15	3,33	3,35	1,24	2,60	0,85

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

Tablo 7 2008-2018 zaman aralığında Çin'in Brezilya, Endonezya, Çek Cumhuriyeti, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika, Polonya, Tayland ve Türkiye gibi

yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe düşük teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tablo 7’de ilk göze çarpan düşük teknolojide, Çin’in yalnızca Türkiye karşısında rekabette üstünlük sağlayamamış olmasıdır. Çin’in Türkiye karşısında düşük teknoloji imalat sanayi ihracatında, 2008-2018 zaman aralığı boyunca 1’in altında değerler aldığından rekabette dezavantajlı durumda olduğu görülmektedir. Çin’in rekabette avantajlı olduğu Çek Cumhuriyeti, Hindistan ve Polonya gibi ülkeler karşısındaki KİP endeks değerleri 1’in üzerinde seyir izlemektedir. Çin’in Endonezya karşısında 2015 yılına kadarki süreçte olan rekabetteki avantajı, 2015 sonrasında azalarak devam etmekte, Tayland karşısında 2008 den 2018 e kadar 2’nin üzerinde seyreden avantaj durumu, Kore karşısında 2012 sonrasında 3’ün üzerinde seyrine devam etmektedir. Çin’in Malezya karşısındaki 3’ün üzerindeki avantajlı seyri yalnızca 2009 ve 2016 yıllarında 3’ün altına düşüş göstermiş, Meksika karşısında ise 3’ün üzerinde devam eden seyri 2009 yılındaki düşüş bozmuştur. Çin’in karşılaştırma yapılan ülkeler arasında imalat sanayi ihracatında düşük teknolojide rekabette en çok avantaja sahip olduğu, rekabette üstünlük elde ettiği ülke ise 4, 5 ve 6’nın üzerindeki KİP değerleriyle Brezilya olmuştur.

Tablo 8: Endonezya’nın Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Endonezya / Brezilya	Endonezya / Çek Cumhuriyeti	Endonezya / Çin	Endonezya / Hindistan	Endonezya / Kore	Endonezya / Malezya	Endonezya / Meksika	Endonezya / Polonya	Endonezya / Tayland	Endonezya / Türkiye
2008	1,92	0,71	0,43	0,60	1,26	1,48	1,36	0,64	1,00	0,39
2009	2,03	0,76	0,45	0,54	1,30	1,35	1,35	0,70	1,01	0,41
2010	2,07	0,71	0,42	0,59	1,25	1,27	1,37	0,63	1,02	0,37
2011	2,19	0,61	0,37	0,52	1,08	1,17	1,30	0,56	0,99	0,33
2012	2,29	0,64	0,37	0,49	1,14	1,28	1,34	0,58	1,03	0,37
2013	2,56	0,66	0,40	0,60	1,31	1,38	1,37	0,62	1,08	0,36

2014	2,62	0,79	0,45	0,64	1,48	1,61	1,61	0,71	1,24	0,41
2015	2,76	0,93	0,54	0,69	1,75	1,65	1,83	0,81	1,44	0,51
2016	3,02	0,96	0,59	0,71	1,79	1,75	1,94	0,83	1,59	0,56
2017	2,84	0,85	0,52	0,64	1,61	1,75	1,74	0,70	1,44	0,49
2018	3,51	0,91	0,56	0,74	1,77	1,88	1,89	0,70	1,46	0,48

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca

hesaplanmıştır.

Tablo 8 2008-2018 zaman aralığında Endonezya'nın Brezilya, Çin, Çek Cumhuriyeti, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika, Polonya, Tayland ve Türkiye gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe düşük teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloya göre Endonezya, imalat sanayi ihracatında düşük teknolojiye Çek Cumhuriyeti, Çin, Hindistan, Polonya ve Türkiye karşısında, karşılaştırmalı olarak rekabette dezavantajlı durumda bulunmaktadır. Endonezya'nın düşük teknoloji rekabette karşılaştırmalı olarak üstünlük sağladığı ülkeler Brezilya, Kore, Malezya, Meksika ve Tayland olmuştur. Endonezya'nın bu ülkeler karşısındaki endeks değerleri 1'in üzerinde bulunmaktadır. Ancak Endonezya Tayland karşısında yalnızca 2011 yılında endeks değeri 1'in altına düştüğü için o yılda dezavantajlı durumda bulunmaktadır. 2011 yılına bakıldığında o yıl genel olarak endeks değerlerinde önceki yıllara göre bir düşüş olduğu gözlenmektedir. Endonezya en fazla rekabet avantajını ise Brezilya karşısında elde etmiştir. Endonezya'nın Brezilya karşısında endeks değeri, 2008 yılında 1'in üzerindeyken 2009'dan sonra 2'nin üzerinde seyretmiş 2016 ve 2018 yıllarında ise 3'ün üzerine çıkmıştır.

Tablo 9: Hindistan’ın Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Hindistan / Endonezya	Hindistan / Brezilya	Hindistan / Çek Cumhuriyeti	Hindistan / Çin	Hindistan / Kore	Hindistan / Malezya	Hindistan / Meksika	Hindistan / Polonya	Hindistan / Tayland	Hindistan / Türkiye
2008	1,66	3,19	1,18	0,71	2,09	2,46	2,26	1,06	1,66	0,64
2009	1,86	3,78	1,42	0,84	2,41	2,51	2,51	1,30	1,88	0,76
2010	1,70	3,51	1,20	0,71	2,13	2,16	2,32	1,08	1,74	0,63
2011	1,91	4,17	1,16	0,70	2,07	2,23	2,48	1,06	1,89	0,62
2012	2,03	4,66	1,30	0,75	2,32	2,59	2,72	1,17	2,09	0,74
2013	1,66	4,26	1,10	0,66	2,19	2,30	2,28	1,04	1,80	0,60
2014	1,57	4,11	1,23	0,70	2,32	2,53	2,53	1,11	1,95	0,65
2015	1,46	4,02	1,35	0,79	2,55	2,41	2,66	1,18	2,09	0,75
2016	1,40	4,24	1,35	0,83	2,51	2,45	2,73	1,17	2,24	0,78
2017	1,57	4,46	1,34	0,82	2,53	2,74	2,73	1,10	2,27	0,76
2018	1,36	4,77	1,23	0,76	2,40	2,54	2,56	0,94	1,99	0,65

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

Tablo 9 2008-2018 zaman aralığında Hindistan’ın Brezilya, Çin, Çek Cumhuriyeti, Endonezya, Kore, Malezya, Meksika, Polonya, Tayland ve Türkiye gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe düşük teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloya göre Hindistan’ın imalat sanayi ihracatında düşük teknolojide, Çin ve Türkiye’ye karşı rekabet üstünlüğü bulunmamaktadır. Hindistan’ın rekabet avantajı sağladığı ülkelerin ise Endonezya, Brezilya, Çek Cumhuriyeti, Kore, Malezya, Meksika, Polonya ve Tayland olduğu görülmektedir. Hindistan en yüksek rekabet avantajını 3’ün üzerindeki endeks değerleriyle Brezilya karşısında elde etmiştir. Brezilya’yı 2’nin üzerinde endeks değerleriyle Kore, Malezya, Meksika takip etmektedir. Hindistan karşısında Endonezya, Çek Cumhuriyeti, Polonya ve Tayland ise 1’in üzerindeki endeks değerleriyle

rekabette avantaja sahip bulunmaktadır. Ancak 1'in üzerinde endeks değerine sahip olan ülkelerden Polonya'nın yalnızca 2018 yılı endeks değeri 1'in altında kalmaktadır. 2018 yılına bakıldığında ise endeks değerlerinin genelinde bir düşüş eğilimi olduğu da gözlenmektedir.

Tablo 10: Kore'nin Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Kore / Endonezya	Kore / Brezilya	Kore / Çek Cumhuriyeti	Kore / Çin	Kore / Hindistan	Kore / Malezya	Kore / Meksika	Kore / Polonya	Kore / Tayland	Kore / Türkiye
2008	0,79	1,52	0,56	0,34	0,48	1,18	1,08	0,51	0,79	0,31
2009	0,77	1,57	0,59	0,35	0,41	1,04	1,04	0,54	0,78	0,32
2010	0,80	1,65	0,56	0,33	0,47	1,02	1,09	0,51	0,82	0,30
2011	0,92	2,02	0,56	0,34	0,48	1,08	1,20	0,51	0,91	0,30
2012	0,87	2,01	0,56	0,32	0,43	1,12	1,17	0,50	0,90	0,32
2013	0,76	1,95	0,50	0,30	0,46	1,05	1,04	0,48	0,82	0,28
2014	0,67	1,77	0,53	0,30	0,43	1,09	1,09	0,48	0,84	0,28
2015	0,57	1,58	0,53	0,31	0,39	0,94	1,04	0,46	0,82	0,29
2016	0,56	1,69	0,54	0,33	0,40	0,98	1,09	0,46	0,89	0,31
2017	0,62	1,76	0,53	0,33	0,39	1,08	1,08	0,43	0,89	0,30
2018	0,56	1,98	0,51	0,32	0,42	1,06	1,07	0,39	0,83	0,27

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca

hesaplanmıştır.

Tablo 10 2008-2018 zaman aralığında Kore'nin Brezilya, Çin, Çek Cumhuriyeti, Endonezya, Hindistan, Malezya, Meksika, Polonya, Tayland ve Türkiye gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe düşük teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloya bakıldığında, Kore'nin düşük teknoloji imalat sanayi ihracatında Endonezya, Çek Cumhuriyeti, Çin, Hindistan, Polonya, Tayland ve Türkiye Karşısında, 2008-2018 yıl aralığının tamamında karşılaştırmalı rekabet üstünlüğünün olmadığı görülmektedir. Kore Malezya karşısında rekabette avantajlı iken, 2015 ve 2016 yıllarında ise

dezavantajlı durumda bulunmaktadır. Malezya dışında Kore'nin imalat sanayi düşük teknoloji ihracatında Brezilya ve Meksika, karşında da rekabet avantajının olduğu, bu avantajın endeks değerlerine bakıldığında en çok da Brezilya'ya karşı olduğu söylenebilir.

Tablo 11: Malezya'nın Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Malezya/ Endonezya	Malezya / Brezilya	Malezya / Çek Cumhuriyeti	Malezya / Çin	Malezya / Hindistan	Malezya / Kore	Malezya / Meksika	Malezya / Polonya	Malezya / Tayland	Malezya / Türkiye
2008	0,67	1,29	0,48	0,29	0,41	0,85	0,92	0,43	0,67	0,26
2009	0,74	1,51	0,56	0,34	0,40	0,96	1,00	0,52	0,75	0,30
2010	0,79	1,62	0,56	0,33	0,46	0,98	1,07	0,50	0,80	0,29
2011	0,86	1,87	0,52	0,31	0,45	0,93	1,11	0,48	0,85	0,28
2012	0,78	1,80	0,50	0,29	0,39	0,90	1,05	0,45	0,81	0,29
2013	0,72	1,85	0,48	0,29	0,43	0,95	0,99	0,45	0,78	0,26
2014	0,62	1,63	0,49	0,28	0,40	0,92	1,00	0,44	0,77	0,26
2015	0,61	1,67	0,56	0,33	0,42	1,06	1,11	0,49	0,87	0,31
2016	0,57	1,73	0,55	0,34	0,41	1,02	1,11	0,48	0,91	0,32
2017	0,57	1,62	0,49	0,30	0,36	0,92	0,99	0,40	0,83	0,28
2018	0,53	1,87	0,48	0,30	0,39	0,94	1,01	0,37	0,78	0,26

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

Tablo 11 2008-2018 zaman aralığında Malezya'nın Brezilya, Çin, Çek Cumhuriyeti, Endonezya, Hindistan, Kore, Meksika, Polonya, Tayland ve Türkiye gibi yükselen ekonomiler karşında, imalat sanayi sektöründe düşük teknolojili ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloya göre, Malezya düşük teknolojili ürün ihracatında Endonezya, Çek Cumhuriyeti, Çin, Hindistan, Polonya, Tayland ve Türkiye karşında rekabette üstünlük sağlayamamıştır. Malezya'nın Rekabette üstünlük sağlayamadığı diğer bir ülke olan Kore'nin endeks değeri 2015 2016 yıllarında 1'in üzerine çıkarak söz konusu yıllarda rekabette avantaj sağlanmasına yol açmıştır. Malezya ihracat performansı diğer bir

yükselen ekonomi olan Meksika karşısında ise, yıllar içerisinde dalgalanan bir seyir izlemiştir. Malezya'nın düşük teknolojide 2008-2018 zaman aralığı boyunca rekabet avantajı elde ettiği yükselen ekonominin 1'in üzerindeki değerleriyle Brezilya olduğu görülmektedir.

Tablo 12: Meksika'nın Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Meksika / Endonezya	Meksika / Brezilya	Meksika / Çek Cumhuriyeti	Meksika / Çin	Meksika / Hindistan	Meksika / Kore	Meksika / Malezya	Meksika / Polonya	Meksika / Tayland	Meksika / Türkiye
2008	0,74	1,41	0,52	0,32	0,44	0,93	1,09	0,47	0,74	0,28
2009	0,74	1,50	0,56	0,34	0,40	0,96	1,00	0,52	0,75	0,30
2010	0,73	1,51	0,52	0,31	0,43	0,92	0,93	0,46	0,75	0,27
2011	0,77	1,68	0,47	0,28	0,40	0,83	0,90	0,43	0,76	0,25
2012	0,75	1,71	0,48	0,28	0,37	0,85	0,95	0,43	0,77	0,27
2013	0,73	1,87	0,48	0,29	0,44	0,96	1,01	0,46	0,79	0,27
2014	0,62	1,63	0,49	0,28	0,40	0,92	1,00	0,44	0,77	0,26
2015	0,55	1,51	0,51	0,30	0,38	0,96	0,90	0,44	0,79	0,28
2016	0,51	1,55	0,49	0,31	0,37	0,92	0,90	0,43	0,82	0,29
2017	0,58	1,63	0,49	0,30	0,37	0,93	1,01	0,40	0,83	0,28
2018	0,53	1,86	0,48	0,30	0,39	0,94	0,99	0,37	0,78	0,25

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca

hesaplanmıştır.

Tablo 12 2008-2018 zaman aralığında Meksika'nın Brezilya, Çin, Çek Cumhuriyeti, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya, Polonya, Tayland ve Türkiye gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe düşük teknolojili ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloya bakıldığında Meksika'nın düşük teknolojili ürünlerde 2008 den 2018 e kadar geçen süre boyunca endeks değerlerinin 1'in üzerinde olmasından dolayı, Brezilya'ya karşı karşılaştırmalı olarak rekabette üstünlük elde ettiği görülürken, Malezya karşısında ise ihracat performansı söz konusu süre boyunca yıllara göre dalgalanan bir seyir

izlemektedir. Meksika'nın Endonezya, Çek Cumhuriyeti, Çin, Hindistan, Kore, Polonya, Tayland ve Türkiye gibi yükselen ekonomiler karşısında ise endeks değerlerinin 1'in altında olmasından dolayı rekabet gücünün olmadığı, başka bir deyişle dezavantaja sahip olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 13: Polonya'nın Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Polonya / Endonezya	Polonya / Brezilya	Polonya / Çek Cumhuriyeti	Polonya / Çin	Polonya / Hindistan	Polonya / Kore	Polonya / Malezya	Polonya / Meksika	Polonya / Tayland	Polonya / Türkiye
2008	1,57	3,02	1,11	0,68	0,95	1,98	2,33	2,14	1,57	0,61
2009	1,43	2,91	1,09	0,65	0,77	1,86	1,93	1,93	1,44	0,59
2010	1,58	3,26	1,11	0,66	0,93	1,97	2,01	2,15	1,61	0,58
2011	1,80	3,94	1,10	0,66	0,94	1,95	2,10	2,34	1,78	0,59
2012	1,74	3,98	1,11	0,64	0,86	1,99	2,22	2,33	1,79	0,63
2013	1,60	4,10	1,06	0,63	0,96	2,10	2,22	2,20	1,73	0,58
2014	1,41	3,70	1,11	0,63	0,90	2,09	2,27	2,27	1,75	0,58
2015	1,23	3,41	1,14	0,67	0,85	2,16	2,04	2,25	1,77	0,63
2016	1,20	3,64	1,16	0,71	0,86	2,16	2,10	2,34	1,92	0,67
2017	1,43	4,06	1,22	0,75	0,91	2,31	2,50	2,49	2,07	0,69
2018	1,44	5,04	1,30	0,81	1,06	2,54	2,69	2,71	2,10	0,69

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca

hesaplanmıştır.

Tablo 13 2008-2018 zaman aralığında Polonya'nın Brezilya, Çin, Çek Cumhuriyeti, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika, Tayland ve Türkiye gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe düşük teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloya bakıldığında Polonya'nın Çin ve Türkiye'ye karşı, incelenen zaman dilimi boyunca endeks değerlerinin 1'den küçük olmasından dolayı, düşük teknoloji rekabet avantajının olmadığı görülürken, Polonya'nın diğer bir yükselen ekonomi olan Hindistan karşısındaki dezavantajlı durumunu, 2018 yılına gelindiğinde 1'in üzerine çıkan

endeks değeriyle, 2018 yılı için avantaja dönüştürdüğü görülmektedir. Polonya imalat sanayi sektöründe düşük teknoloji ürünlerde Endonezya, Brezilya, Çek Cumhuriyeti, Kore, Malezya, Meksika, Tayland gibi yükselen ekonomiler karşısında rekabette üstünlük elde etmiştir. Polonya'nın rekabet avantajı sağladığı ülkelere bakıldığında, Endonezya ve Çek Cumhuriyeti karşısında 2008-2018 dönemi boyunca endeks değerleri 1'in üzerinde seyrederken, Kore karşısında bu durum 2012 yılına kadar devam etmiş, sonrasında 2'nin üzerine çıkarak rekabet avantajındaki artış devam etmiştir. Tayland karşısında ise 1'in üzerindeki endeks değerleri 2017 ve 2018 yılında 2'nin üzerine çıkarak artış göstermiştir. Polonya'nın Meksika ve Malezya karşısındaki değerlerine bakıldığında 2'nin üzerinde seyreden değerlerin, yalnızca 2009 yılında 1'in üzerinde olduğu görülmüştür. Polonya karşısında İncelenen bütün ülkeler için 2009 yılı endeks değerlerine bakıldığında 2009 yılında endeks değerlerinin tamamında bir düşüş olduğu da gözlemlenebilmektedir. Polonya'nın rekabette en fazla avantaj elde ettiği ülke ise 3,4 ve 5'in üzerindeki endeks değerleriyle Brezilya olmuştur. Polonya'nın Brezilya karşısında diğer ülkeler gibi düşüş sergilediği 2009 yılı sonrasında 3'ün üzerine çıkan değerler, 2013 ve 2017'de 4'ün üzerine çıkmış ve nihayet 2018 yılında 5'in üzerinde bir endeks değeri ile karşılaşmıştır.

Tablo 14: Tayland'ın Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Tayland / Endonezya	Tayland / Brezilya	Tayland / Çek Cumhuriyeti	Tayland / Çin	Tayland / Hindistan	Tayland / Kore	Tayland / Malezya	Tayland / Meksika	Tayland / Polonya	Tayland / Türkiye
2008	1,00	1,92	0,71	0,43	0,60	1,26	1,48	1,36	0,64	0,39
2009	0,99	2,01	0,75	0,45	0,53	1,29	1,34	1,34	0,69	0,41
2010	0,98	2,02	0,69	0,41	0,58	1,22	1,24	1,33	0,62	0,36
2011	1,01	2,21	0,62	0,37	0,53	1,09	1,18	1,31	0,56	0,33
2012	0,97	2,23	0,62	0,36	0,48	1,11	1,24	1,30	0,56	0,36
2013	0,93	2,38	0,61	0,37	0,56	1,22	1,28	1,27	0,58	0,34

2014	0,80	2,11	0,63	0,36	0,51	1,19	1,30	1,30	0,57	0,33
2015	0,70	1,92	0,64	0,38	0,48	1,22	1,15	1,27	0,56	0,36
2016	0,63	1,90	0,60	0,37	0,45	1,12	1,10	1,22	0,52	0,35
2017	0,69	1,97	0,59	0,36	0,44	1,12	1,21	1,20	0,48	0,34
2018	0,68	2,40	0,62	0,38	0,50	1,21	1,28	1,29	0,48	0,33

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca

hesaplanmıştır.

Tablo 14 2008-2018 zaman aralığında Tayland'ın Brezilya, Çin, Çek Cumhuriyeti, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika, Polonya ve Türkiye gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe düşük teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloda Tayland'ın Çek Cumhuriyeti, Çin, Hindistan, Polonya ve Türkiye karşısında, düşük teknolojide karşılaştırmalı üstünlüğünün olmadığını başka bir ifadeyle rekabette dezavantajlı olduğunu görmek mümkündür. Tayland düşük teknolojide Endonezya karşısında da karşılaştırmalı dezavantaj elde etmiş, fakat 2011 yılında endeks değeri 1'in üzerine çıkmış, Tayland Endonezya karşısında rekabet avantajı sağlamıştır. Tayland'ın düşük teknolojide incelen zaman aralığı boyunca rekabet avantajı elde ettiği yükselen ekonomiler Brezilya, Kore, Malezya, Meksika olmuştur. Tayland'ın rekabette en fazla avantaj sağladığı ülkenin 2008, 2015, 2016, 2017 yıllarında 1'in üzerinde olan, 2009, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014 ve 2018 yıllarında ise 2'nin üzerine çıkan endeks değerleriyle Brezilya olduğu görülmektedir.

Tablo 15: Türkiye'nin Düşük Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Türkiye / Endonezya	Türkiye / Çin	Türkiye / Brezilya	Türkiye / Çek Cumhuriyeti	Türkiye / Hindistan	Türkiye / Kore	Türkiye / Malezya	Türkiye / Meksika	Türkiye / Polonya	Türkiye / Tayland
2008	2,59	1,11	4,98	1,84	1,56	3,26	3,84	3,52	1,65	2,59

2009	2,43	1,10	4,94	1,85	1,31	3,15	3,28	3,29	1,70	2,45
2010	2,70	1,13	5,59	1,91	1,59	3,39	3,44	3,69	1,71	2,77
2011	3,08	1,12	6,73	1,88	1,61	3,34	3,59	4,00	1,71	3,05
2012	2,74	1,01	6,28	1,75	1,35	3,13	3,49	3,67	1,58	2,82
2013	2,75	1,09	7,05	1,82	1,65	3,61	3,81	3,77	1,72	2,97
2014	2,42	1,08	6,34	1,90	1,54	3,58	3,90	3,90	1,72	3,01
2015	1,95	1,06	5,38	1,81	1,34	3,41	3,22	3,56	1,58	2,80
2016	1,80	1,07	5,43	1,73	1,28	3,22	3,14	3,50	1,49	2,87
2017	2,06	1,08	5,85	1,75	1,31	3,33	3,60	3,58	1,44	2,98
2018	2,08	1,17	7,32	1,89	1,54	3,69	3,91	3,93	1,45	3,05

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca

hesaplanmıştır.

Tablo 15 2008-2018 zaman aralığında Türkiye'nin Brezilya, Çin, Çek Cumhuriyeti, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika, Polonya ve Tayland gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe düşük teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloda Türkiye'nin düşük teknolojide, karşılaştırılan yükselen ekonomiler karşısında rekabette dezavantajlı durumda olduğu ülke bulunmamaktadır. Türkiye düşük teknolojide karşılaştırmaya konu olan Endonezya, Çin, Brezilya, Çek Cumhuriyeti, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika, Polonya ve Tayland gibi yükselen ekonomiler karşısında rekabette avantajlı durumda bulunmaktadır. Türkiye'nin karşılaştırmaya konu olan Çin, Çek Cumhuriyeti, Hindistan, Polonya karşısındaki KİP endeks değerleri 1 'in üzerinde seyretmekte iken, Endonezya karşısında ise 2015 ve 2016 yıllarında 1'in üzerinde olan değerler diğer yıllarda 2'nin üzerinde seyretmiştir. Türkiye'nin Tayland karşısında Kip endeks değerleri 2 ve 3'ün üzerinde dalgalanmakta Kore ve Malezya karşısında incelen zaman aralığı boyunca 3'ün üzerinde olan endeks değerleri Meksika karşısında da 3'ün üzerinde seyretmiş fakat 2011 yılında 4 olan endeks değeri ile rekabette 2011 yılı Meksika karşısında avantajın arttığı bir yıl olmuştur. Türkiye'nin düşük teknoloji rekabetinde karşılaştırmalı olarak en çok avantaj yakaladığı ülkenin, incelen zaman aralığı için 4, 5, 6 ve 7 arasında dalgalanan KİP endeksi değerleriyle Brezilya olduğu görülmektedir.

III.8. Orta Teknolojili Ürünlerde KİP Endeksine Göre Yükselen

Ekonomilerin Karşılaştırılması

Orta teknoloji ürün grubunda orta derecede yüksek AR-GE seviyeleri gerektiren ürünler, bu ürünler için ileri derecede beceri gereksinimi ve dolayısıyla uzun bir öğrenme süreci gerektiren karmaşık teknolojileri barındıran ürünler yer almaktadır (Lall, 2000:9). Orta teknoloji ürünler; otomotiv ürünleri, orta teknoloji proses endüstrileri ve orta teknoloji mühendisliği endüstriler olarak kategorize edilmiştir. Bunlardan otomotiv ürünleri kategorisinin içerisinde; binek araçlar ve parçaları, ticari araçlar, motosikletler ve parçaları yer alırken, orta teknoloji proses endüstrileri kategorisi içerisinde; sentetik lifler, kimyasallar ve boyalar, gübreler, plastikler, demir, borular / tüpler yer almakta ve orta teknoloji mühendisliği endüstriler kategorisinin içerisinde ise; motorlar, endüstriyel makineler, pompalar, şalt, gemiler, saatler yer almaktadır (Lall, 2000:7).

Tablo 16: Brezilya'nın Orta Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Brezilya / Endonezya	Brezilya / Çek Cumhuriyeti	Brezilya / Çin	Brezilya / Hindistan	Brezilya / Kore	Brezilya / Malezya	Brezilya / Meksika	Brezilya / Polonya	Brezilya / Tayland	Brezilya / Türkiye
2008	1,90	0,59	1,00	1,37	0,59	1,63	0,70	0,62	0,82	0,69
2009	1,42	0,46	0,81	1,17	0,45	1,17	0,55	0,50	0,69	0,58
2010	1,57	0,47	0,79	1,04	0,45	1,16	0,50	0,52	0,62	0,56
2011	1,65	0,46	0,77	1,17	0,44	1,18	0,50	0,50	0,63	0,57
2012	1,52	0,46	0,80	1,15	0,46	1,15	0,49	0,53	0,59	0,65
2013	1,57	0,49	0,91	1,31	0,50	1,32	0,51	0,59	0,62	0,66
2014	1,31	0,42	0,78	1,06	0,44	1,12	0,43	0,52	0,53	0,58
2015	1,36	0,44	0,81	1,02	0,45	1,12	0,43	0,54	0,55	0,62
2016	1,36	0,47	0,88	1,08	0,50	1,20	0,47	0,57	0,60	0,66
2017	1,43	0,46	0,85	1,00	0,51	1,25	0,45	0,57	0,59	0,61
2018	1,38	0,47	0,84	0,97	0,57	1,26	0,45	0,58	0,59	0,59

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

Tablo 16 2008-2018 zaman aralığında Brezilya'nın Türkiye, Çin, Çek Cumhuriyeti, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika, Polonya ve Tayland gibi yükselen ekonomiler karşında, imalat sanayi sektöründe orta teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloya bakıldığında Brezilya'nın imalat sanayi orta teknoloji ihracat performansında, Çek Cumhuriyeti, Kore, Meksika, Polonya, Tayland ve Türkiye karşısında, KİP endeks değerlerinin 1'in altında olmasından dolayı rekabette dezavantaja sahip olduğu görülmektedir. Brezilya'nın rekabette dezavantaja sahip olduğu diğer bir ülke olan Çin karşısında ise, endeks değerinin 2008 yılında diğer yıllara göre bir nebze yüksek olduğunu da görmek mümkündür. Genel itibariyle bakıldığında Brezilya'nın orta teknolojide Endonezya, Hindistan ve Malezya karşında karşılaştırmalı olarak rekabet avantajı yakaladığı görmekteyiz. Brezilya'nın Hindistan karşındaki rekabette sağladığı avantajın 2017 ve 2018 yıllarında düşüşte olduğunu ve bu avantajı kaybettiğini görmekteyiz.

Tablo 17: Çek Cumhuriyeti'nin Orta Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Çek Cumhuriyeti / Endonezya	Çek Cumhuriyeti / Brezilya	Çek Cumhuriyeti / Çin	Çek Cumhuriyeti / Hindistan	Çek Cumhuriyeti / Kore	Çek Cumhuriyeti / Malezya	Çek Cumhuriyeti / Meksika	Çek Cumhuriyeti / Polonya	Çek Cumhuriyeti / Tayland	Çek Cumhuriyeti / Türkiye
2008	3,22	1,70	1,70	2,33	1,00	2,76	1,18	1,05	1,40	1,18
2009	3,06	2,16	1,74	2,52	0,98	2,51	1,18	1,08	1,49	1,24
2010	3,38	2,14	1,70	2,23	0,96	2,49	1,08	1,11	1,32	1,20
2011	3,60	2,18	1,69	2,55	0,95	2,58	1,09	1,10	1,39	1,24

2012	3,29	2,16	1,73	2,49	0,99	2,48	1,06	1,15	1,27	1,40
2013	3,17	2,02	1,84	2,65	1,01	2,67	1,03	1,19	1,25	1,33
2014	3,10	2,37	1,84	2,52	1,04	2,65	1,02	1,22	1,25	1,36
2015	3,08	2,26	1,82	2,30	1,02	2,52	0,97	1,22	1,25	1,41
2016	2,90	2,14	1,87	2,31	1,06	2,57	1,00	1,23	1,28	1,40
2017	3,14	2,19	1,85	2,19	1,12	2,75	0,99	1,26	1,30	1,33
2018	2,97	2,15	1,81	2,09	1,23	2,71	0,98	1,25	1,26	1,27

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca

hesaplanmıştır.

Tablo 17 2008-2018 zaman aralığında Çek Cumhuriyeti'nin Türkiye, Çin, Brezilya, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika, Polonya ve Tayland gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe orta teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Çek Cumhuriyeti orta teknolojiye Kore karşısında 2012 ve öncesinde, Meksika karşısında ise 2015 ve sonrasında 1'in altına düşen KİP endeks değerleriyle, rekabette dezavantaja sahip olmuştur. Bütün bunlar dışarıda tutulup tabloya genel olarak bakıldığında ise Çek Cumhuriyeti'nin imalat sanayi orta teknoloji ürün ihracatında 2008-2018 zaman aralığı boyunca incelenen yükselen ekonomiler karşısında, rekabette üstünlük sağladığı görülmektedir. Çek Cumhuriyeti'nin yükselen ekonomilerden Çin, Polonya, Tayland ve Türkiye karşısında, endeks değerlerinin 1'in üzerinde olduğu görülmektedir. Hindistan ve Malezya karşısında ise incelenen zaman aralığının tamamında ve Brezilya karşısında 2008 yılı hariç, 2'nin üzerinde seyreden endeks değerleri söz konusudur. Nihayet Çek Cumhuriyeti orta teknolojiye 3'ün üzerindeki endeks değerleriyle, rekabette en fazla avantajı Endonezya karşısında elde etmiştir.

Tablo 18: Çin'in Orta Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Çin / Endonezya	Çin / Brezilya	Çin / Çek Cumhuriyeti	Çin / Hindistan	Çin / Kore	Çin / Malezya	Çin / Meksika	Çin / Polonya	Çin / Tayland	Çin / Türkiye
2008	1,89	1,00	0,59	1,37	0,59	1,62	0,69	0,62	0,82	0,69
2009	1,75	1,24	0,57	1,45	0,56	1,44	0,68	0,62	0,86	0,71
2010	1,98	1,26	0,59	1,31	0,56	1,46	0,64	0,65	0,78	0,70
2011	2,14	1,29	0,59	1,51	0,56	1,53	0,65	0,65	0,82	0,74
2012	1,90	1,25	0,58	1,44	0,57	1,43	0,61	0,67	0,73	0,81
2013	1,72	1,10	0,54	1,44	0,55	1,45	0,56	0,65	0,68	0,72
2014	1,68	1,29	0,54	1,37	0,56	1,44	0,55	0,66	0,68	0,74
2015	1,69	1,24	0,55	1,26	0,56	1,38	0,53	0,67	0,69	0,77
2016	1,55	1,14	0,53	1,24	0,57	1,37	0,54	0,65	0,68	0,75
2017	1,69	1,18	0,54	1,18	0,60	1,48	0,53	0,68	0,70	0,72
2018	1,64	1,19	0,55	1,15	0,68	1,50	0,54	0,69	0,70	0,70

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

Tablo 18 2008-2018 zaman aralığında Çin'in Türkiye, Çek Cumhuriyeti, Brezilya, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika, Polonya ve Tayland gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe orta teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloda Çin'in imalat sanayi orta teknoloji ürün ihracatında Çek Cumhuriyeti, Kore, Meksika, Polonya, Tayland ve Türkiye karşısında rekabet dezavantajına sahip olduğu görülmektedir. Çin'in orta teknoloji Endonezya, Brezilya, Hindistan ve Malezya karşısında incelenen zaman dilimi boyunca genel itibarıyla bakıldığında 1'in üzerindeki KİP endeks değerleriyle rekabette avantaj sağladığını görmek mümkündür. Çin rekabette en fazla avantajı ise Endonezya karşısında 2011 yılında 2'nin üzerine çıkan endeks değeriyle elde etmiş durumdadır.

Tablo 19: Endonezya'nın Orta Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Endonezya / Brezilya	Endonezya / Çek Cumhuriyeti	Endonezya / Çin	Endonezya / Hindistan	Endonezya / Kore	Endonezya / Malezya	Endonezya / Meksika	Endonezya / Polonya	Endonezya / Tayland	Endonezya / Türkiye
2008	0,53	0,31	0,53	0,72	0,31	0,86	0,37	0,33	0,43	0,37
2009	0,71	0,33	0,57	0,82	0,32	0,82	0,39	0,35	0,49	0,41
2010	0,64	0,30	0,50	0,66	0,28	0,74	0,32	0,33	0,39	0,35
2011	0,61	0,28	0,47	0,71	0,26	0,72	0,30	0,30	0,38	0,34
2012	0,66	0,30	0,53	0,76	0,30	0,75	0,32	0,35	0,39	0,42
2013	0,64	0,32	0,58	0,83	0,32	0,84	0,32	0,37	0,40	0,42
2014	0,76	0,32	0,59	0,81	0,33	0,86	0,33	0,40	0,40	0,44
2015	0,73	0,32	0,59	0,75	0,33	0,82	0,32	0,40	0,41	0,46
2016	0,74	0,35	0,65	0,80	0,37	0,89	0,35	0,42	0,44	0,48
2017	0,70	0,32	0,59	0,70	0,36	0,88	0,31	0,40	0,42	0,42
2018	0,72	0,34	0,61	0,70	0,41	0,91	0,33	0,42	0,42	0,43

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

Tablo 19 2008-2018 zaman aralığında Endonezya'nın Türkiye, Çek Cumhuriyeti, Brezilya, Çin, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika, Polonya ve Tayland gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe orta teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloya bakıldığında orta teknoloji Endonezya'nın belirlenen zaman aralığı boyunca, araştırmaya konu olan yükselen ekonomilerin tamamına karşı, karşılaştırmalı olarak üstünlük sağlayamadığı görülmektedir. Bu nedenle, Endonezya'nın karşılaştırılan yükselen ülkeler karşısında karşılaştırmalı olarak dezavantajlı olup, orta teknoloji rekabet gücüne sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

Tablo 20: Hindistan’ın Orta Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Hindistan / Endonezya	Hindistan / Brezilya	Hindistan / Çek Cumhuriyeti	Hindistan / Çin	Hindistan / Kore	Hindistan / Malezya	Hindistan / Meksika	Hindistan / Polonya	Hindistan / Tayland	Hindistan / Türkiye
2008	1,38	0,73	0,43	0,73	0,43	1,19	0,51	0,45	0,60	0,51
2009	1,21	0,86	0,40	0,69	0,39	1,00	0,47	0,43	0,59	0,49
2010	1,51	0,96	0,45	0,76	0,43	1,11	0,48	0,50	0,59	0,54
2011	1,41	0,85	0,39	0,66	0,37	1,01	0,43	0,43	0,54	0,49
2012	1,32	0,87	0,40	0,70	0,40	1,00	0,43	0,46	0,51	0,56
2013	1,20	0,76	0,38	0,70	0,38	1,01	0,39	0,45	0,47	0,50
2014	1,23	0,94	0,40	0,73	0,41	1,05	0,41	0,49	0,50	0,54
2015	1,34	0,98	0,43	0,79	0,44	1,09	0,42	0,53	0,54	0,61
2016	1,25	0,92	0,43	0,81	0,46	1,11	0,43	0,53	0,55	0,61
2017	1,43	1,00	0,46	0,85	0,51	1,25	0,45	0,57	0,60	0,61
2018	1,42	1,03	0,48	0,87	0,59	1,30	0,47	0,60	0,60	0,61

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

Tablo 20 2008-2018 zaman aralığında Hindistan’ın Türkiye, Çek Cumhuriyeti, Brezilya, Çin, Endonezya, Kore, Malezya, Meksika, Polonya ve Tayland gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe orta teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloya bakıldığında Hindistan’ın orta teknoloji Brezilya, Çek Cumhuriyeti, Çin, Kore, Meksika, Polonya, Tayland, Türkiye karşısında rekabet dezavantajına sahip olduğu, ancak incelenen ülkelerden yalnızca Brezilya karşısındaki dezavantajlı durumunu endeks değerinde 2018 yılındaki artışla avantaja dönüştürdüğü görülmektedir. Hindistan’ın imalat sanayi orta teknoloji ürün ihracatında Endonezya ve Malezya karşısında incelenen zaman aralığında genel olarak KİP endeks değerlerinin 1’in üzerinde seyrettiğini, başka bir ifadeyle rekabet avantajına sahip olduğunu görmek mümkündür.

Tablo 21: Kore'nin Orta Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Kore / Endonezya	Kore / Brezilya	Kore / Çek Cumhuriyeti	Kore / Çin	Kore / Hindistan	Kore / Malezya	Kore / Meksika	Kore / Polonya	Kore / Tayland	Kore / Türkiye
2008	3,22	1,70	1,00	1,70	2,33	2,77	1,18	1,05	1,40	1,18
2009	3,12	2,20	1,02	1,78	2,57	2,57	1,20	1,11	1,52	1,27
2010	3,53	2,24	1,05	1,78	2,34	2,60	1,13	1,16	1,39	1,25
2011	3,79	2,29	1,05	1,77	2,69	2,71	1,15	1,15	1,46	1,30
2012	3,34	2,19	1,01	1,76	2,53	2,52	1,08	1,17	1,29	1,42
2013	3,13	2,00	0,99	1,82	2,61	2,63	1,02	1,17	1,24	1,31
2014	2,99	2,28	0,97	1,78	2,43	2,56	0,99	1,18	1,21	1,32
2015	3,01	2,21	0,98	1,78	2,25	2,47	0,95	1,19	1,22	1,38
2016	2,74	2,02	0,94	1,77	2,19	2,43	0,95	1,16	1,21	1,32
2017	2,81	1,96	0,90	1,66	1,96	2,46	0,88	1,12	1,17	1,19
2018	2,42	1,75	0,82	1,47	1,70	2,21	0,80	1,02	1,03	1,03

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca

hesaplanmıştır.

Tablo 21 2008-2018 zaman aralığında Kore'nin Türkiye, Çek Cumhuriyeti, Brezilya, Çin, Endonezya, Hindistan, Malezya, Meksika, Polonya ve Tayland gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe orta teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloda Kore orta teknolojide Çek Cumhuriyeti karşısında 2013 yılına kadar 1'in üzerinde KİP endeks değerleriyle rekabette avantaja sahipken, 2013 ve sonrasında ise 1'in altındaki KİP endeks değerleriyle dezavantajlı duruma gelmiştir. Kore'nin Meksika karşısında ise 2014 yılına kadar 1'in üzerinde seyreden değerleri 2014 ve sonrasında 1'in altına düşmüş, avantaj dezavantaja dönüşmüştür. Kore'nin rekabette avantaj sağladığı ülkelerin endeks değerlerine bakıldığında; Çin, Polonya, Tayland ve Türkiye karşısında incelenen zaman aralığı boyunca 1'in üzerinde endeks değerlerine sahip olduğu görülürken, Brezilya ve Hindistan karşısında endeks değerleri çoğunlukla 2'nin üzerinde

seyrettiği, Malezya karşısında ise incelenen zaman boyunca endeks değerlerinin 2'nin üzerinde olduğu görülmektedir. Kore'nin orta teknolojiye rekabette en fazla avantaja sahip olduğu ülkenin, 2008-2013 arasında ve 2015 yılında 3'ün üzerinde, 2014, 2016, 2017, 2018 yıllarında 2'nin üzerinde KİP endeks değerleriyle Endonezya olduğu görülmektedir.

Tablo 22: Malezya'nın Orta Teknolojiye Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Malezya / Endonezya	Malezya / Brezilya	Malezya / Çek Cumhuriyeti	Malezya / Çin	Malezya / Hindistan	Malezya / Kore	Malezya / Meksika	Malezya / Polonya	Malezya / Tayland	Malezya / Türkiye
2008	1,17	0,61	0,36	0,62	0,84	0,36	0,43	0,38	0,51	0,43
2009	1,22	0,86	0,40	0,69	1,00	0,39	0,47	0,43	0,59	0,49
2010	1,36	0,86	0,40	0,68	0,90	0,38	0,44	0,45	0,53	0,48
2011	1,40	0,85	0,39	0,65	0,99	0,37	0,42	0,43	0,54	0,48
2012	1,33	0,87	0,40	0,70	1,00	0,40	0,43	0,46	0,51	0,56
2013	1,19	0,76	0,38	0,69	0,99	0,38	0,39	0,45	0,47	0,50
2014	1,17	0,89	0,38	0,69	0,95	0,39	0,39	0,46	0,47	0,51
2015	1,22	0,90	0,40	0,72	0,91	0,41	0,39	0,48	0,50	0,56
2016	1,13	0,83	0,39	0,73	0,90	0,41	0,39	0,48	0,50	0,54
2017	1,14	0,80	0,36	0,68	0,80	0,41	0,36	0,46	0,47	0,48
2018	1,10	0,79	0,37	0,67	0,77	0,45	0,36	0,46	0,47	0,47

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca

hesaplanmıştır.

Tablo 22 2008-2018 zaman aralığında Malezya'nın Türkiye, Çek Cumhuriyeti, Brezilya, Çin, Endonezya, Hindistan, Kore, Meksika, Polonya ve Tayland gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe orta teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloya bakıldığında Malezya'nın imalat sanayi orta teknoloji ürün ihracatında Brezilya, Çek Cumhuriyeti, Hindistan, Çin, Kore, Meksika, Polonya, Tayland ve Türkiye karşısında incelenen zaman aralığı boyunca rekabette dezavantajlı olduğu

görülmektedir. Malezya'nın orta teknolojide rekabette üstünlük sağladığı tek ülke 1'in üzerinde endeks değerleriyle Endonezya olmuştur.

Tablo 23: Meksika'nın Orta Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Meksika / Endonezya	Meksika / Brezilya	Meksika / Çek Cumhuriyeti	Meksika / Çin	Meksika / Hindistan	Meksika / Kore	Meksika / Malezya	Meksika / Polonya	Meksika / Tayland	Meksika / Türkiye
2008	2,73	1,44	0,85	1,44	1,98	0,85	2,34	0,89	1,18	1,00
2009	2,60	1,83	0,85	1,48	2,14	0,83	2,14	0,92	1,27	1,06
2010	3,12	1,98	0,92	1,57	2,06	0,88	2,30	1,02	1,22	1,11
2011	3,29	1,99	0,91	1,54	2,33	0,87	2,36	1,00	1,27	1,13
2012	3,10	2,03	0,94	1,63	2,34	0,93	2,34	1,09	1,20	1,32
2013	3,08	1,96	0,97	1,79	2,57	0,98	2,59	1,15	1,22	1,29
2014	3,03	2,32	0,98	1,80	2,47	1,01	2,60	1,20	1,23	1,34
2015	3,17	2,33	1,03	1,88	2,37	1,05	2,60	1,26	1,29	1,45
2016	2,88	2,13	1,00	1,86	2,30	1,05	2,56	1,22	1,27	1,39
2017	3,18	2,22	1,01	1,88	2,22	1,13	2,79	1,27	1,32	1,35
2018	3,04	2,20	1,02	1,85	2,14	1,26	2,77	1,28	1,29	1,30

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

Tablo 23 2008-2018 zaman aralığında Meksika'nın Türkiye, Çek Cumhuriyeti, Brezilya, Çin, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya, Polonya ve Tayland gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe orta teknolojili ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Meksika imalat sanayi orta teknoloji ihracatında Çek Cumhuriyeti karşısında 2015, 2017 ve 2018 yılları dışında rekabette dezavantajlı durumda iken, bu yıllarda endeks değerleri 1'in üzerine çıkarak Meksika'nın rekabette avantajlı duruma gelmesine yol açmıştır. Meksika Kore karşısında ise 2014 yılına kadar rekabette dezavantajlı iken, 2014 ve sonrasında ise 1'in üzerine çıkan endeks değerleriyle avantajlı duruma gelmiştir. Meksika'nın orta teknolojide Polonya karşısında ilk yıllarda rekabet dezavantajı söz

konusu iken, özellikle de 2012 sonrasında dezavantajlı durumun avantaja dönüştüğü görülmektedir. Meksika'nın orta teknolojiye avantaj sağladığı ülkeler ise; 1'in üzerinde endeks değerleriyle Çin, Tayland ve Türkiye, 1 ve 2'nin üzerinde dalgalanan endeks değerleriyle Brezilya ve Hindistan, incelenen zaman aralığı boyunca 2'nin üzerindeki endeks değeriyle Malezya olarak sayılabilmektedir. Meksika'nın orta teknolojiye en fazla rekabet avantajı sağladığı ülkenin, 2 ve 3'ün üzerinde dalgalanan endeks değerleriyle Endonezya olduğu görülmektedir.

Tablo 24: Polonya'nın Orta Teknolojiye Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Polonya / Endonezya	Polonya / Brezilya	Polonya / Çek Cumhuriyeti	Polonya / Çin	Polonya / Hindistan	Polonya / Kore	Polonya / Malezya	Polonya / Meksika	Polonya / Tayland	Polonya / Türkiye
2008	3,06	1,61	0,95	1,62	2,22	0,95	2,63	1,12	1,33	1,12
2009	2,82	1,99	0,92	1,61	2,32	0,90	2,32	1,09	1,38	1,15
2010	3,05	1,94	0,90	1,54	2,02	0,86	2,25	0,98	1,20	1,08
2011	3,29	1,99	0,91	1,54	2,33	0,87	2,35	1,00	1,26	1,13
2012	2,85	1,87	0,87	1,50	2,16	0,85	2,15	0,92	1,10	1,21
2013	2,67	1,70	0,84	1,55	2,23	0,85	2,24	0,87	1,05	1,12
2014	2,53	1,93	0,82	1,50	2,06	0,85	2,17	0,83	1,02	1,11
2015	2,52	1,85	0,82	1,49	1,89	0,84	2,06	0,80	1,02	1,15
2016	2,36	1,74	0,82	1,53	1,89	0,86	2,10	0,82	1,04	1,14
2017	2,50	1,75	0,80	1,48	1,74	0,89	2,19	0,78	1,04	1,06
2018	2,38	1,72	0,80	1,45	1,67	0,98	2,17	0,78	1,01	1,01

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

Tablo 24 2008-2018 zaman aralığında Polonya'nın Türkiye, Çek Cumhuriyeti, Brezilya, Çin, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika ve Tayland gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe orta teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloya bakıldığında Polonya'nın orta teknolojide Çek Cumhuriyeti, Kore ve 2008 ve 2009 yılları haricinde Meksika karşısında rekabette dezavantaja sahip olduğu görülmektedir. Meksika'nın imalat sanayi orta teknoloji ihracatında Brezilya, Çin, Tayland, Türkiye karşısında 1'in üzerinde endeks değerleriyle, Hindistan karşısında 2015 ve sonrasında 1'in üzerinde 2015 öncesinde 2'nin üzerindeki endeks değerleriyle, Malezya karşısında ise incelenen zaman aralığının tamamında 2'nin üzerindeki endeks değerleriyle rekabet avantajı elde ettiği görülmektedir. Polonya'nın orta teknolojideki rekabet avantajı elde ettiği diğer bir ülke olan Endonezya karşısında ise endeks değerlerinin 2 ve 3'ün üzerinde dalgalandığı görülürken, 3,29 olan endeks değeriyle de Polonya Endonezya karşısında en fazla üstünlüğe 2011 yılında sahip olmuştur.

Tablo 25: Tayland'ın Orta Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Tayland / Endonezya	Tayland / Brezilya	Tayland / Çek Cumhuriyeti	Tayland / Çin	Tayland / Hindistan	Tayland / Kore	Tayland / Malezya	Tayland / Meksika	Tayland / Polonya	Tayland / Türkiye
2008	2,30	1,21	0,72	1,22	1,67	0,71	1,98	0,84	0,75	0,84
2009	2,05	1,45	0,67	1,17	1,69	0,66	1,68	0,79	0,73	0,83
2010	2,55	1,62	0,75	1,29	1,69	0,72	1,88	0,82	0,84	0,90
2011	2,60	1,58	0,72	1,22	1,84	0,69	1,86	0,79	0,79	0,90
2012	2,59	1,70	0,79	1,36	1,96	0,78	1,95	0,84	0,91	1,10
2013	2,53	1,61	0,80	1,47	2,11	0,81	2,13	0,82	0,95	1,06
2014	2,47	1,89	0,80	1,47	2,01	0,83	2,12	0,82	0,98	1,09
2015	2,46	1,81	0,80	1,46	1,84	0,82	2,02	0,78	0,98	1,13
2016	2,27	1,67	0,78	1,46	1,81	0,83	2,01	0,79	0,96	1,10
2017	2,41	1,68	0,77	1,42	1,68	0,86	2,11	0,76	0,96	1,02
2018	2,36	1,71	0,79	1,43	1,66	0,97	2,15	0,78	0,99	1,01

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

Tablo 25 2008-2018 zaman aralığında Tayland'ın Türkiye, Çek Cumhuriyeti, Brezilya, Çin, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika ve Polonya gibi yükselen

ekonomiler karşında, imalat sanayi sektöründe orta teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloya bakıldığında Tayland'ın orta teknolojiye incelenen zaman aralığının tamamında Çek Cumhuriyeti, Kore, Meksika ve Polonya karşısında, 2008, 2009, 2010 ve 2011 yıllarında ise Türkiye karşısında rekabette dezavantajlı durumda olduğu görülmektedir. Tayland'ın, orta teknolojiye Türkiye karşısında 2012 ve sonrasında, Malezya karşısında 2012 ve öncesinde, Brezilya ve Çin karşısında, incelenen zaman aralığının tamamında, Hindistan karşısında 2013 ve 2014 yılları dışarıda tutulduğunda, 1'in üzerinde KİP endeks değerleri ile rekabet avantajı yakaladığı görülmektedir. Tayland Malezya karşısında 2013 ve sonrasında, Hindistan karşısında 2013 ve 2014 yıllarında, Endonezya karşısında ise incelenen zaman aralığı boyunca 2'nin üzerindeki KİP endeks değerleriyle rekabet avantajı elde ederken, Tayland'ın rekabette en fazla avantajı Endonezya karşısında 2,60 endeks değeriyle 2011 yılında elde ettiği görülmektedir.

Tablo 26: Türkiye'nin Orta Teknolojiye Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Türkiye / Endonezya	Türkiye / Çin	Türkiye / Brezilya	Türkiye / Çek Cumhuriyeti	Türkiye / Hindistan	Türkiye / Kore	Türkiye / Malezya	Türkiye / Meksika	Türkiye / Polonya	Türkiye / Tayland
2008	2,73	1,44	1,44	0,85	1,98	0,85	2,34	1,00	0,89	1,18
2009	2,46	1,40	1,74	0,80	2,03	0,79	2,02	0,95	0,87	1,20
2010	2,82	1,42	1,79	0,83	1,87	0,80	2,08	0,90	0,92	1,11
2011	2,90	1,36	1,76	0,81	2,06	0,77	2,08	0,88	0,88	1,12
2012	2,35	1,24	1,55	0,72	1,78	0,70	1,78	0,76	0,83	0,91
2013	2,39	1,39	1,52	0,75	1,99	0,76	2,01	0,78	0,89	0,94
2014	2,27	1,35	1,74	0,73	1,85	0,76	1,95	0,75	0,90	0,92
2015	2,19	1,29	1,61	0,71	1,64	0,73	1,79	0,69	0,87	0,89
2016	2,07	1,34	1,52	0,71	1,65	0,76	1,84	0,72	0,88	0,91
2017	2,36	1,39	1,65	0,75	1,65	0,84	2,07	0,74	0,94	0,98
2018	2,34	1,43	1,70	0,79	1,65	0,97	2,14	0,77	0,99	0,99

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

Tablo 26 2008-2018 zaman aralığında Türkiye'nin Tayland, Çek Cumhuriyeti, Brezilya, Çin, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika ve Polonya gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe orta teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Türkiye'nin imalat sanayi orta teknoloji ihracatında Çek Cumhuriyeti, Kore, Meksika ve Polonya karşısında incelenen zaman aralığının tamamında, Tayland karşısında ise 2012 ve sonrasında rekabette dezavantajlı durumu söz konusudur. Türkiye, orta teknoloji Çin ve Brezilya karşısında incelenen zaman diliminin tamamında, Hindistan karşısında 2009 ve 2011 harici yıllarda, Tayland karşısında 2008, 2009, 2010 ve 2011 yıllarında, 1'in üzerindeki KİP endeks değerleriyle, Malezya Karşısında ise 1 ve 2'nin üzerinde dalgalanan endeks değerleriyle rekabette avantaj elde etmiştir. Nihayet Türkiye'nin, Endonezya karşısında incelenen zaman aralığı boyunca 2'nin üzerinde seyreden KİP endeks değerleriyle rekabet avantajı elde ettiği görülmektedir.

III.9. Yüksek Teknolojili Ürünlerde KİP Endeksine Göre Yükselen

Ekonomilerin Karşılaştırılması

Yüksek teknoloji ürünler, ürün tasarımının ön planda tutulduğu ileri düzeyde ve değişim hızı yüksek teknolojilere sahip ürünlerdir. İleri teknolojiler karmaşık teknoloji altyapıları ile yüksek AR-GE yatırımları ve ileri düzeyde uzman teknik beceriler gerektirmektedirler (Lall, 2000:9). Yüksek teknoloji ürünler; elektronik ve elektrikli ürünler ve diğer ileri teknoloji ürünleri olmak üzere kategorize edilmiştir. Bunlardan elektronik ve elektrikli ürünler kategorisi içerisinde; ofis / veri işleme / telekomünikasyon

ekipmanları, TV'ler, transistörler, türbinler, güç üreten ekipmanlar yer almakta, diğer ileri teknoloji ürünleri kategorisinin içerisinde ise; ilaçlar, havacılık, optik / ölçüm cihazları, kameralar yer almaktadır (Lall, 2000:7).

Tablo 27: Brezilya'nın Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Brezilya / Endonezya	Brezilya / Çek Cumhuriyeti	Brezilya / Çin	Brezilya / Hindistan	Brezilya / Kore	Brezilya / Malezya	Brezilya / Meksika	Brezilya / Polonya	Brezilya / Tayland	Brezilya / Türkiye
2008	1,31	0,34	0,21	0,98	0,23	0,26	0,27	0,61	0,32	1,78
2009	1,18	0,33	0,20	0,76	0,22	0,18	0,25	0,49	0,31	1,51
2010	0,92	0,25	0,15	0,73	0,17	0,15	0,21	0,37	0,25	1,18
2011	0,87	0,19	0,13	0,57	0,16	0,13	0,19	0,37	0,24	1,01
2012	0,88	0,23	0,15	0,62	0,18	0,15	0,21	0,40	0,26	1,16
2013	0,85	0,22	0,13	0,53	0,15	0,14	0,20	0,35	0,23	1,04
2014	0,85	0,21	0,14	0,50	0,15	0,13	0,20	0,33	0,23	1,07
2015	0,91	0,25	0,15	0,53	0,16	0,14	0,22	0,38	0,25	1,15
2016	0,94	0,26	0,15	0,52	0,16	0,14	0,22	0,41	0,25	1,18
2017	0,83	0,20	0,12	0,49	0,12	0,11	0,18	0,32	0,20	0,91
2018	0,78	0,17	0,11	0,41	0,10	0,09	0,17	0,30	0,19	0,90

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca

hesaplanmıştır.

Tablo 27 2008-2018 zaman aralığında Brezilya'nın Tayland, Çek Cumhuriyeti, Türkiye, Çin, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika ve Polonya gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe yüksek teknolojili ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloya bakıldığında Brezilya'nın yüksek teknolojide Çek Cumhuriyeti, Çin, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika, Polonya, Tayland karşısında incelen zaman aralığı boyunca ve Endonezya karşısında 2010 ve sonrası ile Türkiye karşısında 2017 ve 2018 yıllarında rekabette dezavantajlı durumda olduğu görülmektedir. Brezilya'nın imalat sanayi yüksek teknoloji ihracında Endonezya karşısında 2008 ve 2009 yıllarında, Türkiye

karşısında ise 2008 – 2016 zaman aralığı boyunca 1’in üzerindeki KİP endeks değerleriyle rekabette üstünlük sağladığını görmek mümkündür.

Tablo 28: Çek Cumhuriyeti’nin Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Çek Cumhuriyeti / Endonezya	Çek Cumhuriyeti / Brezilya	Çek Cumhuriyeti / Çin	Çek Cumhuriyeti / Hindistan	Çek Cumhuriyeti / Kore	Çek Cumhuriyeti / Malezya	Çek Cumhuriyeti / Meksika	Çek Cumhuriyeti / Polonya	Çek Cumhuriyeti / Tayland	Çek Cumhuriyeti / Türkiye
2008	3,84	2,93	0,63	2,86	0,69	0,77	0,79	1,80	0,93	5,21
2009	3,52	2,99	0,60	2,27	0,65	0,53	0,75	1,46	0,91	4,53
2010	3,71	4,02	0,62	2,94	0,69	0,58	0,83	1,47	1,01	4,75
2011	4,53	5,19	0,68	2,96	0,84	0,69	1,00	1,90	1,22	5,26
2012	3,90	4,44	0,64	2,75	0,80	0,68	0,94	1,79	1,14	5,16
2013	3,96	4,65	0,60	2,45	0,71	0,64	0,91	1,64	1,09	4,83
2014	3,98	4,69	0,63	2,34	0,71	0,63	0,92	1,56	1,08	5,00
2015	3,64	4,01	0,60	2,13	0,65	0,57	0,88	1,53	1,00	4,61
2016	3,65	3,86	0,59	2,02	0,63	0,54	0,87	1,57	0,98	4,56
2017	4,19	5,07	0,61	2,46	0,62	0,54	0,92	1,62	1,02	4,63
2018	4,68	5,99	0,66	2,47	0,62	0,56	1,04	1,82	1,15	5,42

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

Tablo 28 2008-2018 zaman aralığında Çek Cumhuriyeti’nin Tayland, Brezilya, Türkiye, Çin, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika ve Polonya gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe yüksek teknolojlili ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloda görüldüğü üzere Çek Cumhuriyeti, yüksek teknolojide incelenen zaman aralığı süresince Çin, Kore ve Malezya karşısında, 2018 yılı dışarıda tutulduğunda Meksika karşısında, 2008, 2009, 2015 ve 2016 yıllarında Tayland karşısında 1’in altındaki KİP endeks değerleriyle rekabette dezavantajlı durumda bulunmaktadır. Çek Cumhuriyeti’nin imalat sanayi ileri teknoloji ihracatında incelenen zaman aralığı boyunca

Polonya karşısında, 2018 yılında Meksika karşısında, 2010, 2011, 2012, 2013, 2014, 2017 ve 2018 yıllarında Tayland karşısında, 1'in üzerindeki KİP endeks değerleriyle rekabet avantajı yakalığı görülmektedir. Bunun yanında Çek Cumhuriyeti'nin İncelenen zaman aralığı boyunca Hindistan karşısında, 2008 ve 2009 yıllarında ise Brezilya karşısında 2'nin üzerindeki endeks değerleriyle avantaj yakaladığı görülmektedir. Nihayet tabloya bakıldığında rekabette en fazla avantajı, 3 ve 4'ün üzerinde dalgalanan endeks değerleriyle Endonezya karşısında, 2010 sonrasında 3, 4 ve 5'in üzerinde dalgalanan endeks değerleriyle Brezilya karşısında, 4 ve 5'in üzerinde dalgalanan endeks değerleriyle ise Türkiye karşısında, yakaladığını görmek mümkündür.

Tablo 29: Çin'in Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Çin / Endonezya	Çin / Brezilya	Çin / Çek Cumhuriyeti	Çin / Hindistan	Çin / Kore	Çin / Malezya	Çin / Meksika	Çin / Polonya	Çin / Tayland	Çin / Türkiye
2008	6,12	4,67	1,59	4,56	1,09	1,23	1,26	2,86	1,48	8,30
2009	5,90	5,02	1,68	3,81	1,09	0,89	1,26	2,45	1,53	7,58
2010	6,02	6,52	1,62	4,77	1,11	0,95	1,35	2,38	1,63	7,70
2011	6,69	7,66	1,48	4,37	1,24	1,02	1,47	2,81	1,80	7,77
2012	6,06	6,90	1,55	4,27	1,24	1,05	1,47	2,78	1,78	8,02
2013	6,64	7,80	1,68	4,11	1,18	1,07	1,53	2,75	1,82	8,11
2014	6,28	7,39	1,58	3,69	1,12	0,99	1,46	2,45	1,69	7,88
2015	6,04	6,65	1,66	3,52	1,07	0,95	1,45	2,53	1,66	7,64
2016	6,16	6,53	1,69	3,41	1,07	0,91	1,46	2,65	1,66	7,72
2017	6,83	8,27	1,63	4,02	1,02	0,89	1,50	2,64	1,67	7,55
2018	7,11	9,10	1,52	3,75	0,95	0,85	1,58	2,77	1,75	8,23

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca

hesaplanmıştır.

Tablo 29 2008-2018 zaman aralığında Çin'in Tayland, Brezilya, Türkiye, Çek Cumhuriyeti, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika ve Polonya gibi yükselen

ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe yüksek teknolojlili ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloya bakıldığında Çin yüksek teknolojide 2018 yılında Kore karşısında, 2009, 2010, 2014, 2015, 2016, 2017, 2018 yıllarında ise Malezya karşısında rekabette dezavantajlı durumda bulunmaktadır. Çin'in yüksek teknolojide incelenen zaman aralığı boyunca Çek Cumhuriyeti, Meksika ve Tayland karşısında, 2018 yılı harici Kore karşısında, 2008, 2011, 2012, 2013 yıllarında Malezya karşısında 1'in üzerinde KİP endeks değerleriyle, incelenen zaman aralığı boyunca Polonya karşısında 2'nin üzerindeki endeks değerleriyle rekabette avantajlı olduğu görülmektedir. Çin'in rekabette avantaj sağladığı diğer ülkelere bakıldığında; 3 ve 4'ün üzerinde dalgalanan endeks değerleriyle Hindistan karşısında, 5, 6 ve 7'nin üzerinde endeks değerleriyle Endonezya karşısında, 7 ve 8'in üzerinde dalgalanan endeks değerleriyle Türkiye karşısında yüksek derecede rekabet avantajı elde ettiği görülmektedir. Nihayet Çin yüksek teknolojide en fazla rekabet avantajını 4, 5, 6, 7, 8'in üzerindeki endeks değerleri ile 2018 yılındaki 9,10 olan endeks değeriyle, Brezilya karşısında elde etmiş durumdadır. Genel itibariyle bakıldığında ise Çin'in, imalat sanayi ileri teknoloji ihracatında incelenen yükselen ekonomiler karşısında, rekabette üstünlüğe sahip olduğu gözlenmektedir.

Tablo 30: Endonezya'nın Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Endonezya / Brezilya	Endonezya / Çek Cumhuriyeti	Endonezya / Çin	Endonezya / Hindistan	Endonezya / Kore	Endonezya / Malezya	Endonezya / Meksika	Endonezya / Polonya	Endonezya / Tayland	Endonezya / Türkiye
2008	0,76	0,26	0,16	0,74	0,18	0,20	0,21	0,47	0,24	1,36
2009	0,85	0,28	0,17	0,65	0,19	0,15	0,21	0,42	0,26	1,29
2010	1,08	0,27	0,17	0,79	0,18	0,16	0,22	0,40	0,27	1,28

2011	1,15	0,22	0,15	0,65	0,18	0,15	0,22	0,42	0,27	1,16
2012	1,14	0,26	0,17	0,71	0,21	0,17	0,24	0,46	0,29	1,32
2013	1,18	0,25	0,15	0,62	0,18	0,16	0,23	0,41	0,27	1,22
2014	1,18	0,25	0,16	0,59	0,18	0,16	0,23	0,39	0,27	1,26
2015	1,10	0,27	0,17	0,58	0,18	0,16	0,24	0,42	0,27	1,27
2016	1,06	0,27	0,16	0,55	0,17	0,15	0,24	0,43	0,27	1,25
2017	1,21	0,24	0,15	0,59	0,15	0,13	0,22	0,39	0,24	1,11
2018	1,28	0,21	0,14	0,53	0,13	0,12	0,22	0,39	0,25	1,16

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca

hesaplanmıştır.

Tablo 30 2008-2018 zaman aralığında Endonezya'nın Tayland, Brezilya, Türkiye, Çek Cumhuriyeti, Çin, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika ve Polonya gibi yükselen ekonomiler karşında, imalat sanayi sektöründe yüksek teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloya bakıldığında Endonezya, imalat sanayi ileri teknoloji ihracatı, incelenen zaman aralığı boyunca Çek Cumhuriyeti, Çin, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika, Polonya, Tayland karşısında, 2008 ve 2009 yıllarında da Brezilya karşısında, 1'in altındaki KİP endeks değerleriyle rekabette dezavantajlı durumda bulunmaktadır. Endonezya'nın yüksek teknolojide 2010 ve sonrasında Brezilya karşısında, incelenen zaman aralığı boyunca da Türkiye karşısında, 1'in üzerinde yer alan KİP endeks değerleriyle ise rekabet avantajına sahip olduğu görülmektedir.

Tablo 31: Hindistan'ın Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Hindistan / Endonezya	Hindistan / Brezilya	Hindistan / Çek Cumhuriyeti	Hindistan / Çin	Hindistan / Kore	Hindistan / Malezya	Hindistan / Meksika	Hindistan / Polonya	Hindistan / Tayland	Hindistan / Türkiye
2008	1,34	1,02	0,35	0,22	0,24	0,27	0,28	0,63	0,33	1,82
2009	1,55	1,32	0,44	0,26	0,29	0,23	0,33	0,64	0,40	1,99
2010	1,26	1,36	0,34	0,21	0,23	0,20	0,28	0,50	0,34	1,61
2011	1,53	1,75	0,34	0,23	0,28	0,23	0,34	0,64	0,41	1,78

2012	1,42	1,61	0,36	0,23	0,29	0,25	0,34	0,65	0,42	1,88
2013	1,61	1,90	0,41	0,24	0,29	0,26	0,37	0,67	0,44	1,97
2014	1,70	2,00	0,43	0,27	0,30	0,27	0,39	0,66	0,46	2,13
2015	1,71	1,89	0,47	0,28	0,31	0,27	0,41	0,72	0,47	2,17
2016	1,81	1,92	0,50	0,29	0,31	0,27	0,43	0,78	0,49	2,27
2017	1,70	2,06	0,41	0,25	0,25	0,22	0,37	0,66	0,42	1,88
2018	1,89	2,43	0,41	0,27	0,25	0,23	0,42	0,74	0,47	2,19

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca

hesaplanmıştır.

Tablo 31 2008-2018 zaman aralığında Hindistan'ın Tayland, Brezilya, Türkiye, Çek Cumhuriyeti, Çin, Endonezya, Kore, Malezya, Meksika ve Polonya gibi yükselen ekonomiler karşında, imalat sanayi sektöründe yüksek teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloya bakıldığında, Hindistan'ın imalat sanayi yüksek teknoloji ihracatında Çek Cumhuriyeti, Çin, Kore, Malezya, Meksika, Polonya ve Tayland karşısında incelenen zaman aralığı boyunca 1'in altındaki KİP endeksi değerleriyle rekabette dezavantaja sahip olduğu görülmektedir. Hindistan, incelen zaman dilimi boyunca Endonezya karşısında, 2014, 2017 ve 2018 yılları dışarıda tutulduğunda Brezilya karşısında, 2014, 2015, 2016 ve 2018 yılları dışarıda tutulduğunda ise Türkiye karşısında, 1'in üzerinde endeks değerleriyle rekabet avantajı elde etmiştir. Hindistan'ın yüksek teknolojide 2014, 2017 ve 2018 yıllarında Brezilya karşısında, 2014, 2015, 2016 ve 2018 yıllarında ise Türkiye karşısında 2'nin üzerinde KİP endeks değerleriyle de en fazla rekabet avantajını elde ettiği görülmektedir.

Tablo 32: Kore'nin Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Kore /Endonezya	Kore / Brezilya	Kore / Çek Cumhuriyeti	Kore / Çin	Kore / Hindistan	Kore / Malezya	Kore / Meksika	Kore / Polonya	Kore / Tayland	Kore / Türkiye
2008	5,60	4,28	1,46	0,92	4,17	1,13	1,15	2,62	1,36	7,60
2009	5,40	4,60	1,54	0,92	3,49	0,81	1,15	2,25	1,40	6,95
2010	5,41	5,85	1,46	0,90	4,29	0,85	1,21	2,14	1,46	6,92
2011	5,41	6,20	1,19	0,81	3,53	0,82	1,19	2,28	1,46	6,29
2012	4,87	5,55	1,25	0,81	3,44	0,85	1,18	2,23	1,43	6,46
2013	5,61	6,59	1,42	0,84	3,48	0,90	1,29	2,33	1,54	6,85
2014	5,61	6,61	1,41	0,89	3,30	0,89	1,30	2,19	1,51	7,04
2015	5,62	6,19	1,54	0,93	3,28	0,89	1,35	2,36	1,54	7,11
2016	5,75	6,09	1,58	0,93	3,18	0,84	1,37	2,47	1,55	7,20
2017	6,70	8,11	1,60	0,98	3,94	0,87	1,48	2,59	1,64	7,41
2018	7,49	9,59	1,60	1,05	3,95	0,89	1,67	2,92	1,84	8,67

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

Tablo 32 2008-2018 zaman aralığında Kore'nin Tayland, Brezilya, Türkiye, Çek Cumhuriyeti, Çin, Endonezya, Hindistan, Malezya, Meksika ve Polonya gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe yüksek teknolojlili ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloya bakıldığında Kore'nin imalat sanayi ileri teknoloji ihracatında incelenen zaman diliminde, 2018 yılı dışarıda tutulduğunda Çin karşısında, 2008 yılı dışarıda tutulduğunda ise Malezya karşısında, 1'in altındaki endeks değerleriyle rekabette dezavantajlı durum ortaya çıkmaktadır. Kore'nin, 2018 yılında Çin karşısında, 2008 yılında ise Malezya karşısında, incelenen zaman dilimi boyunca Çek Cumhuriyeti, Meksika ve Tayland karşısında 1'in üzerinde, Polonya karşısında ise 2'nin üzerinde endeks değerleriyle rekabet avantajı elde ettiği görülmektedir. Bunun yanında Kore'nin yüksek teknolojide rekabette üstünlük elde ettiği diğer yükselen ekonomilere bakıldığında; 3 ve

4'ün üzerindeki endeks değerleriyle Hindistan, 4, 5, 6 ve 7'nin üzerinde endeks değerleriyle Endonezya, 6, 7 ve 8'in üzerindeki endeks değerleriyle Türkiye, 4, 5, 6, 8 ve 9'un üzerinde endeks değerleriyle Brezilya olduğu görülmektedir. Kore'nin yüksek teknolojide en fazla rekabet avantajını ise, Brezilya karşısında 2018 yılındaki 9,59 olan KİP endeks değeriyle elde etmiş olduğunu görmek mümkündür. Tabloya genel itibariyle bakıldığında Kore'nin yüksek teknolojide incelenen yükselen ekonomiler karşısında çoğunlukla rekabet avantajı sağladığı gözlenmektedir.

Tablo 33: Malezya'nın Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Malezya / Endonezya	Malezya / Brezilya	Malezya / Çek Cumhuriyeti	Malezya / Çin	Malezya / Hindistan	Malezya / Kore	Malezya / Meksika	Malezya / Polonya	Malezya / Tayland	Malezya / Türkiye
2008	4,97	3,79	1,29	0,81	3,70	0,89	1,02	2,33	1,20	6,74
2009	6,63	5,64	1,88	1,12	4,28	1,23	1,41	2,76	1,72	8,53
2010	6,35	6,87	1,71	1,05	5,03	1,17	1,43	2,51	1,72	8,13
2011	6,58	7,54	1,45	0,98	4,29	1,22	1,45	2,77	1,77	7,64
2012	5,74	6,54	1,47	0,95	4,05	1,18	1,39	2,63	1,69	7,60
2013	6,20	7,29	1,57	0,93	3,84	1,11	1,43	2,57	1,70	7,57
2014	6,33	7,45	1,59	1,01	3,72	1,13	1,47	2,47	1,71	7,94
2015	6,34	6,98	1,74	1,05	3,70	1,13	1,52	2,66	1,74	8,01
2016	6,81	7,22	1,87	1,10	3,76	1,18	1,62	2,93	1,83	8,53
2017	7,71	9,34	1,84	1,13	4,54	1,15	1,70	2,98	1,88	8,52
2018	8,41	10,77	1,80	1,18	4,44	1,12	1,87	3,28	2,07	9,74

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

Tablo 33 2008-2018 zaman aralığında Malezya'nın Tayland, Brezilya, Türkiye, Çek Cumhuriyeti, Çin, Endonezya, Hindistan, Kore, Meksika ve Polonya gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe yüksek teknolojili ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Malezya'nın imalat sanayi yüksek teknoloji ihracatında 2008, 2011, 2012 ve 2013 yıllarında Çin karşısında, 2008 yılında Kore karşısında 1'in altındaki endeks değerleriyle rekabette dezavantajlı durumda olduğu görülmektedir. Malezya'nın yüksek teknolojide incelenen zaman aralığı boyunca Çek Cumhuriyeti ve Meksika karşısında, 2008, 2011, 2012 ve 2013 yılları dışarıda tutulduğunda Çin karşısında, 2008 yılı dışarıda tutulduğunda Kore karşısında, 2018 yılı dışarıda tutulduğunda Tayland karşısında, 1'in üzerindeki endeks değerleriyle rekabet avantajı yakaladığını görmek mümkündür. Malezya'nın rekabet avantajı sağladığı diğer yükselen ekonomilere bakıldığında; 2'in üzerinde seyreden değerlerle Polonya karşısında, 3 ve 4'ün üzerinde seyreden değerlerle Hindistan karşısında, 4, 5, 6, 7 ve 8'in üzerinde seyreden değerlerle Endonezya karşısında, 6, 7, 8 ve 9'un üzerinde seyreden değerlerle Türkiye karşısında, rekabet avantajı elde ettiği görülmektedir. Malezya'nın en fazla rekabet avantajı sağladığı yükselen ekonomi ise, 2008 yılında 3'ün üzerinde iken, 2009 - 2016 arası 6 ve 7'nin üzerinde seyreden, 2017 yılında 9,34 olan ve 2018 yılında da 10,77 olan endeks değerleriyle, Brezilya olmuştur.

Tablo 34: Meksika'nın Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Meksika / Endonezya	Meksika / Brezilya	Meksika / Çek Cumhuriyeti	Meksika / Çin	Meksika / Hindistan	Meksika / Kore	Meksika / Malezya	Meksika / Polonya	Meksika / Tayland	Meksika / Türkiye
2008	4,87	3,71	1,27	0,79	3,62	0,87	0,98	2,28	1,18	6,60
2009	4,69	3,99	1,33	0,80	3,03	0,87	0,71	1,95	1,22	6,03
2010	4,45	4,82	1,20	0,74	3,53	0,82	0,70	1,76	1,21	5,70
2011	4,55	5,21	1,00	0,68	2,97	0,84	0,69	1,91	1,23	5,28
2012	4,13	4,71	1,06	0,68	2,92	0,85	0,72	1,89	1,21	5,47
2013	4,35	5,11	1,10	0,65	2,69	0,78	0,70	1,80	1,19	5,31
2014	4,31	5,07	1,08	0,69	2,53	0,77	0,68	1,68	1,16	5,40
2015	4,16	4,58	1,14	0,69	2,43	0,74	0,66	1,74	1,14	5,26
2016	4,21	4,46	1,15	0,68	2,33	0,73	0,62	1,81	1,13	5,27
2017	4,54	5,50	1,08	0,66	2,67	0,68	0,59	1,76	1,11	5,02

2018	4,49	5,75	0,96	0,63	2,37	0,60	0,53	1,75	1,11	5,20
------	------	------	------	------	------	------	------	------	------	------

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca

hesaplanmıştır.

Tablo 34 2008-2018 zaman aralığında Meksika'nın Tayland, Brezilya, Türkiye, Çek Cumhuriyeti, Çin, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya ve Polonya gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe yüksek teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloya bakıldığında Meksika'nın imalat sanayi yüksek teknoloji ihracında incelenen zaman dilimi boyunca Çin, Kore ve Malezya karşısında, 2018 yılında ise Çek Cumhuriyeti karşısında 1'in altındaki KİP endeks değerleriyle rekabet dezavantajına sahip olduğu görülmektedir. Meksika, incelenen zaman dilimi boyunca Tayland karşısında, 2018 yılı harici Çek Cumhuriyeti ve 2008 yılı harici Polonya karşısında, 1'in üzerinde endeks değerleriyle rekabet avantajını yakalamıştır. Meksika'nın rekabette avantaj sağladığı diğer yükselen ekonomilere bakıldığında; 2 ve 3'ün üzerinde endeks değerleriyle Hindistan karşısında, 3, 4 ve 5 üzerinde dalgalanan endeks değerleriyle Brezilya karşısında, incelenen zaman dilimi boyunca 4'ün üzerinde endeks değerleriyle Endonezya karşısında rekabet avantajı elde ettiği görülmektedir. Nihayet Meksika'nın en çok avantaj sağladığı yükselen ekonominin ise 2008 ve 2009 yıllarında 6'ın üzerinde, 2010 ve sonrasında ise 5'in üzerinde endeks değerleriyle Türkiye olduğu anlaşılmaktadır.

Tablo 35: Polonya'nın Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Polonya / Endonezya	Polonya / Brezilya	Polonya / Çek Cumhuriyeti	Polonya / Çin	Polonya / Hindistan	Polonya / Kore	Polonya / Malezya	Polonya / Meksika	Polonya / Tayland	Polonya / Türkiye
-----	---------------------	--------------------	---------------------------	---------------	---------------------	----------------	-------------------	-------------------	-------------------	-------------------

2008	2,14	1,63	0,56	0,35	1,59	0,38	0,43	0,44	0,52	2,90
2009	2,40	2,04	0,68	0,41	1,55	0,44	0,36	0,51	0,62	3,09
2010	2,53	2,74	0,68	0,42	2,00	0,47	0,40	0,57	0,68	3,23
2011	2,38	2,72	0,53	0,36	1,55	0,44	0,36	0,52	0,64	2,76
2012	2,18	2,48	0,56	0,36	1,54	0,45	0,38	0,53	0,64	2,89
2013	2,41	2,83	0,61	0,36	1,49	0,43	0,39	0,55	0,66	2,94
2014	2,56	3,01	0,64	0,41	1,50	0,46	0,40	0,59	0,69	3,21
2015	2,39	2,63	0,66	0,40	1,39	0,42	0,38	0,57	0,66	3,02
2016	2,32	2,46	0,64	0,38	1,28	0,40	0,34	0,55	0,63	2,91
2017	2,58	3,13	0,62	0,38	1,52	0,39	0,34	0,57	0,63	2,86
2018	2,57	3,29	0,55	0,36	1,35	0,34	0,31	0,57	0,63	2,97

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca

hesaplanmıştır.

Tablo 35 2008-2018 zaman aralığında Polonya'nın Tayland, Brezilya, Türkiye, Çek Cumhuriyeti, Çin, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya ve Meksika gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe yüksek teknolojlili ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloda Polonya'nın imalat sanayi ileri teknoloji ihracatında incelenen zaman aralığı boyunca Çek Cumhuriyeti, Çin, Kore, Malezya, Meksika ve Tayland karşısında, 1'in altındaki endeks değerleriyle rekabette dezavantaja sahip olduğu görülmektedir. Bunun yanında tabloya göre Polonya, 1'in üzerinde endeks değerleriyle 2010 harici Hindistan karşısında ve 2008 yılında Brezilya karşısında, incelenen zaman aralığı boyunca 2'nin üzerinde endeks değerleriyle Endonezya karşısında, 2 ve 3'ün üzerinde dalgalanan endeks değerleriyle de Brezilya ve Türkiye karşısında, yüksek teknolojide rekabette üstünlük elde etmektedir.

Tablo 36: Tayland'ın Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Tayland / Endonezya	Tayland / Brezilya	Tayland / Çek Cumhuriyeti	Tayland / Çin	Tayland / Hindistan	Tayland / Kore	Tayland / Malezya	Tayland / Meksika	Tayland / Polonya	Tayland / Türkiye
2008	4,13	3,15	1,08	0,67	3,07	0,74	0,83	0,85	1,93	5,60
2009	3,85	3,28	1,09	0,65	2,49	0,71	0,58	0,82	1,60	4,95
2010	3,69	4,00	0,99	0,61	2,93	0,68	0,58	0,83	1,46	4,72
2011	3,71	4,25	0,82	0,55	2,42	0,69	0,56	0,82	1,56	4,31
2012	3,40	3,88	0,87	0,56	2,40	0,70	0,59	0,82	1,56	4,51
2013	3,64	4,28	0,92	0,55	2,26	0,65	0,59	0,84	1,51	4,44
2014	3,70	4,36	0,93	0,59	2,18	0,66	0,58	0,86	1,45	4,65
2015	3,64	4,01	1,00	0,60	2,12	0,65	0,57	0,87	1,53	4,60
2016	3,71	3,94	1,02	0,60	2,05	0,65	0,55	0,88	1,60	4,65
2017	4,09	4,96	0,98	0,60	2,41	0,61	0,53	0,90	1,58	4,52
2018	4,06	5,20	0,87	0,57	2,14	0,54	0,48	0,90	1,58	4,70

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

Tablo 36 2008-2018 zaman aralığında Tayland'ın Polonya, Brezilya, Türkiye, Çek Cumhuriyeti, Çin, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya ve Meksika gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe yüksek teknoloji ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloya bakıldığında Tayland'ın imalat sanayi yüksek teknoloji ihracatında incelenen zaman aralığı boyunca Çin, Kore, Malezya ve Meksika karşısında, 2008, 2009 ve 2016 yılları dışarıda tutulduğunda Çek Cumhuriyeti karşısında, 1'in altındaki endeks değerleriyle rekabette dezavantajlı durumda olduğu görülmektedir. Tayland, 1'in üzerindeki endeks değerleriyle incelenen zaman aralığı boyunca Polonya ve 2008, 2009 ve 2016 yıllarında Çek Cumhuriyeti karşısında, 2'nin üzerindeki endeks değerleriyle Hindistan karşısında, 3 ve 4 arasında dalgalanan endeks değerleriyle Endonezya karşısında, 3, 4 ve 5 arasında dalgalanan endeks değerleriyle Brezilya karşısında, rekabette avantaj

elde etmiştir. Bunun yanında Tayland, yüksek teknolojide 2008 yılında 5,60 olan ve sonrasında 4'ün üzerinde seyir izleyen endeks değerleriyle en fazla rekabet avantajını Türkiye karşısında elde etmiş durumdadır.

Tablo 37: Türkiye'nin Yüksek Teknolojide Diğer Yükselen Ekonomiler Karşısındaki KİP Değerleri (2008-2018)

Yıl	Türkiye / Endonezya	Türkiye / Çin	Türkiye / Brezilya	Türkiye / Çek Cumhuriyeti	Türkiye / Hindistan	Türkiye / Kore	Türkiye / Malezya	Türkiye / Meksika	Türkiye / Polonya	Türkiye / Tayland
2008	0,74	0,12	0,56	0,19	0,55	0,13	0,15	0,15	0,35	0,18
2009	0,78	0,13	0,66	0,22	0,50	0,14	0,12	0,17	0,32	0,20
2010	0,78	0,13	0,85	0,21	0,62	0,14	0,12	0,18	0,31	0,21
2011	0,86	0,13	0,99	0,19	0,56	0,16	0,13	0,19	0,36	0,23
2012	0,76	0,12	0,86	0,19	0,53	0,15	0,13	0,18	0,35	0,22
2013	0,82	0,12	0,96	0,21	0,51	0,15	0,13	0,19	0,34	0,23
2014	0,80	0,13	0,94	0,20	0,47	0,14	0,13	0,19	0,31	0,22
2015	0,79	0,13	0,87	0,22	0,46	0,14	0,12	0,19	0,33	0,22
2016	0,80	0,13	0,85	0,22	0,44	0,14	0,12	0,19	0,34	0,21
2017	0,90	0,13	1,10	0,22	0,53	0,14	0,12	0,20	0,35	0,22
2018	0,86	0,12	1,11	0,18	0,46	0,12	0,10	0,19	0,34	0,21

Kaynak: UN Comtrade veri tabanından alınan veriler kullanılarak tarafımızca hesaplanmıştır.

Tablo 37 2008-2018 zaman aralığında Türkiye'nin Polonya, Brezilya, Tayland, Çek Cumhuriyeti, Çin, Endonezya, Hindistan, Kore, Malezya ve Meksika gibi yükselen ekonomiler karşısında, imalat sanayi sektöründe yüksek teknolojili ürünlerdeki, karşılaştırmalı ihracat performanslarını ölçen KİP endeksinin sonuçlarını göstermektedir.

Tabloya bakıldığında Türkiye'nin, imalat sanayi yüksek teknoloji ihracatında incelenen zaman aralığı boyunca 1'in altındaki KİP endeksi değerleriyle Endonezya, Çin, Çek Cumhuriyeti, Hindistan, Kore, Malezya, Meksika, Polonya, Tayland karşısında, 2017 ve 2018 yılları dışarıda tutulduğunda ise Brezilya karşısında, rekabette dezavantajlı durumda olduğu görülmektedir. Türkiye, yüksek teknolojide yalnızca 2017 ve 2018

yıllarında 1'in üzerindeki KİP endeks değerleriyle Brezilya karşısında rekabet avantajı elde etmiş durumda bulunmaktadır. Bu sonuçlardan, Brezilya'nın 2017 ve 2018 yıllarındaki değerleri dışarıda tutulduğunda, Türkiye'nin karşılaştırılan yükselen ülkeler karşısında, genel itibariyle karşılaştırmalı olarak dezavantajlı olduğu ve yüksek teknolojide rekabet gücüne sahip olmadığı anlaşılmaktadır.

SONUÇ

Küreselleşen dünya ve büyük bir hızla değişen teknoloji ile birlikte rekabetin ülkeler için önemi giderek artmaktadır. Küresel dünyada, sürdürülebilir bir büyüme elde etmek isteyen ve burada yerini almak isteyen ülkelerin ilerleyen teknolojiye ayak uydurmaları ve dünya pazarında rekabet gücü elde etmeleri gerekliliği açıktır. Küreselleşen dünyada rekabet gücü elde edebilmek ise, teknoloji yoğun ürünleri üretebilmek ve dünya pazarına aktararak bu şekilde küresel dünyada rekabet gücü elde eden ülkeler arasında yerini alabilmekten geçmektedir. Bu açıdan bakıldığında, aynı kulvarda yer alan yükselen ülkelerin teknoloji yoğunluklarına göre rekabet güçlerinin değerlendirilmesi ve birbirleriyle olan rekabetlerinin karşılaştırmalı olarak ölçülmesi gerekliliği ortaya çıkmaktadır.

Bu çalışmada Türkiye ile birlikte araştırmaya dahil edilen toplamda 11 tane yükselen ülkenin imalat sanayi ihracatındaki rekabet güçleri düşük, orta ve yüksek teknoloji olmak üzere teknoloji yoğunluklarına göre karşılaştırmalı olarak hesaplanmıştır. Araştırmaya konu olan yükselen ülkelerin birbirlerine karşı performanslarının hesaplaması, Karşılaştırmalı İhracat Performans Endeksi (KİP) kullanılarak, her ülke için 2008-2018 zaman aralığındaki ihracat verilerine dayanarak yapılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulguları her ülke için değerlendirmek gerekirse;

Araştırmaya konu olan ülkelerden Brezilya, yükselen ülkeler karşısında düşük teknolojide rekabet gücüne sahip değildir. Brezilya'nın orta teknolojideki performansına bakıldığında, genel itibarıyla Endonezya, Hindistan ve Malezya karşısında rekabet avantajı elde etmiştir. Brezilya yüksek teknolojide ise, Endonezya karşısında 2008 ve 2009 yıllarında, Türkiye karşısında ise 2008-2016 zaman aralığı boyunca rekabette üstünlük

sağlamış ancak bunun dışında yükselen ülkeler karşısında rekabette dezavantajlı durumda bulunduğu sonucuna varılmıştır.

Çek Cumhuriyeti'nin, düşük teknolojide Endonezya, Brezilya, Kore, Malezya, Meksika, Tayland gibi yükselen ekonomiler karşısında üstünlüğe sahip olduğu görülürken Çin, Hindistan, Polonya ve Türkiye karşısında ise karşılaştırmalı olarak üstünlük sağlayamamıştır. Çek Cumhuriyeti'nin orta teknolojideki performansına genel olarak bakıldığında, 2008-2018 zaman aralığı boyunca incelenen yükselen ekonomiler karşısında, rekabette üstünlük sağladığı görülmektedir. Çek Cumhuriyeti'nin yüksek teknolojide ise, Çin, Kore, Malezya ve Meksika karşısında ve 2008, 2009, 2015, 2016 yıllarında Tayland karşısında rekabette dezavantajlı olduğu, bunun dışında rekabette avantajlı olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Çin, düşük teknolojide yalnızca Türkiye karşısında rekabette avantaj elde edememiştir. Çin'in orta teknolojideki performansına bakıldığında, Endonezya, Brezilya, Hindistan ve Malezya karşısında rekabette avantaj sağlamış, bunun dışındaki ülkeler karşısında dezavantajlı durumdadır. Çin'in yüksek teknolojide ise, Endonezya, Brezilya, Çek Cumhuriyeti, Hindistan, Meksika, Polonya, Tayland, Türkiye, Kore ve 2008, 2011, 2012, 2013 yıllarında Malezya karşısında rekabette avantaja sahip olduğu sonucuna varılmaktadır.

Endonezya, düşük teknolojide Brezilya, Kore, Malezya, Meksika ve Tayland karşısında rekabette avantajlı durumdayken, bunun dışındaki ülkeler karşısında dezavantajlı durumda bulunmaktadır. Endonezya'nın orta teknolojideki performansına bakıldığında, incelenen zaman aralığı boyunca araştırmaya konu olan yükselen ekonomilerin tamamına karşı, karşılaştırmalı olarak üstünlük sağlayamadığı görülmektedir. Endonezya'nın yüksek teknolojide ise, 2010 ve sonrasında Brezilya karşısında, incelenen

zaman aralığı boyunca da Türkiye karşısında rekabette avantaja sahipken, diğer ülkeler karşısında ise rekabette dezavantajlı durumda olduğu görülmüştür.

Hindistan, düşük teknolojide Çin ve Türkiye karşısında rekabet üstünlüğüne sahip değilken, diğer ülkeler karşısında rekabette üstünlük elde etmiştir. Hindistan'ın orta teknolojideki performansına bakıldığında, yalnızca 2018 yılında Brezilya ve incelenen zaman aralığı boyunca da Endonezya ve Malezya karşısında rekabette avantaja sahipken, diğer ülkeler karşısında rekabette dezavantajlı durumda bulunmaktadır. Hindistan yüksek teknolojide ise, Endonezya, Brezilya ve Türkiye karşısında rekabette avantajlı durumda iken, diğer ülkeler karşısında dezavantajlı durumda olduğu görülmektedir.

Kore, düşük teknolojide Brezilya, Meksika ve Malezya karşısında rekabette avantaj sağlamışken, diğer ülkeler karşısında ise dezavantajlı durumda bulunmaktadır. Kore'nin orta teknolojideki performansına bakıldığında, Çek Cumhuriyeti karşısında 2013 ve sonrasında, Meksika karşısında 2014 ve sonrasında dezavantajlı durumdayken, diğer ülkeler karşısında avantajlı durumda olduğu görülmektedir. Kore yüksek teknolojide ise, genel olarak Çin ve Malezya karşısında rekabette dezavantajlı iken, diğer ülkeler karşısında avantajlı olduğu sonucuna varılmaktadır.

Malezya, düşük teknolojide incelenen zaman aralığı boyunca Brezilya karşısında, 2015, 2016 yıllarında Kore karşısında rekabet avantajı elde etmiştir. Meksika karşısında dalgalı bir seyir izlemiştir. Bu ülkeler dışında ise rekabette dezavantajlı durumdadır. Malezya'nın orta teknolojideki performansına bakıldığında, rekabette üstünlük sağladığı tek ülke Endonezya olmuştur. Malezya yüksek teknolojide ise, 2008, 2011, 2012, 2013 yıllarında Çin karşısında rekabette dezavantajlı durumdayken, diğer ülkeler karşısında avantajlı olduğu görülmektedir.

Meksika, düşük teknolojide incelenen zaman aralığı boyunca Brezilya ve 2008, 2013, 2017 yıllarında Malezya karşısında rekabette avantajlı durumdayken, diğer ülkeler karşısında ise dezavantajlı durumdadır. Meksika'nın orta teknolojideki performansına bakıldığında, 2015, 2017, 2018 yılları dışında Çek Cumhuriyeti karşısında, 2014 öncesi Kore karşısında, 2008, 2009 ve 2011 yıllarında Polonya karşısında, 2008 yılında da Türkiye karşısında, rekabette dezavantajlı durumdayken, bütün bunlar dışındaki yıllar ve ülkeler karşısında ise rekabette avantajlı durumda bulunmaktadır. Meksika yüksek teknolojide ise, incelenen zaman aralığı boyunca Çin, Kore, Malezya karşısında ve 2011 ve 2018 yıllarında da Çek Cumhuriyeti karşısında rekabette dezavantajlı durumdayken, diğer ülkeler karşısında ise avantajlı durumda olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Polonya, düşük teknolojide Çin, Hindistan ve Türkiye karşısında rekabette üstünlük sağlayamamışken, diğer bütün ülkeler karşısında rekabet üstünlüğü elde etmiştir. Polonya'nın orta teknolojideki performansına bakıldığında, Çek Cumhuriyeti ve Kore ile 2008 2009 yılları harici Meksika karşısında rekabette dezavantaja sahipken, diğer ülkeler karşısında rekabette avantajlı olduğu görülmektedir. Polonya yüksek teknolojide ise, Endonezya, Brezilya, Hindistan ve Türkiye karşısında rekabette avantajlı iken, diğer ülkeler karşısında dezavantajlı olduğu sonucuna varılmıştır.

Tayland, düşük teknolojide Brezilya, Kore, Malezya, Meksika ve 2011 yılında Endonezya karşısında rekabette avantajlı durumdayken, diğer ülkeler karşısında dezavantajlı durumda bulunmaktadır. Tayland'ın orta teknolojideki performansına bakıldığında, incelenen zaman aralığının tamamında Çek Cumhuriyeti, Kore, Meksika ve Polonya karşısında, 2012 öncesi Türkiye karşısında rekabette dezavantajlı durumdayken, diğer ülkeler karşısında rekabette avantajlı durumdadır. Tayland yüksek teknolojide ise, incelenen zaman aralığı boyunca Çin, Kore, Malezya ve Meksika karşısında rekabette

dezavantajlı durumdayken, Endonezya, Brezilya, Hindistan, Polonya, Türkiye ile 2008, 2009 ve 2016 yıllarında Çek Cumhuriyeti karşısında, rekabette avantajlı olduğu sonucuna ulaşılmaktadır.

Türkiye, düşük teknolojide karşılaştırılan yükselen ekonomiler karşısında rekabette dezavantajlı durumda olduğu ülke bulunmamaktadır. Türkiye'nin orta teknolojideki performansına bakıldığında, Çek Cumhuriyeti, Kore, Meksika ve Polonya karşısında incelenen zaman aralığının tamamında, Tayland karşısında ise 2012 ve sonrasında rekabette dezavantajlı durumdayken, diğer ülkeler karşısında rekabete avantajlı durumdadır. Türkiye yüksek teknolojide ise, yalnızca 2017 ve 2018 yıllarında Brezilya karşısında rekabet avantajı elde etmiş durumdadır. Bu sonuçlardan, Brezilya'nın 2017 ve 2018 yıllarındaki değerleri dışarıda tutulduğunda, Türkiye'nin karşılaştırılan yükselen ülkeler karşısında, genel itibarıyla karşılaştırmalı olarak dezavantajlı olduğu ve yüksek teknolojide rekabet gücüne sahip olmadığı sonucuna ulaşılmaktadır.

Genel bir değerlendirme yapmak gerekirse; düşük teknolojide, Brezilya üstünlük sağlayamamış, Çin yalnızca Türkiye karşısında üstünlük elde edememiş, Türkiye ise incelen bütün ülkelere karşı üstünlük elde etmiş durumdadır. Orta teknolojiye bakıldığında, Çek Cumhuriyetinin diğer incelenen ülkeler karşısında genel olarak bir üstünlüğü olduğu görülmektedir. Orta teknolojide Kore çoğunlukla avantajlı durumda iken, Endonezya, incelenen ülkelerin tamamına karşı üstünlük sağlayamamış, Malezya üstünlük sağladığı tek ülke Endonezya iken, Türkiye ise Endonezya, Çin, Brezilya, Hindistan, Malezya ile 2008-2011 zaman aralığında Tayland karşısında avantajlı durumda bulunmaktadır. Yüksek teknolojide ise; Çin ve Malezya çoğunlukla avantaj sağlayabilmişken, Türkiye ise yalnızca 2017 ve 2018 yıllarında Brezilya karşısında avantaj sağlayabildiği sonucuna ulaşılmaktadır.

Türkiye açısından değerlendirildiğinde; Türkiye düşük teknolojide incelenen bütün yükselen ekonomiler karşısında, rekabette üstünlük elde ettiği görülmektedir. Orta teknolojide, genel bir üstünlüğünün olduğu gözlense de yeterli olmadığı açıktır. Yüksek teknolojide ise Türkiye'nin incelenen son iki yılda Brezilya karşısında üstünlüğü yakaladığı görülmüş ancak bunun dışında incelen yükselen ekonomiler karşısında genel olarak üstünlük sağlayamadığı, başka bir ifadeyle dezavantajlı olduğu görülmektedir.

Düşük teknolojinin yanında orta ve yüksek teknolojide de gelişim gösterebilmenin rekabet yarışındaki önemi göz ardı edilmemelidir. Özellikle yüksek teknolojideki gelişim, imalat sanayinde üretilen ürünlerin hem nicelik hem de niteliklerinin artmasına yol açacak ve tüketici davranışlarını satın almaya dönük olarak etkileyecektir. Dolayısıyla yüksek teknolojili katma değeri yüksek ürünler üretmek, rekabet yarışında ekonomilerin öne çıkmasına neden olacaktır. Özellikle birçok sektörlerle bağlantılı olması açısından bir bütün olarak ekonomiye etki edeceğinden imalat sanayindeki teknolojik gelişim sağlanmalıdır. Bu nedenle Türkiye'nin sürekli gelişen ve değişen dinamiği olan teknolojik gelişimlere uyum sağlayabilecek şekilde sanayisini geliştirmesi gerekmektedir. Bunun için de en başta yapılması gereken teknolojik dinamikleri takip etmek ve sanayisini bu yönde geliştirmek olmalıdır. Bunun için ise AR-GE faaliyetlerine öncelik vermeli ve bu faaliyetler doğrultusunda teknolojisini geliştirmelidir. Bunun yaparken de ihracat odaklı, ithalata bağımlılığı azaltan dış ticaret politikaları geliştirmesi gerekmektedir. Özellikle de imalat sanayinde rekabet gücünün sürdürülebilirliğinin sağlanması için ithal bağımlılığı azaltan üretim gerçekleştirebilmek gerekmektedir.

Literatürde karşılaştırmalı üstünlüklerin teknolojiye göre bakıldığı çalışmalarda, araştırma sonucunda olduğu gibi Türkiye açısından genellikle düşük teknolojide üstünlük sağlanırken, ileri teknolojide karşılaştırmalı üstünlüğünün olmadığı

görülmüştür. Literatürdeki Özdamar (2014), Şahin (2015), Ünlü (2018), Karasu (2019) gibi çalışmalara benzer sonuçlara ulaşılmıştır. Bununla birlikte literatürde farklı ülkeler için yapılmış çalışmaların yanında, bu çalışma ile yükselen ekonomilerin düşük orta yüksek teknoloji yoğunluğuna göre karşılaştırmalarına da yer vererek katkı sağlamış olduğu düşünülmektedir.

KAYNAKÇA

Acar, F. (2013). Türkiye ekonomisine genel bakış (2001-2013). *ÇSGB Çalışma Dünyası Dergisi*, 2, 15-32.

ADASO, (2020). *Adana Sanayi Odası Meksika Ülke Bilgi Notu*. Erişim Tarihi: 28 Haziran 2020, http://www.adaso.org.tr/WebDosyalar/Yayinlar/%C3%9Clke%20Raporlar%C4%B1-Y%C3%B6netici%20%C3%96zetleri/Meksika%20%C3%9Clke%20Raporu_ADASO.pdf.

Adıgüzel, M. (2011). *Uluslararası rekabet gücü: belirleyici faktörler ve ölçülmesi, Türkiye bağlamında bir değerlendirme*. Ankara: Nobel Yayın.

AFAM Afrika Araştırmacıları Derneği. (2019, Ocak 10). Erişim tarihi: 20 Haziran 2020, <https://afam.org.tr/guney-afrikada-ticaret-ve-piyasa-ekonomisi/>.

Aiginger, K. (1997). The use of unit values to discriminate between price and quality competition. *Cambridge Journal of Economics*, 5, 571-592.

Akın, H. B. (2001). *Yeni ekonomi strateji, rekabet, teknoloji yönetimi*. Çizgi Kitabevi Yayınları.

Akış, E. (2008). *Küreselleşme sürecinde Türkiye'nin uluslararası rekabet gücü: Türk beyaz eşya sanayii için bir uygulama*. T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Doktora Tezi.

Aktan, C.C., ve Vural, İ.Y. (2004). *Rekabet gücü ve rekabet stratejileri* (rekabet dizisi:2). Tisk Yayınları.

Aktan, C.C., ve Vural, İ.Y. (2004). *Yeni ekonomi ve yeni rekabet*. (rekabet dizisi:1). Tisk Yayınları.

Alakbarov, N., ve Erkan, B. (2017). Türkiye ve Azerbaycan'ın ihracatındaki karşılaştırmalı üstünlüklerin teknoloji yoğunluğu bazında analizi. *İnsan Ve Toplum Bilimleri Araştırmaları Dergisi*, 6, 28-47.

Algan, N., Manga, M. ve Tekeoğlu, M. (2017). Teknolojik gelişme göstergeleri ile ekonomik büyüme arasındaki nedensellik ilişkisi: Türkiye örneği. *International Conference On Eurasian Economies* (ss. 332-338). İstanbul.

Altay, B. (2006). *Avrupa birliği'nde rekabet politikaları, Türkiye ve avrupa birliği'nin ihracatta rekabet gücünün ölçülmesi*. Afyonkarahisar Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Doktora Tezi.

Altay, B. ve Gürpınar, K. (2008). Açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler ve bazı rekabet gücü endeksleri: Türk mobilya sektörü üzerine bir uygulama. *Afyon Kocatepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Dergisi*, 1, 257-274.

Altuntaş, M. (2010). *Türkiye'de otomotiv ana sanayi ve uluslararası rekabet gücü*. T.C. Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Andreoni, A. (2011). *Productive Capabilities Indicators for Industrial Policy Design*. Erişim tarihi: 2 Nisan 2021, <https://eprints.soas.ac.uk/19235/1/2011%20Productive%20Capabilities%20Indicators%20UNIDO.pdf>.

Arık, Ş., ve Erdem, M. Ş. (2019). İmalat sanayi rekabet gücünün yapısal belirleyicileri. *Akdeniz İİBF Dergisi*, 2, 455-488.

Arısoy, İ. (2008). *Türkiye'de Sanayi Sektörü-İktisadi Büyüme İlişkisinin Kaldor Hipotezi Çerçevesinde Test Edilmesi*. Türkiye Ekonomi Kurumu Tartışma Metni.

Erişim tarihi: 3 Mart 2021,
<https://www.econstor.eu/bitstream/10419/81697/1/557531268.pdf> .

Arvas, M. A. (2018). Sanayi- teknoloji, inovasyon ve kalkınma ilişkisinde yeni eğilimler. Z. Kanberoğlu (Ed.), *Kalkınma ekonomisinde yeni eğilimler* İçinde (ss. 67-89). Ankara: Gazi Kitabevi.

Atalay, N., Demir, N. ve Birbil, D. (2003). *Türkiye'nin ab ülkelerinde hedef pazarları ve rekabetçi konumu*. Milli Prodüktivite Merkezi Yayınları.

Atalay, M., ve Turhan, M. (2003). Küreselleşme, gelişmekte olan ülkeler ve Türk imalat sanayii. *DPT, Planlama Dergisi, DPT'nin Kuruluşunun 42. Yılı Özel Sayı*, 77-110.

Atik, A. H. (2005). *Finansal krizlerin gölgesinde yükselen piyasa ekonomileri*. Türkiye Kalkınma Bankası A. Ş. Araştırma Müdürlüğü: Ankara.

Asian Development Bank. (2003). *Asian Development Outlook*. Hong Kong: Oxford University Press.

Ayaş, N. (2011). Türk imalat sanayi sektörlerinin stratejik önem analizi. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 4, 525-535.

Aydemir, C., ve Pıçak, M. (2008). Ekonomik gelişme sürecinde tarım-sanayi ilişkilerinin sektörler arası bütünleşmeye etkileri. *D.Ü.Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 10, 129-147.

Aytemiz, S. (2005). Türkiye imalat sanayi üretimi ve dış ticaretinin yapısı. *Ekonomik Yaklaşım Dergisi*, 56, 43-56.

Bagaria, N., Santra, S. ve Kumar, R. (2014). A study on variation in comparative advantage in trade between China and India. *The International Journal Of Humanities & Social Studies*, 1, 101-107.

Bağcı, E. (2016). Türkiye'nin imalat sanayi sektörünün uluslararası rekabet gücü analizi. *Marmara Üniversitesi İktisadi ve idari Bilimler Dergisi*, 1, 73-92.

Bakımlı, E. (2011). *Türkiye imalat sanayi ve alt sektörlerinin uluslararası rekabet gücü: mevcut durum ve potansiyel analizi*. T.C. Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Alanında Doktora Tezi.

Barney, J., Wright, M. ve Ketchen, D.J. (2001). The resource-based view of the firm: ten years after 1991. *Journal of Management*, 27, 625-641.

Batra, A., ve Khan, Z. (2005). Revealed comparative advantage : an analysis for India and China. *Indian Council for Research on International Economic Relations, Working Paper*, 168, 1-85.

Bedir, A. (2009). *Uluslararası ticarete fiyata dayalı rekabet gücü ile endüstri-içi ticaret arasındaki ilişki: Türk imalat sanayi örneği*. İktisadi Sektörler Ve Kordinasyon Genel Müdürlüğü: Ankara.

Bhattacharyya, R. (2012). Revealed Comparative Advantage and competitiveness: a case study for India in horticultural products. *Journal Of European Economy*, 22-37.

Bhawsar, P., ve Chattopadhyay, U. (2015). Competitiveness: review, reflections and directions. *Global Business Review*, 4, 665-679.

Bilginoğlu, M. A. (1999). Türkiye'de etkin bir rekabet politikası oluşturulmasının önemi ve uygulamada karşılaşılan sorunlar. *Erciyes Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 15, 143-152.

Blecker, R. A. (2009). Long-run growth in open economies: export-led cumulative causation or a balance-of-payments constraint?. *Research Network Macroeconomics and Macroeconomic Policies*, 1-35.

Boratav, K. (2004). *Türkiye iktisat tarihi*. Ankara: İmge Kitabevi.

BTSO, (2019). *Küresel Fuar Acentesi Hindistan Ülke Raporu*. Erişim Tarihi: 2 Haziran 2020,

<http://www.btso.org.tr/?page=databank/countryreport.asp&id=152&qpage=2&qorder=> .

Buckley, P. J., Pass, C. L. ve Prescott, K. (1988). Measures of international competitiveness: a critical survey. *Journal of Marketing Management*, 2, 175-200.

Buluş, A. (2012). *Türk iktisat politikalarının tarihi temelleri*. Konya: Tablet Kitabevi Yayınları.

Bulut, R. (2019). Filipinler Cumhuriyeti ve ekonomisi. *Göller Bölgesi Aylık Hakemli Ekonomi Ve Kültür Dergisi*, 81, 70-73.

Chingarande, A., Mzumara, M. ve Karambakuwa, R. (2013). Comparative advantage and economic performance of East African Community (EAC) member states. *Journal of Economics*, 1, 39-46.

CIA The World Factbook. (2020, Nisan 1). Erişim tarihi: 9 Nisan 2020, <https://www.cia.gov/library/publications/resources/the-world-factbook/geos/ch.html>.

Çakmak, Ö. A. (2005). Açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler ve rekabet gücü: Türkiye tekstil ve hazır giyim endüstrisi üzerine bir uygulama. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 1, 65-76.

Çakmak, Ö. A., ve Salar, M. A. (2019). MINT Ülkeleri'nin rekabet gücü üzerine bir değerlendirme. *Ekonomik Yaklaşım Dergisi*, 110, 49-66.

Çelik, A. (2019). Ülkelerin faktör yoğunlukları bakımından rekabet gücünün ölçümü: BRICS-T özelinde karşılaştırmalı bir analiz. *Journal of Yaşar University*, 55, 339-357.

Çiftçi, H. (2004). *İktisadi gelişmede uluslararası rekabet ve ulusal kurumlar dinamiği*. Seçkin Yayıncılık: Ankara.

Çivi, E., ve Çavuşgil, S.T. (2001). Yeni dünya düzeninde güç kazanan ülkeler: yükselen ekonomiler. *Yönetim Ve Ekonomi: Celal Bayar Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1, 113-128.

Çivi, E., Erol, İ., İnanlı, T. ve Erol, E.D. (2008). Uluslararası rekabet gücüne farklı bakışlar. *Ekonomik Ve Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 1, 1-22.

Çoban, Y. (2014). *Türkiye ekonomisi*. İstanbul: İkinci Sayfa Yayınları.

Demir, İ. (2001). *Türkiye beyaz eşya sanayiinin rekabet gücü ve geleceği*. DPT (Devlet Planlama Teşkilatı) Uzmanlık Tezi.

DEİK , (2017). *Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu Güney Afrika Ülke Bülteni*.

Erişim Tarihi: 20 Haziran 2020, <https://www.deik.org.tr/uploads/guney-afrika-cumhuriyeti-ulke-raporu.pdf>.

DEİK, (2012). *Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu Rusya Federasyonu Ülke Bülteni*.

Erişim Tarihi: 23 Haziran 2020, https://www.corlutso.org.tr/uploads/docs/rusya_ulke_raporu.pdf.

DEİK, (2014). *Dış Ekonomik İlişkiler Kurulu Malezya Ülke Raporu*. Erişim

Tarihi: 11 Temmuz 2020, <https://www.deik.org.tr/uploads/malezya-ulke-bulteni-2014.pdf> .

Doğan, Ö. İ., Marangoz, M. ve Topoyan M. (2003). İşletmelerin iç ve dış pazarda rekabet gücünü etkileyen faktörler ve bir uygulama. *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2, 114-139.

Doğruel, S., ve Doğruel, F. (2008). *Türkiye sanayiine sektörel bakış* (TÜSİAD-T/2008-05/466). TÜSİAD.

Donges, J.B., Krieger-Boden, C., Langhammer, R. J., Schatz, K.W. ve Thoroe, C.S. (1982). The second enlargement of the european community: adjustment requirements and challenges for policy reform. *Kieler Studien*. N.171.

DPT, (1996-2000). *Yedinci Beş Yıllık Kalkınma Planı*. Erişim Tarihi: 5 Nisan 2020. <https://www.sbb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/11/Yedinci-Be%C5%9F-Y%C4%B1ll%C4%B1k-Kalk%C4%B1nma-Plan%C4%B1-1996-2000%E2%80%8B.pdf> .

Drabek, Z., ve Olechowski, A. (1989). *Price and quality competitiveness of socialist countries' exports*. Policy, Planning and Research Working Papers. The World Bank.

Dulupçu, M. A. (2001). *Küresel rekabet gücü: Türkiye üzerine bir değerlendirme*. Nobel Yayın Dağıtım.

Dura, C. (1991). Türkiye’de sanayileşme ve istihdam (1965-1985). *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 1, 123-146.

Elmas, B., Esen, Ö. ve Yurttañıkamaz, Z. (2011). Yeni dünya düzeniyle başlayan değişim; yükselen ekonomilerin çağı. *Uluslararası finans sempozyumu içinde* (ss.221-240). Marmara Üniversitesi İstanbul.

Erdemli, M. (2016). *Rekabet olgusu ve rekabet gücünün ekonomik büyümeye etkisi:OECD ülkeleri üzerine ekonometrik bir analiz*. T.C. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Ereğli Ticaret Borsası, (2019). *Konya Ereğli Ticaret Borsası Tayland Ülke Raporu*. Erişim Tarihi: 30 Haziran 2020, <https://ereglitb.org.tr/wp-content/uploads/2019/10/TAYLAND-%C3%9CLKE-RAPORU-A%C4%9EUSTOS-2019.pdf>.

Ergüven, E. (2014). *Üretimin uluslararasılaşmasının Türkiye imalat sanayisi üzerindeki etkileri: yabancı sermayeli imalatçı-ihracatçılar üzerine bir uygulama*. T.C. Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Politikası Bilim Dalı Doktora Tezi.

Erkan, B. (2009). *Ülkelerin ihracat performanslarının belirlenmesinde açıklanmış karşılaştırmalı üstünlüklerinin kullanılması: yükselen ekonomiler örneği*. T.C. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Doktora Tezi.

Erkan, B. (2012). BRIC ülkeleri ve Türkiye'nin ihracat uzmanlaşma ve rekabet düzeylerinin karşılaştırmalı analizi. *Ekonomik ve Sosyal Araştırmalar Dergisi, 1*, 101-131.

Eser, U. (1993). *Türkiye'de sanayileşme*. Ankara: İmge Kitabevi.

Eşiyok, B. A. (2007). Türkiye ekonomisinin rekabet gücündeki gelişmeler ve faktör kullanım yoğunluklarına göre dış ticaretin yapısı. *Finans Politik ve Ekonomik Yorumlar, 514*, 15-36.

Fagerberg, J. (2000). Technological progress, structural change and productivity growth: a comparative study. *Structural Change and Economic Dynamics, 11*, 393-411.

Germir, H. N., ve Korkmaz, M. (2015). Sanayi sektörü işgücü analizi. *Uluslararası Hakemli Ekonomi Yönetimi Araştırmaları Dergisi, 5*, 70-94.

Güner, A. (2015). *Türkiye ve BRICS ülkelerinin sektörel rekabet güçlerinin karşılaştırılması*. T.C. Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Gürlesel, F. (2009). *Global sanayi eğilimleri ve Türkiye için değerlendirme*. İstanbul Sanayi Odası Yayınları.

IMD, (2019). *IMD Word Competitiveness Yearbook*. Erişim Tarihi: 8 Haziran 2021, https://www.nesdc.go.th/article_attach/article_file_20191114160558.pdf .

IMD, (2020). Erişim Tarihi: 8 Haziran 2021, <https://www.imd.org/search/searchresults/?Term=World%20Competitiveness%20Yearbook&Sort=Relevance> .

Işıkçı, E. (2013). *Türkiye ihracatında ürün/ürün grupları rekabet güçlerinin açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler (akü) endeksi kullanılarak analizi*. T.C. Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İşletme Ana Bilim Dalı İşletme Bilim Dalı Doktora Tezi.

IW Institut der deutschen Wirtschaft, (2013). *Industry As A Growth Engine In The Global Economy*. Erişim Tarihi: 10 Mayıs 2021, <https://www.businesseurope.eu/publications/industry-growth-engine-global-economy-report-iw-koln-iw-consult-gmbh-businesseurope> .

İleri, H., ve Horasan, A. (2010). Küresel rekabet ortamında işletmelerin teknoloji ve AR-GE yönetimlerinin rekabete etkileri üzerine araştırma ve örnek bir uygulama. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 1-2, 171-190.

İmer, H. (2015). *Türkiye imalat sanayiinde sektörel kümelenme ve rekabet gücü: seçilmiş bölgeler için bir analiz*. T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı İktisat Programı Doktora Tezi.

İzmir Kalkınma Ajansı, (2021). *Küresel Rekabet Endeksi ve Türkiye*. Erişim Tarihi: 7 Haziran 2021, <https://startinizmir.izka.org.tr/kuresel-rekabet-endeksi-ve-turkiye/>.

İzmir Ticaret Odası, (2016). *İzmir Ticaret Odası Şili Ülke Raporu*. Erişim Tarihi: 3 Temmuz 2020, http://izto.org.tr/demo_betanix/uploads/cms/yonetim.ieu.edu.tr/5606_1470815424.pdf .

İzmir Ticaret Odası, (2019). *İzmir Ticaret Odası Arjantin Ülke Raporu*. Erişim

Tarihi: 16 Temmuz 2020,

http://izto.org.tr/demo_betanix/uploads/cms/yonetim.ieu.edu.tr/5606_1568704620.pdf .

Kapkara, S., ve Koç, S. (2016). Yükselen ekonomiler arasındaki ticaret hacminin çekim modeli ile analizi. *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 3, 477-490.

Kara, M. (2008). *Bölgesel rekabet edebilirlik kavramı ve bölgesel kalkınma politikalarına yansımaları*. DPT Uzmanlık Tezi.

Karasu, S. (2019). *2005-2016 Döneminde teknolojik değişimin Türk imalat sanayinin rekabet gücü üzerindeki etkisi*. T.C. Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Karluk, S. R. (2007). *Türkiye ekonomisi*. İstanbul: Beta Yayınları.

Kaya, A. A. (2006). İmalat sanayi ihracatında uzmanlaşma: Türkiye- Avrupa Birliği analizi (1991-2003). *Ege Akademik Bakış Dergisi*, 2, 73-82.

Kısmetli, B. (2004). *Küreselleşme sürecinde Türkiye'nin rekabet gücünün değerlendirilmesi*. T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Kızılkaya, O., Sofuoğlu, E. ve Ay, A. (2017). Yüksek teknoloji ürün ihracatı üzerinde doğrudan yabancı sermaye yatırımları ve dışa açıklığın etkisi: gelişmekte olan ülkelerde panel veri analizi. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 1, 63-78.

Kibritçiöğlu, A. (1996). Uluslararası rekabet gücü'ne kavramsal bir yaklaşım. *MPM Verimlilik Dergisi*, 3, 109-122.

Kiper, S. (2012). Brezilya ekonomisi. *Akademik Bakış Dergisi*, 30, 1-19.

Koç, E., Şenel, M. C. ve Kaya, K. (2017). Türkiye'de ekonomik göstergeler-imalat sanayi kapasite kullanım oranı. *Mühendis Ve Makina Dergisi*, 689, 1-22.

Koç, E., Şenel, M. C. ve Kaya, K. (2018). Dünyada ve Türkiye’de sanayileşme I- strateji ve temel sanayileşme sorunları. *Mühendis Ve Makina Dergisi*, 690, 1-26.

Koç, E., Kaya, K. ve Şenel, M. C. (2016). Türkiye’de sanayi sektörü ve temel sanayi göstergeleri - sanayi üretim endeksi. *Mühendis Ve Makina Dergisi*, 682, 42-53.

Korkmaz Başpınar, S. (2016). *Gelişen piyasa ekonomileri ve Türkiye: dış ticarete rekabet gücü analizi*. T.C. Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Ana Bilim Dalı İktisat Teorisi Programı Yüksek Lisans Tezi.

Korkmaz, S. (2010). Türkiye’de ar-ge yatırımları ve ekonomik büyüme arasındaki ilişkinin var modeli ile analizi. *Journal of Yaşar University*, 20, 3320-3330.

KOTO, (2019). *Kocaeli Ticaret Odası Rusya Federasyonu Ülke Raporu*. Erişim Tarihi: 23 Haziran 2020, <http://koto.org.tr/images/upload/49cfe140f5e5f1a21c039c05a487ba54.pdf>.

KOTO, (2020). *Kocaeli Ticaret Odası Macaristan Ülke Raporu*. Erişim Tarihi: 10 Temmuz 2020, <http://koto.org.tr/images/upload/69c2e62b64ed4a5eeaacc014c53769fd.pdf>.

Kösekahyaoğlu, L., ve Özdamar, G. (2011). Türkiye, Çin ve Hindistan’ın sektörel rekabet gücü üzerine karşılaştırmalı bir inceleme. *Uludağ Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 2, 29-49.

Krugman, P. (1994). Competitiveness: a dangerous obsession. *Foreign Affairs*, 2, 28-44.

KTO, (2015). *Konya Ticaret Odası Endonezya Ülke Raporu*, Erişim Tarihi: 7 Temmuz 2020, http://www.kto.org.tr/d/file/endonezya-ulke-raporu_2015.20170825114529.pdf.

KTO, (2009). *Konya Ticaret Odası Yunanistan Cumhuriyeti Ülke Raporu*, Erişim Tarihi: 13 Temmuz 2020, <http://file.setav.org/Files/Pdf/etud-arastirma-servisi-yunanistan-ulkeraporu.pdf> .

Kumar, R. ve Chadee, D. (2002). International competitiveness of asian firms an analytical framework. *ERD Working Paper Series*, 4, 1-33.

Kumral, N., ve Değer, Ç. (2012). Sanayi rekabet performansı endeksi: Türkiye NUTS1 bölgeleri örneği. *Turkish Economic Association Discussion Paper*, 65, 277-296.

Kundak, S., ve Aydoğuş, İ. (2018). Türkiye’de imalat sanayinin ithalata bağımlılığının analizi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 252-266.

Kuşat, N. (2019). Karşılaştırmalı ihracat performansı (cep) indeksine göre Türkiye’nin AB28 aday ülkeleri karşısındaki rekabet gücü (2006-2016). *Hacettepe Üniversitesi İktisadi Ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi*, 1, 111-133.

Kuvvetli Yavaş, H. (2019). Türkiye’de uygulanan sınai strateji ve politikaların Türkiye imalat sanayine olan etkileri. *Akademik Bakış Uluslararası Hakemli Sosyal Bilimler Dergisi*, 74, 124-154.

Lall, S. (2000). “The technological structure and performance of developing country manufactured export, 1985-1998”. *QEH Working Paper Series*, 44, 1-29.

Leme, P. (2006). BRICs and Beyond. Goldman Sachs Global Economics Group, *The 'B' in BRICs: unlocking Brazil's growth potential* içinde (ss. 73-84). New York, NY: Goldman Sachs. 2007.

Manavkat, G. (2014). *Uluslararası rekabet gücünün belirleyenleri: Türk imalat sanayi üzerine ampirik analiz*. T.C. Ege Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

McFetridge, D. G. (1995). Competitiveness: concepts and measures. *Occasional Paper*, 5, 1-39.

Morgan Stanley ve Capital Group International. (2019, Mart 29). Erişim tarihi: 4 Mart 2020, <https://www.msci.com/emerging-markets>.

Narin, M., ve Kutluay, D. (2013). *Değişen küresel ekonomik düzen: bric, 3g ve n-11 ülkeleri*. Ankara Sanayi Odası Yayın Organı.

Narin, P. (1999). *Rekabet üstünlüğünün kaynağı olarak teknolojik yenilikler*. T.C. Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Naude, W., ve Szirmai, A. (2012). The importance of manufacturing in economic development: past, present and future perspectives. *United Nations University Working Paper Series*, 041, 1-65.

OECD, (2021). *Value added by activity (indicator)*. Erişim Tarihi: 12 Nisan 2021, <https://data.oecd.org/natincome/value-added-by-activity.htm#indicator-chart> .

Öcal, F. M. (2011). Küresel ekonomik krizin reel sektöre etkileri çerçevesinde Türkiye'nin dış ticaret analizi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 36, 204-225.

Özcan, A., ve Batmaz, N. (2007). Türk imalat sanayinde teknolojik değişme yönünün belirlenmesi. *Çağ Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 1, 32-48.

Özdamar, G. (2014). İmalat sanayisinde Türkiye'nin AB ile ticaretinin yapısı ve rekabet gücü: teknoloji düzeylerine göre bir inceleme. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 41, 11-30.

Özdamar, G., ve Albeni, M. (2011). Türkiye otomotiv sanayisi dış ticaret rekabet gücü üzerine bir inceleme. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 13, 193-216.

Özen, A. E. (2015). Seçilmiş göstergelerle Türkiye imalat sanayiinin analizi. *Neveşehir Hacı Bektaş Veli Üniversitesi SBE Dergisi*, 5, 140-162.

Parasız, İ. (2004). *Türkiye ekonomisi*. Bursa: Ezgi Kitabevi.

Porter, M. E. (1990). The competitive advantage of nations. *Harvard Business Review*, 2, 73-91.

Porter, M. E. (1998). *Clusters and The New Economics of Competition*. Harvard Business School Press.

Porter, M. E. (2000). *Rekabet stratejisi sektör ve rakip analizi teknikleri*. (Çev. Gülen Ulubilgen) Sistem Yayıncılık.

Porter, M. E., Delgado, M., Ketels, C. ve Stern, S. (2008). *Moving to a new global competitiveness index*. The Global Competitiveness Report 2008-2009. 2008 World Economic Forum.

Raghuramapatruni, R. (2015). Revealed Comparative Advantage and Competitiveness: a study on BRICS. *Arabian Journal of Business and Management Review*, 5, 1-7.

Ritchie, F., Thomas, A.D. ve Welpton, R. (2012). *What's a Manufacturing Job?*. Working Paper. University of the West of England. Erişim tarihi: 28 Nisan 2021, <https://www2.uwe.ac.uk/faculties/BBS/BUS/Research/economics2012/1218.pdf> .

Rodrik, D. (2006). *Industrial Development: Stylized Facts and Policies*, Harvard University John F. Kennedy School of Government, U.N. DESA Publication *Industrial Development for the 21st Century*. Erişim tarihi: 28 Şubat 2021, <https://drodrik.scholar.harvard.edu/files/dani-rodrik/files/industrial-development.pdf> .

Sala-i-Martin, X., Bilbao-Osorio, B., Dı Battista, A., Hanouz, M. D. ve Galvan, C. (2014). *The global competitiveness report 2014-2015: In full data edition the global*

competitiveness index 2014–2015: Accelerating a robust recovery to create productive jobs and support inclusive growth. World Economic Forum.

Saraçoğlu, B., ve Köse, N. (2000). *Bazı gıda sanayilerinin uluslararası rekabet gücü : Makarna, bisküvi ve un sanayi* (Rapor No. ISBN 975-407-054-7). Proje Raporu.

Sarıdoğan, E. (2010). *Mikroekonomi ve makroekonomi düzeyinde küresel rekabet gücünü etkileyen faktörler ve stratejiler.* İstanbul Ticaret Odası Yayınları.

Sarıçoban, K., Kösekahyaoğlu, L. ve Erkan, B. (2017). G20 ülkelerinin teknoloji yoğunluklarına göre ihracat rekabet güçlerinin belirlenmesi. *The Journal of Social Science*, 11, 594-609.

Sarıçoban, K., Kösekahyaoğlu, L. ve Erkan, B. (2017). Türkiye'nin imalat sanayi ürün gruplarındaki ihracat rekabet gücünün belirlenmesi: 1996-2015 dönem analizi. *Journal of Life Economics*, 3, 49-72.

Saygılı, Ş. (2003). *Bilgi ekonomisine geçiş sürecinde Türkiye ekonomisinin dünyadaki konumu.* Ankara: T.C. Başbakanlık Devlet Planlama Teşkilatı Stratejik Araştırmalar Dairesi.

Saygılı, Ş., Cihan, C., Yalçın, C. ve Hamsici, T. (2010). Türkiye imalat sanayiinin ithalat yapısı. *Türkiye Cumhuriyet Merkez Bankası Çalışma Tebliği*, 10/2, 1-142.

Seyidoğlu, H. (2009). *Uluslararası iktisat teori politika ve uygulama* (17. baskı). Güzem Can Yayınları.

Schumpeter, J. A. (1942). *Capitalism, socialism and democracy.* New York: Harper and Brothers.

Soyak, A. (2005). Avrupa birliği sürecinde Türkiye sanayi politikası üzerine eleştirel bir yaklaşım. *TMMOB Ölçü Dergisi*, 61-69.

Şahbaz, E. (2010). *Türkiye’de imalat sanayinde büyüme, istihdam, ihracat ve ithalat arasındaki ilişkiler*. Eskişehir Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi.

Şahin, D. (2015). Teknolojik yapıya göre imalat sanayi rekabet gücünün ölçümü: Türkiye ve Çin örneği. *Uluslararası Hakemli Ekonomi Yönetimi Araştırmaları Dergisi*, 5, 18-41.

Şahin, D. (2016). Türkiye’de imalat sanayinin yapısal dönüşümü ve rekabet gücündeki değişim: Çin ekonomisi ile karşılaştırma. *International Journal of Social Science*, 46, 275-289.

Şanlı, O., ve Petek, A. (2018). Makro ekonomik değişkenler açısından Türkiye’de sanayi sektörünün gelişimi ve imalat sanayinin teknolojik yapısı. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3, 185-203.

Şenses, F., ve Taymaz, E. (2003). Unutulan bir toplumsal amaç: sanayileşme ne oluyor? ne olmalı?. *İktisat üzerine yazılar 11: iktisadi kalkınma, kriz ve istikrar Oktar Türel’e armağan içinde* (ss. 429-461). İletişim Yayınları. 2. Baskı.

Şerbetçi, A., ve Yardımcıoğlu, M. (2017). Yükselen piyasa ekonomileri ve brics, mıst, kırılğan beşli ülke gruplarının değerlendirilmesi. *International Journal Of Social Humanities Sciences Research*, 9, 105-122.

Taymaz, E. (2001). *Ulusal yenilik sistemi: Türkiye imalat sanayiinde teknolojik değişim ve yenilik süreçleri*. Ankara: TÜBİTAK, TTGV, DİE.

Taymaz, E., ve Suiçmez, H. (2005). *Türkiye’de verimlilik büyüme ve kriz*. Ankara: Milli Prodüktivite Merkezi.

Tekin, M., ve Ömürbek, N. (2013). *Küresel rekabet ortamında teknolojik işbirliği ve otomotiv sektörü uygulamaları* (8. Baskı). Günay Ofset Matbaacılık.

Tekin, M. (1992). Sanayi işletmelerinde verimlilik ve önemi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 1, 169-176.

Temiz, D. (2009). Gümrük Birliği ile birlikte Türkiye'nin dış ticaretinde yapısal değişimler oldu mu?. *Ankara Avrupa Çalışmaları Dergisi*, 1, 115-138.

Terzi, H., ve Oltulular, S. (2004). Türkiye'de sanayileşme ve ekonomik büyüme arasındaki nedensel ilişki. *Doğuş Üniversitesi Dergisi*, 2, 219-226.

T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2019). Erişim tarihi: 7 Mayıs 2020, <http://www.mfa.gov.tr/hindistan-ekonomisi.tr.mfa> .

T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2019). Erişim tarihi: 2 Temmuz 2020, <http://www.mfa.gov.tr/sili-ekonomisi.tr.mfa> .

T.C. Dışişleri Bakanlığı. (2019). Erişim tarihi: 7 Temmuz 2020, <http://www.mfa.gov.tr/peru-ekonomisi.tr.mfa> .

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2020, Ocak 6). Erişim tarihi: 17 Nisan 2020, <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/dogu-asya/cin-halk-cumhuriyeti/ulke-profili/genel-ekonomik-durum>.

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2018, Ağustos 31). Erişim tarihi: 20 Nisan 2020, <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/dogu-asya/guney-kore-cumhuriyeti/ulke-profili/genel-ekonomik-durum>.

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2018, Aralık 14). Erişim tarihi: 30 Nisan 2020, <https://www.ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/guney-asya/hindistan/ulke-profili/genel-ekonomik-durum>.

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2019, Mart 14). Erişim tarihi: 14 Haziran 2020, <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/guney-amerika/brezilya/ulke-profili/genel-ekonomik-durum>.

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2020, Nisan 7). Erişim tarihi: 15 Haziran 2020, <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/guney-amerika/brezilya/ulke-profil/dis-ticaret-politikasi-ve-vergiler>.

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2020, Haziran). Erişim tarihi: 20 Haziran 2020, <https://ticaret.gov.tr/data/5eecabba13b8763170152e87/GAC%20%C3%BClke%20profil%20190620.pdf>.

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2018, Ağustos 31). Erişim tarihi: 23 Haziran 2020, <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/avrupa/rusya-federasyonu/ulke-profil/genel-bilgiler>.

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2019, Mart 11). Erişim tarihi: 28 Haziran 2020, <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-amerika/meksika/ulke-profil/genel-ekonomik-durum>.

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2018, Ağustos 31). Erişim tarihi: 29 Mayıs 2020, <https://ticaret.gov.tr/data/5ef354bf13b876a1ec56ae82/Tayland%20%C3%9Clke%20Profil.pdf>.

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2020). Erişim tarihi: 2 Temmuz 2020, <https://ticaret.gov.tr/data/5ef31b9513b876a1ec56ad7b/%C5%9Eili%20%C3%9Clke%20Profil.pdf>.

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2018, Ağustos 31). Erişim tarihi: 4 Temmuz 2020, <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/guney-dogu-asya/filipinler/ulke-profil/genel-ekonomik-durum>.

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2018, Ağustos 31). Erişim tarihi: 6 Temmuz 2020, <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/guney-dogu-asya/endonezya/ulke-profil/genel-ekonomik-durum>.

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2019, Mayıs 9). Erişim tarihi: 7 Temmuz 2020, <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/guney-amerika/kolombiya/ulke-profil/genel-ekonomik-durum> .

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2020). Erişim tarihi: 7 Temmuz 2020, <https://ticaret.gov.tr/data/5ef34ccf13b876a1ec56ae26/Peru%20%C3%9Clke%20Profili.pdf>

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2020). Erişim tarihi: 8 Temmuz 2020, <https://ticaret.gov.tr/data/5ed8b7b713b876d8ec73d4a6/Polonya.pdf> .

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2020). Erişim tarihi: 9 Temmuz 2020, <https://ticaret.gov.tr/data/5ede2f2613b876697046a213/Macaristan.pdf> .

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2020). Erişim tarihi: 11 Temmuz 2020, <https://ticaret.gov.tr/data/5eaff5f813b8763068abd2c6/Cekya.pdf> .

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2018, Ağustos 31). Erişim tarihi: 11 Temmuz 2020, <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/afrika/misir/ulke-profil/genel-ekonomik-durum> .

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2017). Erişim tarihi: 13 Temmuz 2020, <https://ticaret.gov.tr/data/5b8a43355c7495406a227726/%C3%9Clke%20Raporu%202017.pdf> .

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2020). Erişim tarihi: 14 Temmuz 2020, <https://ticaret.gov.tr/data/5efde40613b876a83c6f2fc5/Katar%20%C3%9Clke%20Profili.pdf> .

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2020). Erişim tarihi: 14 Temmuz 2020, <https://ticaret.gov.tr/data/5efc837f13b876f898f3c35d/BAE%20%C3%BClke%20profili.pdf> .

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2019, Mart 8). Erişim tarihi: 14 Temmuz 2020, <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/guney-asya/pakistan/ulke-profil/genel-ekonomik-durum> .

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2020). Erişim tarihi: 16 Temmuz 2020, <https://ticaret.gov.tr/data/5eff169d13b87612f80cb8c9/Arjantin.pdf> .

T.C. Ticaret Bakanlığı. (2019, Aralık 9). Erişim tarihi: 16 Temmuz 2020, <https://ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/orta-dogu-ve-korfez/suudi-arabistan/ulke-profil/genel-ekonomik-durum> .

TCMB. (2017). Erişim tarihi: 15 Nisan 2020, <https://evds2.tcmb.gov.tr/index.php?/evds/dashboard/4962> .

TCMB. (2019). Erişim tarihi: 15 Nisan 2020, <https://www.tcmb.gov.tr/wps/wcm/connect/59188d94-32e7-4028-b452-d9349a4c33e8/KKO-Metaveri.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=ROOTWORKSPACE-59188d94-32e7-4028-b452-d9349a4c33e8-nsUlWK4> .

Tıraş, H.H., ve Ağır, H. (2018). İnsani gelişmişlik göstergeleri açısından islam işbirliği teşkilatı üye ülkelerinin değerlendirilmesi. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 35, 20-40.

Timurçin, D. (2010). *Türkiye’de kobi’lerin rekabet gücü ve rekabet üstünlüğü sağlamada kümelenmenin etkisi*. T.C. İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü İktisat Anabilim Dalı Doktora Tezi.

Tuncer, İ., ve Altıok, M. (2012). Türkiye imalat sanayinde büyüme ve büyümenin istihdam yoğunluğu: 1980–2008 dönemi. *Çalışma İlişkileri Dergisi*, 1, 1-22.

Türkkan, E. (2001). Türkiye’de sanayileşme (1980-2000). *Türkiye ekonomisi sektörel analizi* içinde. A.Şahinöz , İmaj Yayıncılık. 1. Baskı.

Türkkan, E. (2006, Mayıs 12). Erişim tarihi: 6 Kasım 2019, <http://www.rekabetdernegi.org/rekabethakkinda.htm> .

Türkkan, E. (2009). *Nasıl bir rekabet vizyonu?*. Ankara: Rekabet Kurumu.

TÜİK, (2019). *Temel İstatistikler, Üretim Yöntemi İle GSYH, Gayrisafi Yurtiçi Hasıla, İktisadi Faaliyet Kollarına (A21) Göre Cari Fiyatlarla (Değer, Pay, Değişim Oranı)*. Erişim Tarihi: 26 Mart 2021, <https://tuikweb.tuik.gov.tr/UstMenu.do?metod=temelist> .

TÜSİAD, (2019). *Sabancı Üniversitesi Rekabet Forumu*. Erişim Tarihi: 2 Ağustos 2020, <https://gazetesu.sabanciuniv.edu/toplum-ve-bilim/dunya-rekabet-forumu-kuresel-rekabet-raporu-2019u-acikladi> .

UNDP, (2005). *International cooperation at a crossroads – Aid, trade and security in an unequal world* (Report No. ISBN 0-19-530511-6). Human Development Report 2005: Oxford University Press.

UNIDO, (2002). *Industrial Development Report 2002/2003: Competing Through Innovation and Learning*. Erişim Tarihi: 10 Haziran 2021, <https://open.unido.org/api/documents/4803465/download/Industrial%20Development%20Report%202002-2003%20-%20Competing%20through%20Innovation%20and%20Learning> .

UNIDO, (2009). *Breaking in and moving up: new industrial challenges for the bottom billion and the middle-income countries* (Report No. ISBN 978-92-1-106445-2). Industrial Development Report 2009.

UNIDO, (2012). *Structural Change, Poverty Reduction and Industrial Policy in the BRICS*. Erişim Tarihi: 3 Mart 2021,

<https://open.unido.org/api/documents/5100707/download/Structural%20Change,%20Poverty%20Reduction%20and%20Industrial%20Policy%20in%20the%20BRICS> .

Uysal, D. (1999). Teknolojik gelişim ve global rekabet üzerine etkisi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Meslek Yüksekokulu Dergisi*, 3, 29-38.

Utkulu, U. (2005). *Türkiye'nin dış ticareti ve değişen mukayeseli üstünlükler*. İzmir: Dokuz Eylül Üniversitesi Yayınları.

Utkulu, U., ve Seymen, D. (2004). Revealed comparative advantage and competitiveness: Evidence for Turkey vis-a-vis the EU/15. *European Trade Study Group 6th Annual Conference, ETSG 2004*. Nottingham.

Ünlü, F. (2018). İmalat sanayinin rekabet gücündeki değişimin teknoloji yoğunluğuna göre ölçülmesi: Türkiye ve BRICS ülkeleri örneği. *Akademik Araştırmalar Ve Çalışmalar Dergisi*, 19, 422-441.

Ünlü, F., ve Yıldız, R. (2019). Türkiye’de dış ticaretin teknolojik yapısının fasıl bazlı yoğunlaşma analizleri ile belirlenmesi. *Karadeniz Teknik Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Sosyal Bilimler Dergisi*, 17, 7-26.

Veeremani, C. (2008). India and China: changing patterns of comparative advantage?. *India Development Report*, 5, 145-156.

Yalçınkaya, M. H., Çılbant, C., Erataş, F. ve Hartoğlu, D. (2014). Açıklanmış karşılaştırmalı üstünlükler ekseninde rekabet gücünün analizi: Türk-Çin dış ticareti üzerine bir uygulama. *Yönetim Ve Ekonomi Araştırmaları Dergisi*, 24, 41-57.

Yapraklı, S. (2011). Uluslararası rekabet gücünü etkileyen makroekonomik faktörler: Türk imalat sanayi üzerine bir uygulama. *Sosyal Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 22, 374-401.

Yeldan, E. (2001). *Küreselleşme sürecinde Türkiye ekonomisi: bölüşüm, birikim, büyüme*. İstanbul: İletişim Yayınları.

Yıldız, Ü. (2017). BRICS ülkeleri ve Türkiye’de yüksek teknoloji ihracatı ve ekonomik büyüme ilişkisinin panel veri analizi. *Dumlupınar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 53, 26-34.

Yüceol, H. M. (2014). Türkiye ekonomisi üzerine genel bir değerlendirme 2014 yılı ve sonrası. *Toprak İşveren Sendikası Dergisi*, 103, 8-11.

Yükçü, S., ve Atağan, G. (2009). Etkinlik, etkililik ve verimlilik kavramlarının yarattığı karışıklık. *Atatürk Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 4, 1-13.

Yükseler, Z., ve Türkan, E. (2008). *Türkiye’nin Üretim Ve Dış Ticaret Yapısında Dönüşüm: Küresel Yönelimler ve Yansımalar*. Erişim Tarihi: 6 Nisan 2021, https://www.academia.edu/6140017/T%C3%BCrkiyenin_%C3%9Cretim_ve_D%C4%B1%C5%9F_Ticaret_Yap%C4%B1s%C4%B1nda_D%C3%B6n%C5%9F%C3%Bcm .

Wani, N.U.H., ve Dhami, J.K. (2018). Trade prospective of India against BRCS economies: an empirical evaluation based on RCA and RID approaches. *American Journal of Economics*, 1, 31-46.

WEF, (2019). *The Global Competitiveness Report 2019*. Erişim Tarihi: 25 Temmuz 2020, http://www3.weforum.org/docs/WEF_TheGlobalCompetitivenessReport2019.pdf.

Wignaraja, G., ve Joiner, D. (2004). Measuring competitiveness in the world’s smallest economies: introducing the SSMECI. *ERD Working Paper Series*, 60, 1-38.